

205483 L/1

INSTYTUT CHEMII ORGANICZNEJ I FIZYCZNEJ
POLITECHNIKI WROCŁAWSKIEJ

Komunikat Nr 309

WIDMA ELEKTRONOWE I WŁASNOŚCI
LUMINESCENCYJNE ZAMROŻONYCH
ROZTWORÓW WYBRANYCH TRÓJ- I
CZTEROPIERSCIENIOWYCH DWUAZYN

Aleksandra Lewanowicz

Słowa kluczowe: dwuazyny, absorpcja, fluorescencja, fosforescencja, czasy życia fosforescencji, widma kwaziliniowe, stany elektronowe, sprzężenie spinowo-orbitalne

W r o c ł a w 1978

48100301002

Panu Profesorowi

Zdzisławowi Ruziewiczowi

składam serdeczne podziękowanie

za cenne wskazówki i pomoc

w przygotowaniu tej pracy

SPIS TREŚCI

	Str.
Wprowadzenie	1
Rozdział I Stany elektronowe i własności luminescencyjne dwuazyn o trzech i czterech sześcioczłonowych skondensowanych pierścieniach	2
§ 1. Dwuazapochodne antracenu	2
§ 2. Dwuazapochodne fenantrenu	5
§ 3. Dwuazapochodne czteropierścienowych węglowodorów aromatycznych	9
Rozdział II Cel i zakres pracy	13
Rozdział III Część doświadczalna	15
Rozdział IV Widma elektronowe i własności luminescencyjne benzo[h]naftyrydyn	20
§ 1. Dotychczasowe badania widm luminescencji	20
§ 2. Badania własne	21
2.1. Widma absorpcyjne benzo[h]naftyrydyn	21
2.2. Widma fluorescencji benzo[h]naftyrydyn	26
2.3. Dyskusja przejść elektronowych pomiędzy stanami singletowymi benzo[h]naftyrydyn	29
2.4. Fosforescencja benzo[h]naftyrydyn	32
Rozdział V Widma elektronowe i własności luminescencyjne 5,12-dwuazatrójfenyleny	40
§ 1. Dotychczasowe badania stanów elektronowych i luminescencji	40
§ 2. Badania własne	41
2.1. Widmo absorpcyjne 5,12-dwuazatrójfenyleny	41
2.2. Widmo fluorescencji 5,12-dwuazatrójfenyleny	45

2.3. Struktura elektronowa i stany singletowe cząsteczki 5,12-dwuazatrójjfenylenu	48
2.4. Fosforescencja 5,12-dwuazatrójjfenylenu	49
Rozdział VI Widma elektronowe i własności luminescencyjne 4,10-dwuazachryzenu	58
§ 1. Dotychczasowe badania stanów elektronowych i luminescencji	58
§ 2. Badania własne	60
2.1. Widma absorpcyjne 4,10-dwuazachryzenu	60
2.2. Widma fluorescencji 4,10-dwuazachryzenu	62
2.3. Dyskusja przejść elektronowych pomiędzy stanami singletowymi w cząsteczce 4,10-DACH	63
2.4. Fosforescencja 4,10-dwuazachryzenu	65
2.5. Symetria drgań aktywnych w widmach elektro- nowych cząsteczki 4,10-dwuazachryzenu	67
Rozdział VII Podsumowanie wyników i wnioski końcowe	72
Literatura	78
Dodatek	84

Wprowadzenie

W niniejszej pracy podjęto badania własności luminescencyjnych kilku związków N-heterocyklicznych, dwuazapochodnych fenantrenu, trójfenyleny i chryzenu.

Rozdział I zawiera przegląd prac dotyczących stanów elektronowych i własności widmowych dwuazyn o trzech i czterech skondensowanych pierścieniach.

W rozdziale II przedstawiono problemy, których rozstrzygnięcie było celem pracy.

Rozdział III - to część doświadczalna, w której podano sposoby oczyszczania związków i rozpuszczalników użytych w badaniach, omówiono metodykę rejestracji widm, opisano działanie skonstruowanego układu pomiarowego rejestrującego krzywe gaśnięcia fosforescencji, a także metodę aproksymacji, pozwalającą na podstawie analizy otrzymanych krzywych gaśnięcia fosforescencji obliczać numerycznie wartość czasu życia fosforescencji.

W rozdziałach IV-VI przedstawiono kolejno wyniki własnych badań dotyczących benzo[h]naftyrydyn, 5,12-dwuazatrójfenyleny i 4,10-dwuazachryzenu, a w rozdziale VII przeprowadzono ich dyskusję.

W dwóch osobnych załącznikach zamieszczonych na końcu pracy zebrano rysunki i tablice cytowane w tekście.

ROZDZIAŁ I. Stany elektronowe i własności luminescencyjne
dwuazyn o trzech i czterech sześcioczłonowych
skondensowanych pierścieniach

§ 1. Dwuazapochodne antracenu

Stosunkowo niewiele jest informacji o stanach elektronowych trójpierścieniowych dwuazyn o liniowym układzie pierścieni. Szczególnie wiele uwagi poświęcono badaniom własności widmowych fenazyny (9,10-dwuazaantracen).

Już w roku 1944 Lewis i Kasha [1] obserwowali czerwoną fosforescencję tego związku o krótkim czasie życia i oszacowali energię emitującego stanu trypletowego.

Pierwsze obliczenie rozkładu gęstości π -elektronowych dla wszystkich izomerycznych dwuazaantracenów przeprowadzili metodą Hückla w roku 1949, Longuet-Higgins i Coulson [2]. Natomiast w latach 1957-59 Mataga i wsp. [3] oraz Goodman i wsp. [4] obliczyli wartości energii niższych wzbudzonych stanów singletowych i trypletowych typu π, π^* dla kilkunastu związków, m. in. 9,10-dwuazaantracenu.

Luminescencję fenazyny w niskich temperaturach opisał w roku 1959 Harrel [5]. Zmierzony czas życia fosforescencji (τ_{ph}) tego związku, równy 0.24s, potwierdził wcześniejsze obserwacje [1].

Szczegółowe badania widm absorpcji monokryształów fenazyny w zakresie przejścia $S(n, \pi) \leftarrow S_0$ w 77 i 4.2K przeprowadził w roku 1962 Hochstrasser [6].

Autor cytowanej pracy wyznaczył doświadczalnie położenie stanu $^1(n, \pi^*)$ w kryształach fenazyny i przypisał mu symetrię ^1B_u .

Dokładną wartość energii emitującego stanu trypletowego fenazyny próbowali, lecz bez powodzenia, wyznaczyć w roku 1963 Loustaneau i wsp. [7]. W pracy tej otrzymano jedynie szerokopasmowe widmo fosforescencji tego związku, pomimo użycia niskotemperaturowej matrycy Szpolskiego.

W roku 1964 McGlynn i wsp. [8] opublikowali po raz pierwszy widmo absorpcji $T_1 \leftarrow S_0$ fenazyny i obliczyli wartość czasu życia jej fosforescencji. Jednak otrzymana wielkość różniła się znacznie od wyznaczonej doświadczalnie przez Harrela.

Wpływ ciśnienia na położenie pasma absorpcji ^1L_b antracenu i jego azapochodnych zbadali Offen i Park [9].

Pasmowe widma absorpcji etanolowych i alkanowych roztworów kilku liniowych dwuazaacenów, m. in. fenazyny i benzo[g]chinoksaliny opisali w roku 1967 Kummer i Zimmerman [10].

W tym samym roku Hochstrasser i wsp. [11] wyznaczyli dokładnie położenie najniższego stanu $^3(\pi, \pi^*)$ w kryształach fenazyny, a nieco później, w roku 1968 - położenie stanu $^3(n, \pi^*)$ tego związku [12].

W latach 1966-69 Grabowska i wsp. [13-15] zbadali szczegółowo własności widmowe fenazyny w różnych środowiskach. W pracach tych określono położenie niższych wzbudzonych stanów singletowych i trypletowych typu π, π^* w izolowanej cząsteczce fenazyny, a na podstawie badań widm absorpcji singlet-tryplet wyznaczono doświadczalnie wartość mocy oscy-

latora przejścia $T_1 \leftarrow S_0$ oraz obliczono wartość τ_{ph} tej cząsteczki. Otrzymana wartość τ_{ph} była inna niż podana w [9], lecz zgodna z wynikami doświadczalnymi [5]. Przeprowadzone metodą PPP obliczenia wartości energii niższych wzbudzonych stanów elektronowych typu π, π^* dobrze odpowiadały wartościom wyznaczonym doświadczalnie.

Kwaziliniowe widmo fosforescencji fenazyny opublikował po raz pierwszy Pavlopoulos [16]. Podał on dokładną wartość energii najniższego stanu trypletowego w tej cząsteczce oraz zbadał polaryzację przejścia $T_1 \rightarrow S_0$.

Natomiast Anthéunis i wsp. [17] wyznaczyli stałe szybkości zaniku i obsadzania podpoziomów trypletowych w fenazynie, a Japar i wsp. [18] określili metodą spektroskopii błyskowej wydajność kwantową tworzenia trypletów Φ_T fenazyny w różnych środowiskach.

Położenia stanów singletowych typu n, π^* w cząsteczce fenazyny próbowali wyznaczyć Hiroyashi i wsp. [19]. Dopiero jednak Mikami i wsp. [20-22], którzy zbadali widma absorpcji monokryształów fenazyny, kryształów mieszanych fenazyna-fenantren i fenazyna-fluoren oraz roztworów fenazyny w metylocykloheksanie, wyznaczyli na podstawie badań polaryzacyjnych widm położenie dwóch kolejnych stanów singletowych typu n, π^* w fenazynie, a także określili ich symetrię. Autorzy [20-22] zinterpretowali również widmo absorpcji drugiego przejścia singlet-tryplet w monokryształe fenazyny i zidentyfikowali stan $^3(n, \pi^*)$ w tym związku, zbadali polaryzację widma fosforescencji fenazyny w kryształach fenantrenu, określili sy-

metrię drgań aktywnych w tej emisji oraz przedyskutowali możliwe mechanizmy sprzężeń wibronowo-spinowo-orbitalnych zachodzących w cząsteczce.

W roku 1976 Hirata i Tanaka [23] zbadali przejścia międzysystemowe $S_3 \rightsquigarrow T_1$ w cząsteczce fenazyny i zaproponowali najbardziej prawdopodobną drogę konwersji do stanu T_1 .

Badania przejść bezpromienistych $T_1(\pi, \pi^*) \rightsquigarrow S_0$ w cząsteczkach aromatycznych z niewiążącymi elektronami, m.in. w fenazynie, przeprowadzono w [24].

§ 2. Dwuazapochodne fenantrenu

Istnieją 23 izomeryczne dwuazafenantreny, które można podzielić na fenantroliny, zawierające po jednym atomie azotu w skrajnych pierścieniach, benzo[h]naftyrydyny o pierścieniach azaaromatycznych oraz izomery o dwóch atomach azotu w jednym pierścieniu - skrajnym lub środkowym. Atomy azotu znajdują się w skrajnym pierścieniu np. w benzoftalazynach (atomy N w położeniu orto), w benzochinazolinach (atomy N w położeniu meta) lub w benzechinoksalinie (atomy N w położeniu para). Jedynym dwuazafenantrenem zawierającym dwa atomy azotu w środkowym pierścieniu jest benzo[c]cynnolina (5,6-dwuazafenantren).

W pracy [2] przeprowadzono obliczenia gęstości π -elektronowych dla wszystkich możliwych dwuazyn o szkielecie fenantrenowym.

Wiele uwagi poświęcono benzo[c]cynnolinie, która jak się wydaje, wykazuje szczególne własności luminescencyjne.

Widma absorpcji $S_1(n, \pi^*) \leftarrow S_0$ ciekłego roztworu tego związku otrzymali po raz pierwszy w roku 1956 Badger i Walker [25].

W latach 1961-62 Lippert i wsp. [26,27] donieśli, że związek ten silnie fluoryzuje w etanolu i niepolarnym szklivię.

Emisję tę przypisali przejściu $S_1(n, \pi^*) \rightarrow S_0$. Autorzy tych prac obserwowali również żółtą fosforescencję 5,6-dwuazafenantrenu (5,6-DAF), związaną z przejściem $T_1(\pi, \pi^*) \rightarrow S_0$.

Wyniki Lipperta i wsp. dotyczące przypisania najniższych stanów elektronowych w cząsteczce 5,6-DAF zostały potwierdzone w roku 1966 przez Hochstrassera i Marzacco [28]. Autorzy [28] zbadali fluorescencję $S_1 \rightarrow S_0$ oraz absorpcję $S_1 \leftarrow S_0$ i $T_1 \leftarrow S_0$ monokryształów 5,6-DAF w 4.2K i określili pochodzenie orbitalne niższego wzbudzonego stanu singletowego i trypletowego w tej cząsteczce.

Własności widmowe roztworów benzo[c]cynnoliny w szklivach czy rozpuszczalnikach polarnych w temperaturze pokojowej badano także w pracach [29-31]. Kilku autorów zajęło się badaniem oddziaływań pomiędzy cząsteczkami 5,6-DAF a rozpuszczalnikiem w różnych temperaturach, obserwując zmiany wydajności kwantowej fluorescencji [32], przesunięcia rozpuszczalnikowe widm $S_1 \rightarrow S_0$ [33] i strukturę widm absorpcji $S_1 \leftarrow S_0$ [34].

Szczegółowe badanie własności luminescencyjnych 5,6-DAF przedstawiono w pracy [35]. Po raz pierwszy otrzymano kwazi-liniowe widma fluorescencji i absorpcji $S_1(n, \pi^*) \leftrightarrow S_0$ oraz $S_2(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$ izolowanych cząsteczek 5,6-DAF w matrycach Szpolskiego, w 77K, a także wyjaśniono, na drodze obliczeń teoretycznych, przyczynę niezwyklego przesunięcia ku fioletowi widm $S_1 \leftarrow S_0$ monokrystalicznych próbek 5,6-DAF w sto-

sunku do widm izolowanych cząsteczek.

W roku 1977 ukazała się praca Shimakury i wsp. [36], w której autorzy próbują wyjaśnić anomalną wartość stałej szybkości przejścia międzysystemowego w benzo[c]cynolinie, sygnalizowaną w pracy [30].

Interesujące - choć wyraźnie inne - własności widmowe przejawia benzo[f]chinoksalina (1,4-dwuazafenantren). W latach 1963-72 kilku autorów [37-40] badało widma fluorescencji i fosforescencji etanolowych roztworów tego związku w przedziale temperatur 77-100K. Na podstawie badań polaryzacji widma absorpcji ustalono w przybliżeniu energię najniższego stanu $^1(n, \pi^*)$, a przebieg krzywej polaryzacji emisji $T_1(\pi, \pi^*) \rightarrow S_0$ sugerował udział drgań niepłaskich w przejściach wibronowych widma fosforescencji. Na skutek pasmowego charakteru widma w szklistym ośrodku autorzy [38] nie mogli wykazać bezpośrednio obecności tych drgań. Dopiero w roku 1974 Brenner i Ruziewicz [41] zbadali strukturę widm luminescencji i absorpcji 1,4-dwuazafenentrenu (1,4-DAF) w warunkach występowania efektu Szpolskiego. Kwaziliniowa struktura widm fosforescencji umożliwiła wyodrębnienie niepełnosymetrycznych drgań CH aktywnych w przejściu $T_1(\pi, \pi^*) \rightarrow S_0$. Obecność tych drgań potwierdziła przewidywany mechanizm sprzężenia wibranowo-spinowo-orbitalnego w cząsteczce.

Charakterystyczne poszerzenie linii wibronowych w krótkofalowym zakresie widma absorpcyjnego $S_1(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$ wskazuje na niewielki odstęp energetyczny pomiędzy wzbudzonymi stanami elektronowymi $^1(\pi, \pi^*)$ i $^1(n, \pi^*)$ w badanej cząsteczce, co potwierdza

spostrzeżenia zawarte w pracach [37, 38].

W pracy [40] przeprowadzono metodami kwantowo-chemicznymi obliczenia wartości energii niższych wzbudzonych stanów typu π, π^* i n, π^* dla wszystkich izomerycznych dwuazafenantrenów zawierających dwa atomy N w zewnętrznym pierścieniu. Zbadano pasmowe widma luminescencji, absorpcji i widma wzbudzenia tych związków. Według autorów zmiany w własnościach luminescencyjnych spowodowane są różnymi odległościami pomiędzy atomami azotu w pierścieniu, co z kolei prowadzi do różnic we względnym rozkładzie stanów elektronowych typu π, π^* i n, π^* w badanych połączeniach.

Bardzo szerokie i szczegółowe badania własności widmowych wszystkich izomerycznych fenentrolin przeprowadzili w latach 1960-74 Perkampus i wsp. [42-44] oraz Dörr i Gropper [37]. Autorzy cytowanych prac zbadali widma absorpcji i luminescencji, a także polaryzację przejścia $T_1 \rightarrow S_0$, zmierzili wartości τ_{ph} tych związków w szklkach, w niskich temperaturach. Jednakże słabo tylko zaznaczona struktura oscylacyjna otrzymanych widm nie pozwoliła na pełną interpretację otrzymanych wyników.

Krótką analizę własności luminescencyjnych kilku fenantrolin przedstawiono w pracy [45].

Widma absorpcyjne fenantrolin w środowiskach wodnych o różnych wartościach pH zbadano w pracach [14, 46, 47].

Parametry rozszczepienia w polu zerowym najniższego stanu trypletowego kilku dwuazafenantrenów, a także wartości τ_{ph} tych związków w glikolu propylenowym, w niskich temperaturach, wyznaczone w pracach [48, 49].

Kwaziliniowe widma luminescencji i absorpcji roztworów pięciu izomerycznych fenantrolin w matrycach Szpolskiego przedstawiono po raz pierwszy w pracy [35]. Stwierdzono, iż mimo znacznych podobieństw, otrzymane widma różnią się od siebie w sposób umożliwiający identyfikację określonego izomeru. Pośród częstości aktywnych w przejściu $T_1 \rightarrow S_0$ stwierdzono obecność drgania niepłaskiego. Nałożeniem tego drgania oraz jego kombinacji z drganiami pełnosymetrycznymi na przejście 0-0 wytłumaczono obserwowane w pracach [37,43] przebiegi krzywych polaryzacji fosforescencji fenantrolin. Kwaziliniowe widma luminescencji i absorpcji fenantrolin dostarczyły dowodów, że istnieją silne sprzężenia wibronowe pomiędzy wzbudzonymi stanami singletowymi jednakowego i różnego pochodzenia orbitalnego w tych cząsteczkach.

Bardzo niewiele jest dotąd informacji o widmach i stanach elektronowych benzo[h]naftyrydyn. Omówiono je w rozdziale IV.

§ 3. Dwuazapochodne czteropierscieniowych węglowodorów aromatycznych

Spośród dwuazyn o liniowym układzie pierścieni, pochodnych naftacenu (tetracenu), opisano jedynie własności widmowe benzo[b]fenazyny (5,12-dwuazanaftacenu). W latach 1967-71 Kummer i wsp. [10,50] opublikowali widma absorpcji i fluorescencji etanolowego roztworu tego związku w temperaturze 100 i 300K. Obliczyli oni rozkład gęstości elektronów π , rzędy wiązań, wartości energii oraz symetrię wzbudzonych stanów singletowych typu π, π^* .

Stosunkowo niewiele jest informacji dotyczących dwuazyn o angularnym układzie pierścieni. Ludwig i Herforth [51] twierdzą, jakoby obserwowali wizualnie fluorescencję benzo[a]fenazyny, co jednak nie wydaje się prawdopodobne. Widmo absorpcyjne etanolowego roztworu tego związku w temperaturze pokojowej opisano w pracy [52] .

Brenner i Ruziewicz [53] zinterpretowali wysokorozdzielone widma luminescencji i absorpcji benzo[a]fenazyny w matrycach Szpolskiego w niskich temperaturach (77 i 13K). Stwierdzili obecność niepłaskich drgań szkieletowych zarówno w widmie przejścia $T_1(\pi\pi^*) \rightarrow S_0$ jak i $S_1(\pi\pi^*) \rightarrow S_0$ w tej cząsteczce. Zaburzenia struktury wibronowej widma absorpcji wyjaśnili autorzy silnym oddziaływaniem pomiędzy stanem $S_1(\pi\pi^*)$ a blisko leżącymi stanami $S_2(n,\pi^*)$ i $S_3(\pi\pi^*)$ w tej cząsteczce.

Wild i wsp. [54] stwierdzili, że część fluorescencji benzo[a]fenazyny opisanej w [53] przedstawia gorącą fluorescencję tego związku.

Wiele uwagi poświęcono własnościom widmowym innej p-dwuzynie zwanej dwubenzo[f,h]chinoksaliną lub 1,4-dwuazatrójfenylenem (1,4-DAT). Badger i Walker [25] podają widmo absorpcyjne ciekłego roztworu tego związku w etanolu i w cykloheksanie, zaś Dörr i Gropper [55] - w zamrożonym do 90K etanolu. Dörr i Gropper obserwowali także słabą fluorescencję tego związku oraz bardzo silną, pasmową fosforescencję. Przeprowadzone przez nich badania polaryzacji fosforescencji wykazały obecność sprzężenia przejścia elektronowego z drganiami niepełnosymetrycznymi, jednakże pasmowy charakter badanego widma nie pozwolił na dokładne określenie występujących w nim drgań.

Dopiero w latach 1966-74 Ruziewicz i wsp. [56-58] zbadali wysokorozdzielone widma luminescencji tego związku. Na podstawie analiz wibracyjnych otrzymanych widm autorzy cytowanych prac wyjaśnili własności luminescencyjne 1,4-DAT silnymi oddziaływaniami pomiędzy wzbudzonymi stanami $^1(\pi, \pi^*)$ i $^1(n, \pi^*)$ w cząsteczce oraz zaburzającym wpływem niepłaskiego drgania CH o częstości 860 cm^{-1} . Wyniki te zostały niezależnie potwierdzone przez Lima i wsp. [59].

W roku 1975 Bulska i wsp. [60, 61] badali własności widmowe 1,4-dwuazatrójfenylenu w środowiskach o różnym pH. Opisano po raz pierwszy widmo absorpcji tryplet-tryplet tego związku. Przeprowadzone badania widmowe wykazały, iż geometria cząsteczki 1,4-DAT w stanie S_1 jest nieco inna niż w stanie podstawowym, co zgadza się z wynikami prac [56-59]. Również w pracach [48, 62] zwrócono uwagę na nietypowe zachowanie się związków N-heterocyklicznych, zawierających pierścień pirazynowy, m. in. 1,4-DAT.

Baltrop i MacPhee [63] zsyntezowali kilka pochodnych 7,8-benzo-chinoliny i opisali widma absorpcyjne w zakresie nadfioletu etanolowych roztworów tych związków, m. in. 5,9-dwuazatrójfenylenu (5,6-benzo-1,7-fenantrolina), 5,12-dwuazatrójfenylenu (5,6-benzo-4,7-fenantrolina) i 4,10-dwuazachryzenu (chino 8, 7'-7,8 chinolina).

Wpływ podstawników metylowych na strukturę widm absorpcyjnych w podczerwieni i nadfiolecie dwuazapochodnych chryzenu zbadano w pracy [64]. Obiektem badań były m. in. cząsteczki 1,7- i 4,10-dwuazachryzenu (-DACH). Określono położenie pasm α , β i β w tych połączeniach, a także zidentyfikowano niepłaskie

deformacyjne drgania atomów H grup CH znajdujących się w pierścieniach karbocyklicznych i w pierścieniach zawierających heteroatom.

Szczegółowe omówienie prac dotyczących własności widmowych 5,12-DAT i 4,10-DACH przedstawiono w rozdziałach V.1 i VI.1.

Corbett i wsp. [31] zbadali widma absorpcji w zakresie UV ciekłych n-heksanowych roztworów kilku pochodnych cynnoliny, m. in. dwubenzo [c,h] cynnoliny (5,6-dwuazachryzen) i dwubenzo [c,f] cynnoliny (nafto [2,1-c] cynnolina, pochodna 3,4-benzofenantrenu). Pierwszym wzbudzonym stanem singletowym w tych cząsteczkach jest stan $^1(n, \pi^*)$ o energii około 25000cm^{-1} w wypadku 5,6-DACH i około 23500cm^{-1} w wypadku dwubenzo [c,f]-cynnoliny.

W pracy [65] porównano widmo absorpcyjne etanolowego roztworu dwubenzo [c,f] cynnoliny z widmem 3,4-benzofenantrenu otrzymanego w tych samych warunkach. Stwierdzono batochromowe przesunięcia pasm α i ρ oraz hipsochromowe - pasma β w widmie dwubenzo [c,f] cynnoliny w stosunku do widma węglowodoru macierzystego.

ROZDZIAŁ II. Cel i zakres pracy

Z przeglądu prac przedstawionych w rozdziale I, dotyczących dwuazapochodnych fenantrenu wynika, iż bardzo szczegółowo zbadano widma absorpcji i luminescencji fenantrolin, wiele uwagi poświęcono izomerom zawierającym dwa heteroatomy w jednym pierścieniu. Natomiast nie badano dotąd w ogóle własności luminescencyjnych benzo[h]naftyrydyn, ani struktury wibronowej ich widm elektronowych. W celu uzupełnienia wiadomości o luminescencji i strukturze widm tej grupy dwuazafenantrenów do badań wybrano kilka takich połączeń: 1,5-benzo[h]naftyrydynę (1,5-BN)^{*)}, 1,6-benzo[h]naftyrydynę (1,6-BN) oraz 4,6-benzo[h]naftyrydynę (4,6-BN).

 Wśród czteropierścieniowych dwuazyn szczegółowo zbadano strukturę widm elektronowych i własności luminescencyjne dwóch połączeń: benzo[a]fenazyny i dwubenzo[f,h]chinoksali-ny (1,4-dwuazatrójfenylen). Struktura widm tych dwuazyn wykazuje osobliwości związane najprawdopodobniej z układem dwóch atomów N w jednym pierścieniu, w pozycji para. Jednakże dla sprawdzenia tego wydawało się potrzebne i ciekawe zbadanie własności widmowych dwuazyn nie zawierających pierścienia pirazynowego. Do badań wybrano więc 5,12-dwuazatrójfenylen (5,12-DAT)^{*)}, zwany czasem benzo-4,7-fenantroliną i 4,10-dwuazachryzen (4,10-DACH)^{*)}.

---

^{*)} Numeracja atomów węgla w szkielecie fenantrenu, trójfenyleny i chryzenu zgodna z stosowaną w "Chemical Abstracts".

Głównym celem pracy było:

- 1° otrzymanie i zinterpretowanie wysokorozdzielonych widm elektronowych wybranych związków;
- 2° określenie typów niższych wzbudzonych stanów singletowych i trypletowych w tych połączeniach;
- 3° porównanie własności luminescencyjnych badanych związków z własnościami izomerycznych dwuazyn o innym rozmieszczeniu atomów azotu w pierścieniach.

ROZDZIAŁ III. Część doświadczalna

Do badań użyto 4,10-DACH, 5,12-DAT (rys. 1) oczyszczonych przez dwukrotną sublimację próżniową^{*)} 1,5-, 1,6- i 4,6-BN^{*)} (rys. 1), zsyntezowane przez Młochowskiego i wsp. [66] oczyszczone również przez sublimację. Czystość benzo[h]naftyrydyn sprawdzono metodą chromatograficzną.

Rozpuszczalniki węglowodorowe o czystości innej, niż określone jako "do spektroskopii UV (IR)", oczyszczono chromatograficznie na kolumnach wypełnionych Al_2O_3 i SiO_2 , a następnie suszono metalicznym sodem. Rozpuszczalniki alkoholowe oczyszczono metodą destylacji w sposób zbliżony do opisanego w pracy [67] i sprawdzono ich czystość metodą chromatograficzną, a także przez badanie widm absorpcyjnych w nadfiolecie. Wartości progów absorpcji UV zgodne były z wartościami podanymi w [67]. n-Butanol (Merck, Uvasol) nie wymagał dodatkowego oczyszczania.

Rozcieńczone roztwory badanych związków ($c=10^{-3}$ - 10^{-5}M) umieszczano w cienkich (1-2,5mm) kuwetach kwarcowych i szybko zamrażano przez zanurzenie w ciekłym azocie (77K) wypełniającym kwarcowe naczynie Dewara.

Luminescencję zamrożonych próbek wzbudzano łukową lampą rtęciową HBO 500W, z której promieniowania wybierano bądź

---

*) Autorka pragnie wyrazić podziękowanie Doc. dr A. Grabowskiej i Dr H. Bulskiej za użyczenie do badań próbek oczyszczonego 5,12-DAT i 4,10-DACH oraz Dr W. Śliwie i Doc. dr J. Młochowskiemu za ofiarowanie próbek zsyntezowanych przez nich benzo[h]naftyrydyn.

za pomocą filtru szklanego, bądź monochromatora, długość fali światła wzbudzającego ($\lambda = 313\text{nm}$).

Do badań niskotemperaturowych widm absorpcyjnych w nadfiolecie stosowano jako źródło promieniowania prześwietlającego lampy ksenowe XBO 150W i XBO 1000W. Widma luminescencji i absorpcji rejestrowano fotograficznie. W tabeli I zestawiono stosowane w badaniach spektrografy i rodzaj widm elektronowych badanych związków fotografowanych przy ich użyciu. Zaznaczono również rodzaj płyt fotograficznych użytych do rejestracji widm.

W tabeli II łatwo można odszukać, w jakich zamrożonych rozpuszczalnikach przeprowadzono badania widm luminescencji i absorpcji, a także w jakich środowiskach wyznaczano wartości czasów życia fosforescencji badanych związków.

Widma absorpcyjne w zakresie UV ciekłych roztworów benzo-naftyrydyn w n-heksanie i w n-butanolu-1 zostały zarejestrowane za pomocą spektrofotometru Unicam SP1800 w Laboratorium Chemicznej Analizy Instrumentalnej Instytutu Chemii Organicznej i Fizycznej Politechniki Wrocławskiej.

Widma podczerwone badanych związków w pastylkach KBr w przedziale $4000-400\text{cm}^{-1}$ (w wypadku 5,12-DAT: $4000-200\text{cm}^{-1}$) zostały zarejestrowane przy użyciu spektrofotometru Perkin-Elmer, model 621, w wymienionym wyżej Laboratorium. W wypadku 5,12-DAT zbadano dodatkowo, szczególnie dokładnie, obszar około 800cm^{-1} , stosując jako wzorca częstości mezytylen i inden.

Widma ramanowskie polikrystalicznych próbek 4,10-DACH

i 5,12-DAT zarejestrowano przy użyciu spektrofotometru JEOL JRS-S1 przy zwykle stosowanej geometrii rozpraszania, tzn. kąt pomiędzy wiązką wzbudzającą i rozproszoną wynosił 90° . Do wzbudzania widma stosowano linie 5145 i 4880Å lasera argonowego o mocy 400mW. Określono stopień depolaryzacji pasm ramanowskich w widnie nasyconego roztworu 4,10-DACH w benzenie ($0 \leq \xi \leq 0,75$), w temperaturze pokojowej.

Zbadano wpływ zewnętrznego ciężkiego atomu na strukturę kwaziliniowych widm fosforescencji 5,12-DAT i 1,5-BN. W wypadku 5,12-DAT jako matryce stosowano n-pentan i n-heksan z dodatkiem bromopentanu oraz CCl_4 . Natomiast w wypadku 1,5-BN użyto tylko CCl_4 . Stężenie badanych substancji w matrycy n-alkanowej wynosiło 10^{-4}M , a rozpuszczalnik zawierający ciężki atom dodawano w ilości takiej, by jego stężenie wynosiło od 10^{-1} do 10^{-4}M . W przypadku roztworów w CCl_4 stężenie badanych substancji wynosiło 10^{-4}M .

Widma fosforescencji roztworów zawierających rozpuszczalnik z ciężkim atomem rejestrowano metodą fotograficzną, a w przypadku 5,12-DAT rejestrowano też przy użyciu spektrofluorymetru z fotopowielaczem pracującym w układzie licznika fotonów.

W celu porównania struktury wibronowej widm fosforescencji 5,12-DAT w n-heksanie i w CCl_4 określono natężenia poszczególnych pasm wibronowych w tych widmach według zależności

$$I_1 = \frac{J_1(\nu)}{J(\bar{\nu}_{00})}$$

gdzie: $J_i(\nu)$ - natężenie i-tego maksimum o częstości ν ,
 $J(\tilde{\nu}_{00})$ - natężenie linii przejścia czysto elektronowego.

Krzywe gaśnięcia fosforescencji rejestrowano przy użyciu układu pomiarowego własnej konstrukcji, którego schemat blokowy przedstawiono na rys. 2. W trakcie konstrukcji układu korzystano z zaleceń zawartych w pracach [68-70]. Roztwór badanej substancji umieszczono w cylindrycznej kuwecie kwarcowej (9), którą zanurzono w ciekłym azocie wypełniającym naczynie Dewara (8), wykonane ze szkła kwarcowego. Fosforescencję wzbudzano przy pomocy promieniowania wysokociśnieniowej lampy rtęciowej (1), wyposażonej w filtr szklany (5) wyosabiający pasmo wzbudzające fosforescencję (we wszystkich wypadkach $\lambda = 313\text{nm}$). Po ustaleniu się stanu stacjonarnego zamknięcie migawki (4) powodowało przerwanie wzbudzania i następował proces gaśnięcia fosforescencji. Światło fosforescencji kierowano na fotopowielacz (11). Bezpośrednio przed fotopowielaczem znajdował się układ filtrów szklanych (10), przepuszczających jedynie promieniowanie fosforescencji. Strumień fotonów wyzwał w fotopowielaczu przepływ prądu liniowo zależnego, w pewnym zakresie, od amplitudy padającego światła. Prąd ten podawano na urządzenie rejestrujące (13), które stanowił oscylograf pętlicowy N-115 prod. ZSRR. Przepływający prąd rejestrowano łącząc szeregowo pętlę z oporem anodowym fotopowielacza. Wychylenia pętlicy były proporcjonalne do natężenia fosforescencji emitowanej przez badany roztwór. Oscylograf rejestrował automatycznie krzywe

gaśnięcia na papierze światłoczułym, samowywołującym, firmy Kodak lub Agfa-Gevaert. Bezpośrednio na zapisywaną krzywą nakładano podstawę czasu, rejestrując drgania drugiej pętlicy. Jako znacznik czasu stosowano impulsy z generatora funkcyjnego GF-65 (14) lub generatora kwarcowego PDM-2 (15) prod. krajowej. Inne szczegóły konstrukcyjne układu pomiarowego opisano w [71].

Poprawność działania opisanego układu pomiarowego sprawdzono przez porównanie wyznaczonych za jego pomocą wartości czasów życia fosforescencji τ_{ph} wybranych związków z wartościami podanymi przez innych autorów. Wyniki przedstawiono w tabeli III. Przytoczone wartości są dobrze ze sobą zgodne.

Badano zmiany τ_{ph} w zależności od stosowanej matrycy przy ustalonym stężeniu badanej substancji oraz zależność τ_{ph} od stężenia w wybranej matrycy węglowodorowej.

Roztwory alkoholowe przed pomiarem odgazowywano metodą wielokrotnego odpompowywania podczas ich ogrzewania od temperatury 77K do temperatury pokojowej.

Wartości τ_{ph} obliczano numerycznie^{*)} stosując metodę aproksymacji opisaną w "Dodatku". W wypadku procesów gaśnięcia odbiegających od prawa wykładniczego wartości τ_{ph} obliczano z liniowej części przebiegu przedstawionego w układzie półlogarytmicznym $\lg I_{ph} = f(t)$.

Średnie odchylenia kwadratowe w serii pomiarów nie przekraczało $\pm 0.05s$.

---

*) Autorka pragnie podziękować Dr S. Lewanowiczowi za przygotowanie programu i przeprowadzenie obliczeń numerycznych.

ROZDZIAŁ IV. Widma elektronowe i własności luminescencyjne benzo[h]naftyrydyn

§ 1. Dotychczasowe badania widm i luminescencji

Benzo[h]naftyrydyny stanowią grupę ośmiu izomerycznych dwuazafenantrenów mających po jednym atomie azotu w dwóch sąsiadujących ze sobą pierścieniach (rys. 1).

W literaturze nie ma dotąd żadnych informacji o własnościach luminescencyjnych tej grupy połączeń. Pierwsze obliczenia rozkładu gęstości elektronów π w benzonaftrydynach przeprowadzili Longuet-Higgins i Coulson [2] w roku 1949. Ostatnio ukazała się praca Śliwy [65] dotycząca syntez i własności chemicznych benzo[h]naftyrydyn (BN) w ciekłym cykloheksanie. Stwierdzono, że widma absorpcyjne w nadfiolecie tych dwuazafenantrenów wykazują trzy pasma: α , ρ i β odpowiadające przejściom elektronowym typu $\pi^* \leftarrow \pi$, charakterystycznym dla związków aromatycznych, m. in. dla macierzystego fenantrenu. Istniejąca w węglowodorach aromatycznych sekwencja intensywności pasm: $\alpha < \rho < \beta$ jest zachowana w cząsteczkach BN, lecz natężenie pasma α , w obrębie którego obserwowano strukturę oscylacyjną, jest znacznie większe, podczas gdy natężenie pasma β nieznacznie maleje.

W celu interpretacji otrzymanych widm obliczono w [65] metodą SCFCI strukturę π -elektronową tych związków. Najlepsze zgodności wartości obliczonych z wyznaczonymi doświadczalnie uzyskano przy zastosowaniu parametrów podanych przez Perkampusa dla innych dwuazafenantrenów-fenantrolin.

§ 2. Badania własne

2.1. Widma absorpcyjne benzo[h]naftyrydyn ^{*)}

W niniejszej pracy podjęto próbę otrzymania wysokorozdzielonych widm przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ 1,5- , 1,6- i 4,6-benzo[h]naftyrydyny (-BN) w matrycach Szpolskiego. Próby te powiodły się w wypadku 1,6- i 4,6- BN, przy czym najlepszym rozpuszczalnikiem okazał się n-heksan. Natomiast w wypadku 1,5-BN nie uzyskano struktury kwaziliniowej widma w żadnym ze stosowanych n-alkanów (patrz tabela II). W n-heksanie, tylko w części długofalowej widma, w zakresie $28505-29430\text{ cm}^{-1}$, występuje kilkanaście kwazilinii na bardzo silnym tle. Takie zaburzenia struktury wibronowej widm absorpcyjnych, badanych w warunkach Szpolskiego, obserwowano już ^w innych dwuazynach mających blisko leżące stany singletowe różnego pochodzenia orbitalnego (por. np. [57]).

Krzywe mikrofotometryczne widm przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ 1,6- i 4,6-BN w n-heksanie przedstawiono na rys. 3, natomiast na rys. 4 - krzywą mikrofotometryczną widma absorpcji 1,5-BN w n-heksanie i w n-butanolu.

Analizy wibracyjne kwaziliniowych widm absorpcyjnych 1,6- i 4,6-BN w n-heksanie przedstawiono w tabelach IV i V .

---

*) Dyskusję kwaziliniowych widm absorpcji i luminescencji benzo[h]naftyrydyn przedstawiono na XXV Zjeździe PTF we Wrocławiu (Prace Naukowe Instytutu Fizyki Politechniki Wrocławskiej, Seria: Konferencje, cz. I. Streszczenia komunikatów, 11 (1), 381, 1977).

Numery linii nad każdą z krzywych mikrofotometrycznych (rys.3) są zgodne z numeracją linii przedstawioną w tabeli analizy wi-
bracyjnej odpowiedniego widma.

Liczby falowe odpowiadające liniom multipletów 0-0 w wid-
mach przejść $S_1 \leftarrow S_0$ benzo[h]naftyrydyn zawiera druga kolu-
mna tabeli VI.

Cechą charakterystyczną widm kwaziliniowych jest rezonan-
sowa zgodność położenia linii multipletów 0-0 obserwowanych
w widmach absorpcji i fluorescencji. W wypadku 1,6-BN w wid-
mie absorpcji zmierzono tylko trzy składowe. Silne tło nie
pozwoliło na zmierzenie odpowiedników dwóch słabych składo-
wych występujących w multiplecie 0-0 widma fluorescencji tej
cząsteczki (tabela VI, kolumna 3).

W wypadku 4,6-BN fluorescencja jest słaba (por. rozdział IV,
§ 2.2.), linie są poszerzone i stąd zapewne pochodzi różnica
 15 cm^{-1} w wartościach liczb falowych linii 0-0 wyznaczonych
z widm $S_1 \leftrightarrow S_0$ (tabela VI, kolumny 2,3).

Kwaziliniowe widma absorpcji 1,6- i 4,6-BN różnią się
strukturą multipletową, tzn. liczbą linii w obrębie przejścia
czysto elektronowego i poszczególnych przejść wibronowych.
Widmo przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ 1,6-BN jest znacznie bogatsze w li-
nie. W zakresie $29149\text{--}31900 \text{ cm}^{-1}$ zmierzono, oprócz trypletu
0-0, 23 kwazilinie odpowiadające nałożeniu się na przejście
czysto elektronowe 9 drgań podstawowych oraz ich kombinacji
z udziałem drgań najbardziej aktywnych w widmie (tabela V).

Kwaziliniowe widmo przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ 4,6-BN obejmuje
zbliżony zakres spektralny ($29244\text{--}32000 \text{ cm}^{-1}$); jest złożone
z 16 kwazilinii. Widmo ma charakter singletowy i wyznaczono

w nim 8 częstości drgań cząsteczki w stanie S_1 .

W przejściach $S_1 \leftarrow S_0$ 1,6- i 4,6-BN zidentyfikowano tylko kilka linii odpowiadających kombinacyjnym przejściom wibronowym. Zauważono także, iż kwaziliniowy charakter widm utrzymuje się jedynie w zakresie drgań podstawowych, natomiast już w odległości około 1400 cm^{-1} od przejścia 0-0 w wypadku 1,6-BN i około 1700 cm^{-1} od przejścia 0-0 4,6-BN następuje wyraźne poszerzenie linii, tak że struktura widma absorpcji staje się pasmowa (tabela IV i V ; rys. 3).

Nie udało się uzyskać ustrukturuwanego widma przejścia $S_2 \leftarrow S_0$ żadnej z badanych benzo[h]naftyrydyn (por. rys. 3). Otrzymano natomiast kwaziliniowe widmo przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ 1,6-BN w mikrokryształicznej matrycy n-oktanolowej. W przedziale $28874\text{--}29595\text{ cm}^{-1}$ zmierzono 11 linii, które, jak się wydaje, stanowią multiplet przejścia 0-0. Powyżej 29595 cm^{-1} widmo jest pasmowe, a szerokość pasm w przybliżeniu odpowiada szerokości multipletu 0-0.

Kwaziliniowy charakter widm absorpcyjnych związków N-heterocyklicznych w matrycach mikrokryształicznych utworzonych przez wyższe alkohole obserwowano także w [35]. Na kwaziliniową strukturę widm niektórych węglowodorów aromatycznych w matrycach utworzonych przez wyższe alkohole alifatyczne zwrócono uwagę już we wczesnych pracach Szpolskiego [72], lecz matryce takich w późniejszych badaniach na ogół nie stosowano.

W zamrożonym do 77K n-butanolu widma wszystkich BN mają charakter pasmowy. Nieznaczne tylko przesunięcie pasma 0-0 przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ widm zestalonych roztworów 1,6- i 4,6-BN w szklkach alkoholowych w stosunku do linii 0-0 roztworów

w n-heksanie (tabela VI) wskazuje, iż pierwszy wzbudzony stan singletowy cząsteczek tych benzonaftyrydyn jest stanem typu $^1(\pi, \pi^*)$.

Wierzchołek pierwszego pasma absorpcyjnego odpowiadającego początkowi przejścia $S(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$ widma 1,5-BN w n-butanolu przypada przy 29100 cm^{-1} (rys. 4) co dość dobrze zgadza się z położeniem pasma α widma absorpcyjnego ciekłego roztworu 1,5-BN w cykloheksanie, podanego w [65].

Wydaje się najbardziej prawdopodobne, że długofalowe linie (poniżej 29000 cm^{-1}), od których rozpoczyna się widmo absorpcji tego izomeru w zamrożonym n-heksanie, pochodzą od przejścia do stanu $S_1(n, \pi^*)$, silnie zaburzonego przez pobliski stan $S_2(\pi, \pi^*)$ (por. § 2.3). W środowisku polarnym energia stanu n, π^* podwyższa się i pierwsze obserwowane pasmo (29100 cm^{-1}) jest pasmem przejścia $S_2(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$.

W szerokopasmowych widmach ciekłych roztworów słabe przejście $S_1(n, \pi^*) \leftarrow S_0$ pozostaje, jak należy sądzić, ukryte pod pasmami przejścia $S_2(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$, nawet gdy stosuje się rozpuszczalnik niepolarny (rys. 5).

W widmach absorpcyjnych 1,6- i 4,6-BN nie zaobserwowano przejść do stanów $^1(n, \pi^*)$.

W widmach butanolowych roztworów 1,6- i 4,6-BN maksima pasm odpowiadających przejściom do drugiego wzbudzonego stanu singletowego typu π, π^* przypadają odpowiednio około 32700 i 32000 cm^{-1} . W widmie 1,5-BN zarysowują się pasma przejść $S_3(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$ (32250 cm^{-1}) i $S_4(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$ (37850 cm^{-1}); to ostatnie pasmo odpowiada dobrze położeniu maksimum pasma p

w widmie ciekłego roztworu 1,5-BN w cykloheksanie [65] *).

W strukturze oscylacyjnej widm absorpcyjnych zamrożonych butanolowych roztworów benzo[h]naftyrydyn można wyróżnić tylko dwa interwały: około $610 \pm 10 \text{ cm}^{-1}$ i około $1380 \pm 20 \text{ cm}^{-1}$. Odpowiadają one silnym częstościom zidentyfikowanym w widmach absorpcyjnych benzo[h]naftyrydyn w matrycach Szpolskiego (tabela VII).

Na podstawie analiz wibracyjnych kwaziliniowych widm absorpcji $S_1(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$ 1,6- i 4,6-BN w matrycy n-heksanowej wyznaczono częstości drgań podstawowych tych cząsteczek w stanie S_1 (tabela VII). Wszystkie wyznaczone wartości mają swe odpowiedniki w widmie absorpcyjnym fenantrenu [73] (tabela VII, ostatnia kolumna); niektóre z tych częstości znaleziono również w kwaziliniowych widmach absorpcji fenantrolin [35]. Oczywiście umieszczenie atomów N w różnych pozycjach w szkieletcie fenantrenowym powoduje pewne jego deformacje, co prowadzi do zmiany częstości drgań podstawowych obserwowanych w widmach badanych cząsteczek. Dlatego też prawdopodobnie drganie o częstości 420 cm^{-1} zidentyfikowane w widmie 4,6-BN odpowiada drganiu 400 cm^{-1} w widmie absorpcyjnym 1,6-BN a drganie 667 cm^{-1} - drganiu 659 cm^{-1} aktywnemu w widmie 1,6-BN.

---

*) Pasmo $S_3(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$ jest zaznaczone na rys. 4.

Natomiast pozostałe wymienione pasma dają się zaobserwować bezpośrednio na kliszach fotograficznych, jednakże z powodu niskiego kontrastu zdjęć w krótkofalowym zakresie widma nie udało się uzyskać dostatecznie wyraźnych krzywych mikrofotometrycznych.

Podobnie można przyjąć, że drgania 1366 i 1386 cm^{-1} oraz 1433 i 1413 cm^{-1} odpowiadają sobie wzajemnie.

Takie przyporządkowanie prowadzi do wniosku, że w widmach przejść elektronowych $S_1(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$ 1,6- i 4,6 BN przejawiają się, z dokładnością $\pm 15\text{ cm}^{-1}$, te same drgania podstawowe.

Benzo[h]naftyrydyny należą do punktowej grupy symetrii C_s . Przedstawione badania wskazują, że najniższy wzbudzony stan singletowy w cząsteczce 1,5-BN jest stanem typu n, π^* -ma więc symetrię A'' , zaś stany S_2 i S_3 - typu π, π^* - mają symetrię A' . Natomiast w cząsteczkach 1,6-BN i 4,6-BN stan S_1 i drugi obserwowany stan singletowy są stanami typu π, π^* o symetrii A' . W przejściu elektronowym $A' \leftarrow A'$ dozwolone formalnie ze względów symetrii są drgania a' i a'' , przy czym przejścia wibronowe z udziałem drgań a'' muszą być spolaryzowane prostopadle do płaszczyzny cząsteczki. Na podstawie [73] drganiom zidentyfikowanym w przejściach elektronowych $S_1(A') \leftarrow S_0(A')$ 1,6- i 4,6-BN można przypisać jednoznacznie symetrię a' . Tak więc w przejściach tych aktywne są wyłącznie drgania pełnosymetryczne, spolaryzowane w płaszczyźnie cząsteczki.

2.2. Widma fluorescencji benzo[h]naftyrydyn

Stwierdzono, że w szklwie polarnym wszystkie zbadane benzo[h]naftyrydyny fluoryzują, w zakresie bliskiego nadfioletu. Natomiast w zamrożonych n-alkanach 1,5-BN nie wykazuje mierzałnej fluorescencji, zaś emisją $S_1 \rightarrow S_0$ 1,6-BN i 4,6-BN ma w tych warunkach małe natężenie.

Kwaziliniowe widma fluorescencji $S_1(\pi, \pi^*) \longrightarrow S_0$ o najlepiej rozdzielonej strukturze wibronowej uzyskano w n-heksanie, w 77K. Jednak nawet w najlepszej matrycy linie wibronowe są nieco poszerzone w stosunku do linii obserwowanych np. w widmie fluorescencji fenantrenu w n-heksanie.

Krzywe mikrofotometryczne widm fluorescencji benzo[h]-naftyrydyn w szklawie hydroksylowym przedstawiono na rys. 6, zaś na rys. 7 - krzywe mikrofotometryczne kwaziliniowych widm fluorescencji 1,6- i 4,6-BN w n-heksanie.

Liczby falowe odpowiadające składowym multipletów 0-0 przejścia $S_1 \longrightarrow S_0$ w matrycy n-heksanowej i n-butanolowej podano w tabeli VI. Przeprowadzono analizy vibracyjne otrzymanych widm fluorescencji (tabele VIII-X).

Widma emisji $S_1 \longrightarrow S_0$ obejmują zbliżone zakresy spektralne (widmo 1,6-BN rozciąga się w przedziale $29239-26200 \text{ cm}^{-1}$, zaś widmo 4,6-BN - w przedziale $29229-27650 \text{ cm}^{-1}$), lecz różnią się istotnie liczbą linii przejść wibronowych zidentyfikowanych w tych widmach oraz względną aktywnością drgań podstawowych. W zbadanych kwaziliniowych widmach fluorescencji nie obserwuje się prawie żadnych linii wibronowych odpowiadających nałożeniu się kombinacji drgań podstawowych na przejście 0-0. Dotyczy to zwłaszcza widma fluorescencji 4,6-BN.

W widmach emisji $S_1 \longrightarrow S_0$ 1,6-BN zidentyfikowano 12 podstawowych drgań cząsteczki w niewzbudzonym stanie elektronowym. Wyznaczone częstości zestawiono w tabeli XI i porównano je z wartościami częstości wyznaczonymi z widm podczerwonych. Wszystkie znalezione drgania mają odpowiedniki w widmie

oscylacyjnym fenantrenu [75]. Drgania najbardziej aktywne w widmie fluorescencji 1,6-BN mają częstotliwości: 614, 705 i 1602 cm^{-1} (tabela VIII).

W widmie fluorescencji 4,6-BN zidentyfikowano 10 częstotliwości drgań podstawowych (tabela IX). Wartości tych drgań są bardzo zbliżone do wartości obserwowanych w widmie fluorescencji 1,6-BN. Jednak w przejściu $S_1 \rightarrow S_0$ nie znaleziono odpowiednika silnego drgania 614 cm^{-1} oraz drgania 1324 cm^{-1} o średnim natężeniu, aktywnego w widmie 1,6-BN.

Na podstawie [75] wszystkim wyznaczonym częstotliwościom drgań cząsteczek w stanie podstawowym przypisano symetrię a' .

Wszystkie zbadane benzo[h]naftyrydyny fluoryzują w zamrożonym szklawie butanolowym, przy czym fluorescencja 1,5-BN ma największe natężenie. Widma w tym środowisku są złożone z kilku pasm (rys. 6). Pierwsze silne pasmo przypisano przejściu 0-0. Liczby falowe odpowiadające maksimum pasm 0-0 w zamrożonym n-butanolu przedstawiono w tabeli VI.

Przejście czysto elektronowe obserwowane w widmach fluorescencji benzo[h]naftyrydyn w szklawie butanolowym jest przesunięte długofalowo, zgodnie z prawem Stokesa, o około $250 \pm 100\text{ cm}^{-1}$ w stosunku do przejścia 0-0 widm absorpcyjnych tych samych szklawych roztworów (tabela VI).

W pasmowych widmach emisji $S_1 \rightarrow S_0$ można wyróżnić dwa interwały odległe od przejścia czysto elektronowego o około $620 \pm 30\text{ cm}^{-1}$ i około $1350 \pm 20\text{ cm}^{-1}$, odpowiadające najpewniej nałożeniu się kilku silnych i bliskich sobie częstotliwości, które obserwowano w kwaziliniowych widmach fluorescencji.

2.3. Dyskusja przejść elektronowych pomiędzy stanami singletowymi benzo[h]naftyrydyn

Struktura elektronowa benzo[h]naftyrydyn została obliczona przez Lipińskiego^{*)} metodą PPP z uwzględnieniem oddziaływań konfiguracyjnych. W tabeli XII porównano energie stanów singletowych obliczonych z wyznaczonymi doświadczalnie (por. § 2.1.). W ostatniej kolumnie tabeli XII podano również wyniki obliczeń dla fenantrenu.

Analiza wyników zawartych w tabeli XII prowadzi do następujących wniosków:

- 1° Obliczone wartości energii kolejnych stanów singletowych są bardzo dobrze zgodne z wartościami wyznaczonymi doświadczalnie.
- 2° Energie odpowiadających sobie stanów singletowych π, π^* wszystkich zbadanych benzo[h]naftyrydyn różnią się pomiędzy sobą nie więcej niż o 0.09eV. Co więcej, energie te bardzo mało różnią się od energii odpowiednich stanów singletowych fenantrenu (por. liczby w wierszach 2 i 4, 5 tabeli XII).
- 3° Obliczenia potwierdzają wyciągnięty z doświadczeń wniosek że w cząsteczce 1,5-BN pierwszy wzbudzony stan singletowy jest stanem typu n, π^* , podczas gdy w pozostałych benzo[h]naftyrydynach stan S_1 jest stanem typu π, π^* .
- 4° Obliczona różnica energii stanów $S_1(\pi, \pi^*)$ i $S_2(n, \pi^*)$ w cząsteczkach 1,6- i 4,6-BN wynosi około 0.25eV, tj. około 2000 cm^{-1} . Różnica ta zgodna jest jakościowo z zaobserwowanym w tych cząsteczkach rozmyciem struktury wi -

---

^{*)} dane nieopublikowane; obliczenia energii stanów n, π^* przeprowadzono niezależnie, metodą podaną w: K. Inuzuka R.S. Becker, Bull.Chem.Soc.Jap., 45, 1577 (1972)

wibronowej przejść $S_1 \leftarrow S_0$ około 1500 cm^{-1} od przejść 0-0. W widmach elektronowych heterocyklicznych związków obserwowano niejednokrotnie podobne rozmycia rozpoczynające się kilkaset cm^{-1} poniżej wyższego stanu elektronowego; rozmycia takie występują szczególnie wyraźnie wówczas, gdy dwa stany elektronowe, oddzielone stosunkowo niewielkim odstępem energetycznym, są stanami różnego pochodzenia orbitalnego (π, π^* i n, π^*) [12].

5° Według zarówno obliczeń jak i doświadczenia różnica energii pomiędzy stanami $S_1(n, \pi^*)$ i $S_2(\pi, \pi^*)$ w 1,5-BN jest mniejsza niż 0.1eV; według danych doświadczalnych około 600 cm^{-1} . Tak niewielki odstęp energetyczny pomiędzy stanami różnego pochodzenia orbitalnego musi spowodować silne zaburzenie struktury wibronowej widma absorpcyjnego, związane z bardzo silnym oddziaływaniem wzajemnym obu stanów i niestosownością przybliżenia Borna-Oppenheimera [12]. W podobnych wypadkach można spodziewać się zupełnego rozmycia struktury wibronowej bądź wystąpienia w części widma struktury bardzo skomplikowanej, co zaobserwowano np. w widmie absorpcyjnym 1,4-dwuazatrójfenylenu [57].

6° Niewielka różnica energii pomiędzy wzbudzonymi stanami singletowymi S_1 i S_2 typu n, π^* i π, π^* w cząsteczkach benzo[h]naftyrydyn powoduje ich silne sprzężenie wibronowe, zwłaszcza w cząsteczce 1,5-BN, co winno prowadzić do deformacji hiperpowierzchni potencjalnych niższego z tych stanów (pseudo-efekt Jahn-Tellera [74]).

Silne oddziaływanie wibronowe powoduje wzrost stałych szybkości przejść bezpromienistych ze stanu S_1 do niezaburzonego stanu końcowego S_0 na skutek zmniejszenia szerokości bariery potencjalnej [74]. Szybka konwersja wewnętrzna do stanu S_0 i konwersja interkombinacyjna do stanów $T_1(\pi, \pi^*)$ w cząsteczkach benzo[h]naftyrydyn (por. § 2.4) jest przyczyną słabej fluorescencji 1,6- i 4,6-BN w zamrożonych n-alkanach (por. § 2.2). W przypadku 1,5-BN brak fluorescencji spowodowany jest nie tylko szczególnie małym odstępem energetycznym pomiędzy stanami S_1 i S_2 lecz także tym, że konwersja interkombinacyjna polega tu na przejściu $S_1(n, \pi^*) \rightsquigarrow T_1(\pi, \pi^*)$, podczas gdy w pozostałych benzo[h]naftyrydynach polega ona na wolniejszym przejściu $S_1(\pi, \pi^*) \rightsquigarrow T_1(\pi, \pi^*)$ (por. § 2.4).

Natomiast w środowisku hydroksylowym energie stanów n, π^* przesuwają się ku wyższym wartościom. Sprzężenie wibronowe w systemie stanów singletowych słabnie, szerokość bariery potencjalnej jest znacznie większa skutkiem mniejszej deformacji hiperpowierzchni energii potencjalnej stanu S_1 [74]. Przejścia promieniste $S_1 \rightarrow S_0$ konkurują wtedy skutecznie z przejściami bezpromienistymi do stanu S_0 i do stanu T_1 , co wyjaśnia pojawienie się silnej fluorescencji 1,5-BN w zamrożonym n-butanolu, a także wzrost natężenia fluorescencji 1,6- i 4,6-BN w tej matrycy.

2.4. Fosforescencja benzo[h]naftyrydyn *)

Wszystkie zbadane benzo[h]naftyrydyny wykazują w zamrożonych roztworach zielonkawo-niebieską fosforescencję. Widma fosforescencji w matrycach n-heksanowych mają kwaziliniową strukturę multipletową. Czysto elektronowe przejście jest kwartetem w wypadku 1,5-BN i 1,6-BN, a dubletem - w wypadku 4,6-BN, przy czym pierwsza składowa dubletu jest wyraźnie rozmyta. Liczby falowe linii tworzących multiplety 0-0 podano w tabeli VI; składowe o największym natężeniu podkreślono. Jak wynika z tabeli VI, liczba składowych multipletów 0-0 w widmach fosforescencji i fluorescencji nie jest jednakowa, inne są też różnice liczb falowych sąsiednich składowych multipletów. Odmienności takie obserwowane są z reguły. Fluorescencja i fosforescencja następują z różnych stanów elektronowych. Jak pokazano w [75], trudno oczekiwać odpowiedniości pomiędzy energiami różnych przejść elektronowych, ponieważ otoczenie zupełnie inaczej wpływa na centra emitujące ze stanów singletowych i trypletowych, więc niejednorodne rozkłady energii przejść $S_1 \rightarrow S_0$ i $T_1 \rightarrow S_0$ są od siebie niezależne.

Przejściu 0-0 w kwaziliniowym widmie fosforescencji fenantrenu w n-heksanie odpowiadają dwie linie o liczbach falowych 21744 i 21792 cm^{-1} [76]. Tak więc energia najniższego wzbudzonego stanu trypletowego T_1 benzo[h]naftyrydyn

---

*) Praca zawierająca wyniki badań kwaziliniowych widm fosforescencji benzo[h]naftyrydyn ukaże się w roku 1978 w Bull. Acad. Polon. Sci. Sér. Sci. Math.Astronom. Phys.

jest wyraźnie przesunięta ku wyższym wartościom w stosunku do energii stanu T_1 węglowodoru macierzystego (w wypadku 1,5-BN przesunięcie wynosi około 900 cm^{-1}).

Widma 1,5-BN i 1,6-BN odznaczają się bogatą strukturą oscylacyjną (rys. 8a,b).

Natężenie fosforescencji 4,6-BN jest znacznie mniejsze niż natężenie fosforescencji dwóch pozostałych benzo[h]naftyrydyn; na skutek tego w widmie 4,6-BN zaobserwowano tylko 15 linii w zakresie $22300 - 18800\text{ cm}^{-1}$ (rys. 8c).

Przeprowadzono analizy vibracyjne otrzymanych widm. Przedstawiono je w tabelach XIII-XV. Natomiast w tabeli XI porównano częstości drgań podstawowych, aktywnych w widmach $T_1 \rightarrow S_0$ trzech zbadanych benzo[h]naftyrydyn, z odpowiadającymi im częstościami znalezionymi w widmach podczerwonych tych związków. Zgodność w większości wypadków jest bardzo dobra.

W przejściu $T_1 \rightarrow S_0$ 1,5-, 1,6- i 4,6-BN zidentyfikowano odpowiednio 8, 11 i 6 drgań cząsteczek w stanie podstawowym. Drgania najbardziej aktywne w widmach tych cząsteczek mają częstości bardzo zbliżone. Wynoszą one (w zależności od połączenia) 412-421, 829-835, 1393-1396 i 1590-1607 cm^{-1} , przy czym drgania około 1400 cm^{-1} nie znaleziono w widmie fosforescencji 4,6-BN. Natomiast w widmie fosforescencji 1,6-BN zidentyfikowano, oprócz częstości wyżej wymienionych, drgania charakterystyczne tylko dla tego połączenia, o częstościach 545 i 739 cm^{-1} .

Drgania najaktywniejsze w widmach benzo[h]naftyrydyn mają swe odpowiedniki w widmach fosforescencji innych dwu-

azafenantrenów, jak np. 1,4-dwuazafenantren ($410, 820, 1628 \text{ cm}^{-1}$) [41], fenantroliny ($408, 816, 1619 \text{ cm}^{-1}$) [35] czy też dwuazaanalogu naftalenu - 1,6-naftyrydyny (839 cm^{-1}) [77].

W widmie fosforescencji 1,5-BN obserwuje się progresję drgań najbardziej aktywnych w widmie: $n \cdot 421 (n=1-5)$, $n \cdot 835 (n=1-6)$, $n \cdot 1396 (n=1-4)$, $n \cdot 1596 (n=1-4)$, podczas gdy w widmach fosforescencji pozostałych benzonafityrydyn można wyróżnić co najwyżej po jednym nadtonie drgań aktywnych (por. tabela XIV, XV).

Tak więc, pomimo pewnych podobieństw - zbliżony zakres spektralny widm fosforescencji, multipletowy charakter tych widm, podobne wartości częstości drgań aktywnych w przejściu $T_1 \rightarrow S_0$ - widmo fosforescencji każdej z badanych benzo[h]naftyrydyn wykazuje też pewne indywidualne, charakterystyczne cechy.

Widma fosforescencji benzo[h]naftyrydyn w innych matrycach (por. tabela II) są znacznie gorzej rozdzielone niż w n-heksanie. Benzo[h]naftyrydyny w szklawie butanolowym dają widma fosforescencji złożone z kilku pasm o szerokości około 100 cm^{-1} ; liczby falowe odpowiadające maksimum pasm 0-0 podano w tabeli VI.

Porównanie częstości podanych w tabeli XI ze zbliżonymi wartościami częstości drgań podstawowych obserwowanych w widmach fenantrenu [76, 78] oraz fenantrolin należących do punktowej grupy symetrii C_s [35] pozwala wnosić, że większość drgań przejawiających się w widmach fosforescencji zbadanych benzo[h]naftyrydyn ma najprawdopodobniej symetrię a' .

Porównanie takie pozostawia wątpliwości co do drgania 617 cm^{-1} 1,5-BN, gdyż drganie 619 cm^{-1} cząsteczki fenantrenu jest zaliczane do drgań płaskich b_2 [78], podczas gdy w wypadku fenantrolin drganie o zbliżonej częstości zostało sklasyfikowane jako a'' [35]. Jednakże zauważyć można, że drganie o zbliżonej częstości 606 cm^{-1} znalezione w widmie fosforescencji 1,6-BN jest, w granicach możliwego błędu doświadczalnego, identyczne z drganiem 614 cm^{-1} obserwowanym w widmie fluorescencji 1,6-BN, co skłania raczej do przypisania mu symetrii a' . Drganie 739 cm^{-1} cząsteczki 1,6-BN mogłoby odpowiadać albo jednemu z niepłaskich drgań (b_1) 732 i 715 cm^{-1} cząsteczki fenantrenu [78] albo drganiu a' o zbliżonej częstości występującym w widmach fenantrolin [35]. Wydaje się natomiast prawdopodobne, że drganie o częstości około 830 cm^{-1} występujące w widmach fosforescencji wszystkich zbadanych benzo[h]naftyrydyn (tabela XI) ma symetrię a'' . Należy zwrócić uwagę na fakt, że w żadnym z widm fluorescencji benzo[h]naftyrydyn (tabela XI) nie występuje drganie około 830 cm^{-1} . W widmie podczerwonym 1,5-naftyrydyny wykazano obecność niepłaskiego drgania C-H o częstości 822 cm^{-1} [79]. W widmie fosforescencji 1,6-naftyrydyny pojawia się drganie niepłaskie a'' o częstości 839 cm^{-1} [77]. Częstości te mogłyby odpowiadać niepłaskim drganiom atomów H w tym pierścieniu naftyrydyn, który zawiera trzy sąsiadujące ze sobą grupy CH. Taki pierścień ma też cząsteczka każdej z benzo[h]naftyrydyn zbadanych w niniejszej pracy, wobec czego w widmach ich mogłyby wystąpić te same drgania. Dla potwierdzenia tego przy-

puszczenia potrzebne byłoby zbadanie polaryzacji poszczególnych pasm wibronowych w wysokorozdzielonych widmach fosforescencji benzo[h]naftyrydyn, lub co najmniej zbadanie struktury wibronowej widm fosforescencji tych związków w matrycach zawierających ciężki atom [80, 81].

Obecność zewnętrznego ciężkiego atomu powinna spowodować wzrost względnego natężenia linii 0-0 i drgań pełnosymetrycznych w stosunku do natężenia linii przejść wibronowych z udziałem drgań niepełnosymetrycznych [80, 81].

Jednakże badania wpływu zewnętrznego ciężkiego atomu na strukturę widm fosforescencji benzo[h]naftyrydyn nie dały jednoznacznej odpowiedzi, które z drgań występujących w widmach przejścia $T_1 \rightarrow S_0$ należy sklasyfikować jako niepełnosymetryczne, gdyż nie udało się uzyskać widm o dostatecznie rozdzielonej strukturze wibronowej. Badania polaryzacyjne, które możnaby wykonać tylko w zamrożonych szklkach, nie rokowały pozytywnych wyników z tego samego powodu.

Zanalizowano krzywe gaśnięcia fosforescencji 1,5-, 1,6- i 4,6-BN w matrycach węglowodorowych i w szklkach butanolem (tabela II). Proces gaśnięcia fosforescencji przebiega zgodnie z prawem wykładniczym. Krzywe gaśnięcia fosforescencji badanych benzo[h]naftyrydyn przedstawione są na rys. 9. Wyznaczone (z dokładnością $\pm 0.04s$) wartości τ_{ph} są przedstawione w tabeli XVI. W węglowodorach czasy te wynoszą dla 1,5-BN $\sim 0.7s$, dla 1,6-BN $\sim 0.6s$ i dla 4,6-BN $\sim 0.5s$. Natomiast w alkoholu wartości te są znacznie wyższe i wynoszą odpowiednio 1.2, 0.95 i 0.75s.

Badano także zależność τ_{ph} od stężenia benzo[h]naftyrydyn w n-heksanie, w przedziale 10^{-3} - 10^{-5} M. Stwierdzono, że przy najwyższych stosowanych stężeniach wartość τ_{ph} jest nieco mniejsza (do 10%) niż przy stężeniach niskich. Według [82] przyczyną tego zmniejszenia mogłoby być powstawanie, przy wyższych stężeniach, agregatów cząsteczek rozpuszczonej substancji. Zgodnie z dyskusją przeprowadzoną w [58], najmniejszymi błędami systematycznymi winny być obarczone wyniki otrzymane dla niskich stężeń substancji badanej w matrycy i liczby podane w tabeli XVI odpowiadają takim właśnie stężeniom.

Na podstawie przeprowadzonych badań fosforescencji benzo[h]naftyrydyn stwierdzono, co następuje:

- 1° Najniższe stany trypletowe (T_1) cząsteczek 1,5-BN, 1,6-BN i 4,6-BN są niewątpliwie stanami $^3(\pi, \pi^*)A$; Świadczą o tym zarówno wartości τ_{ph} (tabela XVI), jak i tylko niewielkie (0.1eV) podwyższenie energii tych stanów w stosunku do energii $T_1(\pi, \pi^*)$ fenantrenu badanego w tych samych warunkach [76]. Jeszcze mniejsze są różnice energii pomiędzy energiami stanów T_1 benzo[h]naftyrydyn i stanów T_1 fenantrolin [35].
- 2° Znaczne zwiększenie wartości τ_{ph} benzo[h]naftyrydyn w szklawie hydroksylowej w porównaniu z τ_{ph} wyznaczonym w matrycach węglowodorowych świadczy o tym, że w mechanizmie fosforescencji tych związków zasadniczą rolę odgrywa sprzężenie spinowo-orbitalne pomiędzy stanem $T_1(\pi, \pi^*)$ a stanami n, π^* . W rozpuszczalniku hydroksylowym sprzę-

zenie to zostaje osłabione, głównie na skutek przesunięcia energii stanów n, π^* ku wyższym wartościom (por. np. [83]).

3° Jeśli w widmie fosforescencji występują niepiaskie drgania CH, to w badanych cząsteczkach zachodzi nie tylko bezpośrednie sprzężenie spinowo-orbitalne pomiędzy stanem T_1 i najniższym stanem $^1(n, \pi^*)A''$, ale i sprzężenie wibronowo-spinowo-orbitalne drugiego rzędu z udziałem stanów $^1A''$ albo $^3A''$, podobnie jak w innych dwuazynach (np. [59, 83]).

4° Fakt, że 1,5-BN wykazuje w matrycach Szpolskiego silną fosforescencję, a nie fluoryzuje (por. § 2.2) potwierdza wysunięte w § 2.1 przypuszczenia, że stan S_1 tej cząsteczki jest stanem n, π^* . Wiadomo, że konwersja interkombinacyjna $S_1(n, \pi^*) \rightsquigarrow T_1(\pi, \pi^*)$ zachodzi bardzo szybko. Oszacowana na podstawie [84] stała szybkość tego przejścia w 1,5-BN wynosi $\sim 3 \cdot 10^{10} \text{ s}^{-1}$. Natomiast w wypadku 1,6-BN i 4,6-BN przejścia interkombinacyjne następują pomiędzy stanami S_1 i T_1 typu π, π^* , a oszacowane w ten sposób stałe szybkości przejść $S_1(\pi, \pi^*) \rightsquigarrow T_1(\pi, \pi^*)$ wynoszą tylko $\sim 2 \cdot 10^7 \text{ s}^{-1}$. Dlatego cząsteczki 1,6-BN i 4,6-BN wykazują obok fosforescencji także fluorescencję.

5° Wielkość rozszczepienia S-T dla stanów typu n, π^* zawarta jest pomiędzy 0.25 a 0.5eV [85]. Znając - z doświadczenia i z obliczeń - wartości energii stanów $^1(n, \pi^*)$ oszacowano położenia stanów trypletowych typu n, π^* zbadanych

połączeniach. W cząsteczce 1,5-BN energia stanu $^3(n, \pi^*)$ wynosi w przybliżeniu $3.16 \pm 0.12 \text{ eV}$ ($E_{T(n, \pi^*)} < E_{S_1}$) natomiast w cząsteczkach 1,6- i 4,6-BN energia stanu $^3(n, \pi^*)$ jest równa lub nieco mniejsza od energii stanu S_1 ($E_{T(n, \pi^*)} \leq E_{S_1}$).

ROZDZIAŁ V. Widma elektronowe i własności luminescencyjne
5,12-dwuazatrójfenylenu

§ 1. Dotychczasowe badania stanów elektronowych i luminescencji.

W roku 1958 Baltrop i MacPhee [63] opublikowali widmo absorpcyjne ciekłego metanolowego roztworu 5,12-dwuazatrójfenylenu (5,12-DAT-por. wzór na rys. 1) w zakresie nadfioletu.

W latach 1973-75 Bulska i wsp. [60, 61] przeprowadziły szczegółowe badania własności widmowych 5,12-DAT w różnych środowiskach ciekłych. Autorki stwierdziły, że związek ten zarówno fluoryzuje jak i fosforyzuje; luminescencja związana jest z przejściami typu $\pi \rightarrow \pi^*$. Zauważyły także, iż przejście $S_1 \leftarrow S_0$, które w trójfenylenie jest zabronione ze względów symetrii (dla I pasma absorpcyjnego $\epsilon_{\max}=794$), ma w cząsteczce 5,12-DAT (ciekły roztwór etanolowy) duże natężenie ($\epsilon_{\max}=4370$). Wzrost natężenia przejścia do stanu $S_1(\pi, \pi^*)$ świadczy o tym, że staje się ono dozwolone, co wiąże się z obniżeniem symetrii cząsteczki 5,12-DAT (C_{2v}) w stosunku do symetrii cząsteczki trójfenylenu (D_{3h}) [61]. Wyznaczone energie przejść do trzech kolejnych wzbudzonych stanów singletowych typu π, π^* wynoszą odpowiednio: $29500 \text{ cm}^{-1} ({}^1A_1 \leftarrow S_0)$, $33000 \text{ cm}^{-1} ({}^1B_1 \leftarrow S_0)$ i $39400 \text{ cm}^{-1} ({}^1B_1 \leftarrow S_0)$ [61]. Obliczone, również w [61], metodą PPP SCF LCI wartości energii przejść $S_n \leftarrow S_0$ bardzo dobrze zgadzają się z wartościami wyznaczonymi doświadczalnie.

Fluorescencja 5,12-DAT w ciekłym etanolu ($29000\text{--}24000 \text{ cm}^{-1}$) ma wydajność kwantową 0.07 ± 0.01 [61].

Nieznaczne tylko obniżenie wydajności tej emisji w porównaniu z wydajnością kwantową fluorescencji trójfenylenu ($\Phi_{fl} = 0.09$ [86]), objaśniono jakościowo w [61] jednoczesnym wzrostem stałych szybkości przejść promienistych i bezpromienistych w cząsteczce 5,12-DAT w stosunku do wartości tych stałych w macierzystym węglowodorze.

Otrzymano pasmowe widmo fosforescencji w zamrożonym izopropanolu ($\tilde{\nu}_{00} \approx 23800 \text{ cm}^{-1}$) [60]. Czas życia fosforescencji 5,12-DAT wynosi w tych warunkach 6.3s [60,61] i jest wyraźnie niższy niż zmierzony dla trójfenylenu. Obniżenie τ_{ph} można przypisać istnieniu sprzężenia spinowo-orbitalnego pomiędzy emitującym stanem $^3(\pi, \pi^*)$ i stanem $^1(n, \pi^*)$.

Zbadano widma absorpcji tryplet-tryplet roztworów 5,12-DAT w mieszaninie wody z etanolem (1:4) w przedziale 400 - 600 nm [60]. Otrzymano jedynie szerokie, pozbawione struktury pasmo z maksimum około 410 nm.

Przejść do stanów $^1(n, \pi^*)$ i $^3(n, \pi^*)$ cząsteczki 5,12-DAT nie obserwowano w badanych widmach [60, 61].

§ 2. Badania własne

2.1. Widmo absorpcyjne 5,12-dwuazatrójfenylenu

Zbadano strukturę widm absorpcyjnych 5,12-DAT w zamrożonych (77K) n-alkanach (od C_5H_{12} do C_8H_{18}) i w alkoholach tworzących po zamrożeniu bądź szkliwo (n-butanol) bądź matrycę mikrokryształiczną (n-heptanol, n-oktanol).

Przeprowadzone doświadczenia wykazały, że najlepszym rozpuszczalnikiem węglowodorowym dla uzyskania kwazilinowego widma absorpcyjnego 5,12-DAT jest n-heksan.

W matrycy tej linii są stosunkowo najwęższe i najlepiej rozdzielone, co stwarza najlepsze warunki do przeprowadzenia analizy wibracyjnej widma. Struktura przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ 5,12-DAT w n-heptanie różni się niewiele od widma roztworu w n-heksanie, jednak niektóre linie są gorzej rozdzielone. Przejście od n-heptanu do n-alkanu o dłuższym łańcuchu - n-oktanu - powoduje wyraźne pogorszenie struktury widma. Również rozmytą strukturę wykazuje widmo w matrycy n-pentanowej.

Zbadano wpływ stężenia roztworu badanej substancji na strukturę widma absorpcyjnego. Stwierdzono, że w miarę obniżania stężenia - w przedziale $10^{-3} - 10^{-5}$ M - kwazilinie z-wężają się. Widmo o najlepiej rozdzielonej strukturze wibronowej uzyskano przy $c=10^{-4}$ M.

Widma przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ mają strukturę multipletową w sensie Szpolskiego. W zakresie przejścia czysto elektrowego 5,12-DAT w matrycy n-pentanowej zmierzono tylko jedną linię, rezonansowo zgodną, w granicach dokładności pomiaru, z odpowiednią linią w widmie fluorescencji (por. rozdział V, §2.2); odpowiada jej liczba falowa 29390 cm^{-1} . Natomiast w n-heksanie zmierzono w tym zakresie cztery linie ($29454, 29429, 29399$ i 29373 cm^{-1}), również cztery w n-heptanie ($29500, 29467, 29427$ i 29379 cm^{-1}) lecz w n-oktanie - tylko dwie linie (29380 i 29340 cm^{-1}) (por. tabela XVII).

Przeprowadzono analizę wibracyjną kwaziliniowego widma absorpcji badanego związku w matrycy n-heksanowej (tabela XVIII). Wyznaczono 13 częstości drgań podstawowych w stanie S_1 (tabela XIX). Drgania najbardziej aktywne mają częstości $660, 1398$ i 1429 cm^{-1} .

Linie wibronowe odpowiadające nałożeniu się na najsilniejszą składową multipletu 0-0 drgań 1398 i 1429 cm^{-1} należą do najsilniejszych w widmie (por. rys. 11).

Wśród linii przejść wibronowych zmierzonych w zakresie $29373 - 34516\text{ cm}^{-1}$ można wyróżnić następujące grupy:

- 1° linie przejścia 0-0 i linie odpowiadające nałożeniu się na to przejście drgań podstawowych (linie 1-26 w tabeli XVIII);
- 2° obszar kombinacji podwójnych, w którym dominują przejścia wibronowe z udziałem drgań najsilniejszych w widmie o częstościach 1398 i 1429 cm^{-1} oraz nadtony obu tych drgań (linie 27-55 w tabeli XVIII);
- 3° linie przejść wibronowych powstałych z nałożenia się na najsilniejszą, trzecią, składową multipletu 0-0 kombinacji drgań podstawowych z nadtonami drgań 1398 i 1429 cm^{-1} oraz drugie nadtony tych drgań (linie 56 - 59 w tabeli XVIII).

Należy zauważyć, że końcowe linie grupy opisanej w punkcie 2° oraz linie grupy 3° są wyraźnie rozmyte i występują na silnym tle (por. rys. 11); od około 4500 cm^{-1} od przejścia 0-0 widmo jest pasmowe. Obserwowane około 32140 cm^{-1} (linia 52 tabeli XVIII) zaburzenie struktury wibronowej widma spowodowane jest zapewne obecnością wyższych wzbudzonych stanów singletowych. Według [61] początek przejścia $S_2(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$ w cząsteczce 5,12-DAT przypada około 33000 cm^{-1} . Badania polaryzacji widma wzbudzenia fluorescencji 5,12-DAT (w glicerynie, w temperaturze pokojowej)^{*)} wskazują na obecność dru-

---

^{*)} A. Grabowska, dane nieopublikowane

giego przejścia elektronowego o energii około 32050 cm^{-1} , spolaryzowanego odmiennie niż pierwsze przejście, na co wskazuje minimum krzywej polaryzacyjnej (rys. 12); może to być zarówno przejście ${}^1(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$ spolaryzowane w płaszczyźnie cząsteczki, ale prostopadle do przejścia $S_1 \leftarrow S_0$, jak i przejście ${}^1(n, \pi^*) \leftarrow S_0$, spolaryzowane prostopadle do płaszczyzny cząsteczki.

Otrzymano i zanalizowano kwaziliniowe widmo absorpcji $S_1 \leftarrow S_0$ 5,12-DAT w zamrożonym alkoholu heptylowym. Liczby falowe odpowiadające liniom multipletu 0-0 wynoszą 29055 , 29131 , 29194 i 29238 cm^{-1} . W zakresie 29055 - 31027 cm^{-1} zmierzono tylko 18 kwazilini (tabela XX; rys. 13). Silne linie przejść wibronowych mają częstości 665 , 738 i 913 cm^{-1} . W przedziale 1340 - 1400 cm^{-1} od przejścia czysto elektronowego zidentyfikowano drgania dające przejścia wibronowe o średnim tylko natężeniu: 1346 i 1400 cm^{-1} .

W zamrożonym n-butanolu otrzymano w przedziale 29420 - 34930 cm^{-1} widmo złożone z 15 pasm. Wierzchołek pierwszego silnego pasma odpowiada przejściu czysto elektronowemu. W widmie można wyróżnić interwały odległe od przejścia 0-0 o około 390 , 670 i 1390 cm^{-1} odpowiadające nałożeniu się kilku drgań podstawowych o dużym natężeniu (por. tabela XVIII).

Niewielkie przesunięcia przejścia czysto elektronowego w kierunku fal długich pod wpływem matrycy hydroksylowych w stosunku do położenia tego przejścia w n-alkanach wskazują, że pierwszy wzbudzony stan singletowy w cząsteczce 5,12-DAT jest stanem typu π, π^* , co zgodne jest z wynikami pracy [61].

2.2. Widmo fluorescencji 5,12-dwuazatrójjenyleny

Zbadano strukturę widma fluorescencji $S_1(\pi, \pi^*) \rightarrow S_0$ 5,12-DAT w kilku n-alkanach (od C_5H_{12} do C_8H_{18}) i w szklawie n-butanolowym.

W zamrożonym n-pentanie widmo ma strukturę singletową, w n-heksanie i n-heptanie kwartetową, zaś w n-oktanie - trypletową. Liczby falowe odpowiadające liniom multipletów 0-0, rezonansowo zgodne z odpowiednimi liniami zmierzonymi w widmie absorpcji, przedstawiono w tabeli XVII. Najsilniejsze składowe multipletów podkreślono.

Na skutek wyraźnego poszerzenia linii widma absorpcyjnego 5,12-DAT w matrycy n-oktanowej nie udało się zmierzyć w tym widmie odpowiednika trzeciej, słabej składowej multipletu 0-0.

Podobnie jak w wypadku absorpcji, widmo o najlepiej rozdzielonej strukturze wibronowej uzyskano w zamrożonym n-heksanie.

Krzywą mikrofotometryczną tego widma przedstawiono na rys.14. Numery linii nad krzywą mikrofotometryczną są zgodne z numeracją linii w tabeli analizy wibracyjnej (tabela XXI).

Wykonano analizę wibracyjną widma fluorescencji n-heksanowego roztworu 5,12-DAT i wyznaczono częstości drgań podstawowych aktywnych w tym przejściu. Wyniki analizy przedstawiono w tabeli XXI.

Przejście 0-0 w widmie fluorescencji 5,12-DAT ma strukturę kwartetową, ale linia odpowiadająca drugiej składowej tego multipletu jest znacznie silniejsza od pozostałych.

W związku z tym w widmie obserwuje się nałożenie drgań podstawowych, bądź ich kombinacji, wyłącznie na tę właśnie składową (tabela XXI). W widmie złożonym z 51 linii w przedziale $29459-26582\text{ cm}^{-1}$ zidentyfikowano 14 drgań podstawowych.

Cząsteczka 5,12-DAT należy do punktowej grupy symetrii $C_{2v}^{*})$. W emisji $S_1(A_1) \rightarrow S_0$ mogą wystąpić drgania o symetrii a_1 , b_1 i b_2 a więc tylko te, które aktywne są w widmie podczerwonym. Istotnie, wszystkie drgania podstawowe mają swe odpowiedniki w widmie podczerwonym (rys. 15, także tabela XIX). Wiele z nich można odnaleźć w widmie fluorescencji trójfenylenu [56, 87] czy 1-azatrójfenylenu [88]. Drgania najbardziej aktywne w widmie 5,12-DAT mają częstotliwości 691, 1398 i 1430 cm^{-1} . Linie poza zakresem częstotliwości podstawowych odpowiadają przejściom kombinacyjnym głównie z udziałem tych właśnie drgań, podobnie jak to obserwowano w widmie absorpcyjnym (tabela XVIII; rozdział V, §2.2).

W tabeli XIX zestawiono częstotliwości drgań podstawowych cząsteczki 5,12-DAT wyznaczonych z widma $S_1 \rightarrow S_0$ (kolumna 2), podano odpowiadające im cząsteczki znalezione w widmie podczerwonym (kolumna 5) oraz prawdopodobną symetrię (ostatnia kolumna tabeli XIX); dla przypisania symetrii drgań wykorzystano w dużej mierze wyniki badań widm fosforescencji (por. § 2.4).

W zanalizowanym widmie aktywne są przede wszystkim drgania pełnosymetryczne.

Porównanie częstotliwości drgań podstawowych wyodrębnionych w widmie fluorescencji 5,12-DAT z drganiami cząsteczki trój-

---

*) Przyjęto układ osi, w którym płaszczyzna cząsteczki jest płaszczyzną x, z

fenylenu [56, 90] prowadzi do następujących wniosków:

- 1° Cząsteczka trójfenyleny należy do punktowej grupy symetrii D_{3h} , zaś 5,12-DAT - do C_{2v} . W cząsteczce 5,12-DAT przejście czysto elektronowe jest dozwolone ze względów symetrii, wobec czego możnaby się spodziewać w widmie przejścia $S_1 \rightarrow S_0$ przede wszystkim obecności drgań pełnosymetrycznych. Istotnie, w widmie fluorescencji 5,12-DAT zidentyfikowano drgania, które w trójfenylenie sklasyfikowano jako pełnosymetryczne (a_1). Należy zwrócić uwagę na fakt, że linie odpowiadające przejściom wibronowym z udziałem drgań pełnosymetrycznych w trójfenylenie są słabe, podczas gdy w widmie 5,12-DAT, na skutek uchylenia zakazu przejścia odpowiednie linie związane z drganiami 691, 1330 i 1398 cm^{-1} są silne.
- 2° W widmie 5,12-DAT występują też częstości 615, 1044, 1158, 1237 i 1430 cm^{-1} odpowiadające częstościom drgań trójfenyleny o symetrii e' .

Każde drganie e' przy obniżeniu symetrii cząsteczki (z $D_{3h} \rightarrow C_{2v}$) winno rozszczepić się na dwójkę drgań o symetrii a_1 i b_1 . W widmie fluorescencji 5,12-DAT nie obserwowano takiego rozszczepienia (liczba zidentyfikowanych częstości w widmach fluorescencji trójfenyleny i 5,12-DAT jest taka sama). Możliwość przypuszczać, że drgania obserwowane we fluorescencji 5,12-DAT, odpowiadające drganiom e' trójfenyleny, są drganiami a_1 . Jednak nie można wykluczyć obecności w badanym przejściu drgań o symetrii b_1 , a to ze względu na możliwość sprzężenia wibronowego stanu $S_1(A_1)$ ze stanem $S_2(B_1)$, a jeszcze bardziej ze stanem $S_3(B_1)$,

gdyż przejście do stanu $S_3 (\pi, \pi^*)$ charakteryzuje się dużą siłą oscylatora (por. tabela XXII), co sprzyja efektowi "pożyczania" intensywności od tego przejścia.

Aktywne w widmie fluorescencji drgania, które miałyby symetrię b_1 , nie powinny wystąpić w widmie fosforescencji (por. § 2.4.) tego związku; można więc twierdzić, że co najmniej drgania 615 i 1044 cm^{-1} są pełnosymetryczne (a_1).

3° W widmie fluorescencji 5,12-DAT zaobserwowano drgania 788 i 807 cm^{-1} (o jednakowym natężeniu), które nie mają odpowiedników w widmie trójfenylenu. Ponieważ drgania te występują w widmie podczerwonym 5,12-DAT (por. rys. 15, tabela XIX), zaś wystąpienie drgań niepłaskich b_2 w badanym widmie wydaje się mało prawdopodobne, przeto winny być to drgania a_1 lub b_1 . Rozstrzygnięcie tej alternatywy nie wydaje się możliwe na podstawie uzyskanych danych.

2.3. Struktura elektronowa i stany singletowe cząsteczki 5,12-DAT

J. Lipiński przeprowadził metodą PPP CI obliczenia struktury π -elektronowej 5,12-DAT^{*)}. W tabeli XXII porównano obliczone wartości energii kolejnych wzbudzonych stanów singletowych z wyznaczonymi doświadczalnie.

W ostatniej kolumnie tej tabeli podano energie stanów singletowych trójfenylenu wyznaczone przez innych autorów. Analiza danych przedstawionych w tabeli XXII prowadzi do następujących wniosków:

---

^{*)}J. Lipiński, dane nieopublikowane. Obliczenia energii stanów n, π^* przeprowadzono niezależnie (por. uwaga w rozdziale IV; § 2.3).

- 1° Obliczone wartości energii kolejnych stanów singletowych zgadzają się dość dobrze z wartościami wyznaczonymi doświadczalnie;
- 2° Kolejne wzbudzone stany singletowe typu π, π^* cząsteczki 5,12-DAT mają energię nieco niższą niż odpowiednie stany trójfenyleny;
- 3° Zgodnie z obliczeniami i doświadczeniem stan S_1 w cząsteczce 5,12-DAT jest stanem typu π, π^* ;
- 4° Z obliczeń wynika, iż pomiędzy stanem $S_1 (\pi, \pi^*) A_1$ i drugim wzbudzonym stanem singletowym tego samego typu, lecz o symetrii B_1 , winien znajdować się stan $^1(n, \pi^*)$. Omówione już rozmycie struktury wibronowej widma absorpcyjnego w odległości około 3000 cm^{-1} od przejścia 0-0 nie wyklucza obecności stanu singletowego $^1(n, \pi^*)$ w tym zakresie, jednak struktura widma i wyniki analizy wibracyjnej pozwalają wnosić, że stan ten znajduje się znacznie bliżej drugiego stanu singletowego $(\pi, \pi^*) B_1$ niż pierwszego A_1 wbrew temu, co sugerują wyniki obliczeń podane w tabeli XXII.

2.4. Fosforescencja 5,12-dwuazatrójfenyleny *)

5,12-DAT wykazuje w zamrożonych matrycach bardzo silną niebieską fosforescencję. Widmo jej ma strukturę kwaziliniową w matrycy n-heksanowej, n-heptanowej (linie nieco gorzej rozdzielone) i n-oktanowej (linie wyraźnie poszerzone).

*) Wyniki badań fosforescencji 5,12-DAT w matrycach zestalonych w 77K przedstawiono na II Ogólnopolskiej Konferencji Luminescencyjnej w Toruniu, w roku 1974 (Materiały II OKL, cz. A, Luminescencja substancji organicznych, s.25, Instytut UMK Toruń, 1974).

We wszystkich wymienionych matrycach widma mają strukturę multipletową w sensie Szpolskiego [72] (por. tabela XVII).

W zamrożonym alkoholu n-heksylowym widmo złożone jest z 12 pasm, z których pierwsze silne, odpowiadające przejściu czysto elektronowemu, przypada około 23740 cm^{-1} (tabela XVII). W widmie tym wyróżnić można kilka interwałów odległych od przejścia 0-0 o około 430, 590, 790, 1140, 1400(sil.) i 1600 (b. sil.) cm^{-1} .

Natomiast w zamrożonym n-heksanie widmo rozpoczyna się kwartetem 0-0 ($23664, 23637, 23616$ i 23571 cm^{-1}) o najsilniejszej pierwszej składowej i obejmuje poza tym ponad 110, przeważnie bardzo ostrych, linii przedstawiających przejścia wibronowe z udziałem 19 drgań podstawowych cząsteczki w stanie $S_0(^1A_1)$ oraz ich kombinacji. Na rys. 16 przedstawiono krzywą mikrofotometryczną tego widma (krzywa a). Numery linii nad krzywą odpowiadają numeracji podanej w tabeli analizy wibracyjnej (tabela XXIII). Najsilniejsze linie przejść wibronowych pochodzą od drgań 1580 i 1600 cm^{-1} , dających liczne kombinacje z innymi drganiami. Również silne i aktywne jest w widmie fosforescencji drganie 798 cm^{-1} (tabela XXIII). Analizy wibracyjne widm fosforescencji 5,12-DAT w n-heksanie, n-heptanie i w n-oktanie dają, w granicach błędu pomiarowego (± 10) cm^{-1} , wyniki identyczne. Wszystkie zidentyfikowane drgania podstawowe można odnaleźć w widmie podczerwonym badanego związku (rys. 15), za wyjątkiem drgania 1614 cm^{-1} *).

Przejścia $T \rightarrow S$ są możliwe dzięki istnieniu sprzężenia spinowo-orbitalnego pomiędzy najniższym stanem trypletowym T_1

---

*) Drgania węglowodorów pierścieniowych i ich pochodnych, o częstościach około 1600 cm^{-1} , nie przejawiają się na ogół wyraźnie w widmach IR tych związków sprasowanych w tabelki z KBr.

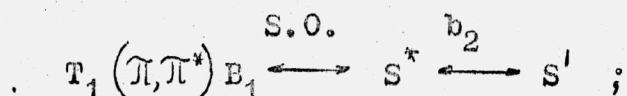
i pewnym wzbudzonym stanem singletowym S^* . Sprzężenie stanów T_1 i S^* może nastąpić pod warunkiem, że iloczyn prosty reprezentacji nieprzywiedlnych T_1 , R_i oraz S^* (gdzie R_i jest jedną ze składowych obrotu) zawiera reprezentację pełnosymetryczną (A_1 w wypadku 5,12-DAT) [92].

Jak podano na wstępie (rozdział V § 1.) fosforescencja następuje ze stanu $^3(\pi, \pi^*)$. W trójjfenylenie stanem fosforyzującym jest stan $^3A'_2$, który w grupie C_{2v} przechodzi w stan o symetrii B_1 (cytowane w § 2.3 rozdziału V obliczenia potwierdzają, że stan T_1 jest stanem B_1). Obroty R_x , R_y i R_z należą do reprezentacji B_2 , B_1 i A_2 , przeto z powyższego warunku sprzężenia wynika, że stan S^* winien mieć symetrię, odpowiednio, B_2 , A_1 lub A_2 .

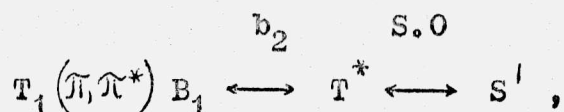
Przejście czysto elektronowe w widmie fosforescencji 5,12-DAT ma duże natężenie, a więc jest dozwolone; jeśli założymy przy tym, że jest ono spolaryzowane prostopadle do płaszczyzny cząsteczki (xz), jak to wykazano w wypadku licznych innych dwuazyn [55, 100], to sprzężenie spinowo-orbitalne następuje pomiędzy emitującym stanem trypletowym $T_1(B_1)$ a stanem S^* o symetrii B_2 . Wobec tego w widmie fosforescencji mogą wystąpić drgania a_1 - pełnosymetryczne i b_2 - niepełnosymetryczne, spolaryzowane prostopadle do płaszczyzny cząsteczki. Formalnie dozwolone byłyby także drgania o symetrii a_2 , lecz te nie mogą przejawiać się w widmie podczerwonym (por. wyżej).

Dla zrealizowania sprzężenia wibronowo-spinowo-orbitalnego z udziałem drgań niepłaskich (b_2) możliwe są dwa mechanizmy sprzężeń:

a) w układzie stanów singletowych

b) w układzie stanów trypletowych

gdzie:

$S^*(T^*)$ oznacza pośredni stan singletowy (trypletowy);

S' oznacza stan singletowy zaburzający.

Z rozważenia wszystkich iloczynów prostych determinujących możliwość sprzężeń według schematów a i b oraz z faktu, że przejścia $S_1(A_1) \longleftrightarrow S_0$ mają stosunkowo duże natężenie można przypuszczać, iż w obu wypadkach stanem singletowym (S') odpowiedzialnym głównie za zaburzenia jest stan $S_1(\pi, \pi^*)$ o symetrii A_1 . W takim razie stanami pośrednimi byłyby stany typu n, π^* , przy czym stan $S^*(n, \pi^*)$ musiałby mieć symetrię B_2 natomiast stan trypletowy T^* winien być drugim z możliwych stanów typu n, π^* o symetrii A_2 . Stan ten może brać udział w sprzężeniu jako stan pośredni, gdyż przejście pomiędzy stanem pośrednim a stanem S_0 może nie być dozwolone regułami wyboru (natężenie "zapożyczone" jest z przejścia do stanu zaburzającego, a nie stanu pośredniego) [101].

Dla rozstrzygnięcia, które z wyodrębnionych częstości podstawowych należy przypisać drganiom b_2 , zbadano strukturę wibronową widma fosforescencji 5,12-DAT w matrycy zawierającej ciężki atom [80, 81, 89].

Dodatek CCl_4 czy bromku n-amylu do roztworu n-heksanowego 5,12-DAT ($c=10^{-4}\text{M}$), nawet w ilości o dwa rzędy przewyższającej stężenie substancji w roztworze, nie powodował wyraźnych zmian w strukturze widma. Natomiast widmo roztworu 5,12-DAT w czystym CCl_4 , tworzącym po zamrożeniu matrycę mikrokryształiczną, wykazywało istotne różnice w porównaniu z widmem roztworu n-heksanowego.

Porównanie struktury widm fosforescencji 5,12-DAT w n-heksanie i w CCl_4 przedstawionych na rys. 16 prowadzi do następujących wniosków:

- 1° Widmo fosforescencji w zamrożonym CCl_4 zachowuje strukturę kwaziliniową. W widmie tym przejawia się charakterystyczna dla widm Szpolskiego struktura multipletowa: czysto elektronowe przejście 0-0 jest złożone z trzech linii. Odpowiadają im liczby falowe 23648, 23621 i 23587 cm^{-1} . Wartości wyznaczonych częstości podstawowych praktycznie zgadzają się (z dokładnością $\pm 10 \text{ cm}^{-1}$) z wartościami uzyskanymi w trakcie analizy widma fosforescencji 5,12-DAT w matrycy n-heksanowej;
- 2° Różnice spektralnych własnościach 5,12-DAT w zamrożonym n-heksanie i w CCl_4 związane są przede wszystkim z wpływem zewnętrznego ciężkiego atomu na prawdopodobieństwo przejść interkombinacyjnych:
  - w warunkach jednakowego wzbudzenia i jednakowych stężeń roztworów przejście od n-heksanu do CCl_4 powoduje około 1,5-krotne zmniejszenie się całkowitego natężenia fosforescencji. Obniża się też znacznie τ_{ph} (4.6s w n-heksanie i 1.2s w CCl_4);

- bardzo wyraźnie zmienia się rozkład natężeń linii przejść wibronowych w porównywanych widmach:
- a) zmniejszają swe względne natężenie linie odpowiadające przejściom wibronowym z udziałem drgań 158, 272, 555 i 617 cm^{-1} ;
  - b) drastycznie zmniejszyły się natężenia drgań o częstościach 748 i 798 cm^{-1} , a w ogóle przestały być zauważalne linie odpowiadające drganiom 433, 586 i 1265 cm^{-1} , które w n-heksanie odpowiadały przejściom wibronowym o dużym natężeniu (por. rys. 16 a i b);
  - c) pozostałe drgania ($405\text{--}417$, 696, 1045, 1330, 1399, $1580\text{--}1614\text{ cm}^{-1}$) w zasadzie nie zmieniły swych względnych natężeń.

Zgodnie z uwagami podanymi w rozdziale IV § 2.4, sklasyfikowano drgania grupy (b) jako drgania o symetrii b_2 , drgania grupy (c) jako drgania a_1 .

W wypadku drgań grupy (a) wpływ zewnętrznego ciężkiego atomu nie daje jednoznacznej podstawy do przypisań symetrii. Dopiero analiza wibracyjna widma fosforescencji 5,12-DAT w n-heksanie i w CCl_4 , zbadanie względnego rozkładu natężeń linii wibronowych w tych widmach, analiza wibracyjna widma fluorescencji oraz znane z [56, 90] przypisania symetrii drgań trójfenyleny pozwoliło dokonać podanych w tabeli XIX przypisań symetrii drgań podstawowych tej cząsteczki.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż drgania niepełnosymetryczne b_2 , spolaryzowane prostopadle do płaszczyzny cząsteczki, nie występują w widmie fluorescencji badanego związku (por. tabela XIX i § 2.2).

Zanalizowano krzywe gaśnięcia fosforescencji 5,12-DAT w różnych środowiskach, w 77K (por. tabela II). Stwierdzono, że w zamrożonych n-alkanach oraz alkoholach alifatycznych proces gaśnięcia przebiega zgodnie z prawem wykładniczym (rys. 17 a,b). Na podstawie analizy krzywych gaśnięcia fosforescencji 5,12-DAT wyznaczono wartości τ_{ph} . Otrzymane wyniki przedstawiono w tabeli XXIV.

W zamrożonych matrycach węglowodorowych (od C_5H_{12} do C_8H_{18}) przy dostatecznie niskich stężeniach pozwalających uniknąć wpływu reabsorpcji promieniowania przez przejścia tryplet-tryplet, τ_{ph} wynosi około 4,6s. Natomiast w zestalonych alkoholach czas τ_{ph} jest wyraźnie dłuższy i zmienia się w przedziale 5.0 - 6.4s, przy czym ma wartość największą w wypadku alkoholi tworzących po zamrożeniu szkliwo (etanol, n-butanol), a najmniejszą w alkoholach tworzących po zamrożeniu matrycę mikrokryształiczną (n-heptanol, n-oktanol). W metylocykloheksanie, który tworzy w zależności od szybkości zamrażania szkliwo lub matrycę mikrokryształiczną, wartość τ_{ph} jest zbliżona bądź do wartości wyznaczonej w szklwach, bądź do wartości wyznaczonej w n-alkanach (tabela XXIV).

Zauważono pewną prawidłowość w zmianie wartości τ_{ph} w zależności od środowiska (por. rys. 18):

- 1° w wypadku węglowodorów - im dłuższy jest łańcuch n-alkanowy, tym większa wartość τ_{ph} ;
- 2° w wypadku alkoholi alifatycznych — im więcej jest węgli w łańcuchu, tym krótsza jest wartość τ_{ph} .

Podobne zależności obserwowano w wypadku czasów życia fosforescencji węglowodorów aromatycznych zmierzonych

w n-alkanach i w alkoholach alifatycznych [67]. Wyjaśnienie tych zależności na podstawie zebranych w niniejszej pracy wyników nie wydaje się możliwe.

Zbadano zależność $\tau_{ph}=f(c)$ dla 5,12-DAT w n-heksanie, w przedziale stężeń 10^{-3} – 10^{-6} M. Najniższą wartość τ_{ph} otrzymano dla $c=10^{-3}$ M ($\tau_{ph}=4.25$ s), podczas gdy w przedziale stężeń 10^{-4} – 10^{-6} M uzyskano wartość nieco większą i praktycznie stałą ($\tau_{ph}=4.6 \pm 0.06$ s).

W zamrożonych roztworach 5,12-DAT w CCl_4 proces gaśnięcia wykazuje wyraźne odstępstwa od przebiegu wykładniczego (rys.17c)

Na podstawie przeprowadzonych badań fosforescencji 5,12-DAT można wnioskować:

- 1° Emisja $T_1 \rightarrow S_0$ jest dozwolona ze względów symetrii, o czym świadczy duże względne natężenie przejścia czysto elektro-nowego, i jest przejściem typu π, π^* , na co wskazuje wartość τ_{ph} , zgodna z wartością otrzymaną w [60, 61].
- 2° W badanym widmie, obok drgań pełnosymetrycznych (a_1), aktywne są drgania niepełnosymetryczne spolaryzowane prostopadłe do płaszczyzny cząsteczki (b_2). Wśród nich szczególnie silne jest drganie o częstości 798 cm^{-1} . Przypada ono na obszar częstości charakterystycznych dla wachlarzowych nie-płaskich drgań atomów H trzech sąsiadujących ze sobą w pierścieniu grup C-H [91]. Ugrupowania takie występują w pierścieniach cząsteczki 5,12-DAT zawierających atomy N (por, rys. 1). Drganie o zbliżonej częstości nie występuje ani w widmach trójfenylenu, ani 1,4-dwuazatrójfenylenu [56], w których ugrupowań takich nie ma.

Jak pokazano w [57, 59] niepłaskie drgania wodorów grup C-H sąsiadujących z atomami N są głównie odpowiedzialne za sprzężenie wibronowe pomiędzy stanami singletowymi bądź trypletowymi różnego pochodzenia orbitalnego. Aktywność drgania 798 cm^{-1} w zbadanym widmie świadczy o istnieniu takiego sprzężenia w cząsteczce, 5,12-DAT i silnie sugeruje, że fosforescencję ze stanu $^3(\pi, \pi^*)$, umożliwia tu nie tylko sprzężenie spinowo-orbitalne pierwszego rzędu ze stanem $^1(n, \pi^*)$, lecz i wibronowo-spinowo-orbitalne z udziałem pośredniego stanu n, π^* .

- 3° Potwierdzeniem tego są wyniki pomiarów czasu życia fosforescencji w różnych środowiskach. Wzrost τ_{ph} , wynoszący średnio 30% przy przejściu od rozpuszczalnika węglowodorowego do hydroksylowego, wywołany jest osłabieniem sprzężenia stanu $^3(\pi, \pi^*)$ ze stanami typu n, π^* na skutek przesunięcia energii tych ostatnich ku wyższym wartościom i zmniejszeniem gęstości elektronowej przy atomach N spowodowanym utworzeniem wiązań wodorowych z rozpuszczalnikiem [83].

ROZDZIAŁ VI. Widma elektronowe i własności luminescencyjne 4,10-dwuazachryzenu

§ 1. Dotychczasowe badania stanów elektronowych i luminescencji

Nadfioletowe widma absorpcyjne ciekłych alkoholowych roztworów 4,10-dwuazachryzenu (4,10-DACH) opisywano kilkakrotnie. Po raz pierwszy, w roku 1951 - K. Shibata [93], nieco później - Baltrop i MacPhee [63] i wreszcie dwadzieścia lat później - Niekrasow i Elcow [64]. W świetle danych [63, 64] wydaje się, że w pracy [93] nastąpiła oczywista pomyłka - przedstawione widmo jest zupełnie inne, niż opisane przez Baltropa czy Niekrasova; co więcej, opublikowane w [93], dla porównania z widmem 4,10-DACH, widmo chryzenu różni się znacznie od opisanego przez Clara - [94].

Jednak pewne zastrzeżenia można mieć i do danych pracy [63], w której jak się wydaje, nie badano związku o wysokim stopniu czystości. Dopiero dane [64] wydają się wiarogodne.

Niekrasow i Elcow zbadali szczegółowo widmo absorpcji etanolowego roztworu 4,10-DACH. Określili położenie pasm α

($345\text{nm}, l_g = 3.72$; $362\text{nm}, l_g = 3.81$), $p(315\text{nm}, l_g = 3.81$; $325\text{ nm}, l_g = 3.47)$ i $\beta(265\text{ nm}, l_g = 4.96)$ bardzo zbliżonych, ze względu na położenie i strukturę, do odpowiednich pasm chryzenu, oraz pasma $\beta'(230\text{ nm}, l_g = 4.40)$.

Autorzy zbadali także szczególnie dokładnie widma podczerwone 4,10-DACH sprasowanego w tabelce z KBr, w przedziale $3100\text{-}700\text{ cm}^{-1}$. Określili drgania o częstościach 1602, 1588

i 1501 jako charakterystyczne dla chinolinowego układu pierścieni (4,10-DACH zwany jest czasem chinol~~in~~-8,7'-7,8-chinoliną), przy czym dwie pierwsze wartości odpowiadają drganiom waleńcyjnym C=C, zaś trzecia jest związana z drganiami C=N.

W przedziale odpowiadającym niepiłaskim drganiom deformacyjnym CH (ν_{CH}) chinoliny ($900-650\text{ cm}^{-1}$) zidentyfikowano częstotliwości charakterystyczne dla cząsteczki 4,10-DACH: 847 cm^{-1} - odpowiadającą drganiom dwóch sąsiednich atomów H w pierścieniu karbo-cyklicznym i 770 cm^{-1} - odpowiadającą drganiom 3 sąsiednich atomów H w pierścieniu heterocyklicznym. W pracy [64] badano także widma NMR 4,10-DACH w CF_3COOH .

W latach 1972-74 Bulska i wsp. [60, 95] opisały po raz pierwszy własności cząsteczki 4,10-DACH w stanie trypletowym.

Autorki cytowanych prac stwierdziły, że związek ten fosforyzuje w zamrożonym glikolu propylenowym (77K). W widmie można wyróżnić trzy pasma; ich maksimum odpowiadają liczby falowe: 20100 (przejście 0-0), 13800 i 17500 cm^{-1} . Czas życia fosforescencji τ_{ph} , zmierzony w tych warunkach, wynosi 1.10s (na podstawie badań EPR, w 146K $\tau_{ph}=1.0\text{s}$).

Zbadano także widmo absorpcji tryplet-tryplet 4,10-DACH w mieszaninie woda:etanol (4:1) w przedziale 450-650 nm.

Otrzymano jedno pasmo o wyraźnym maksimum około 550 nm.

§ 2. Badania własne

2.1. Widma absorpcyjne 4,10-dwuazachryzenu ^{*)}

Zbadano strukturę widm absorpcyjnych w zakresie 3600-3000 Å obejmującym według [64] dwa przejścia elektronowe (pasma α i p).

W matrycy n-heksanowej, n-heptanowej, a po części też w matrycy n-oktanowej widma wykazują multipletową strukturę kwaziliniovą (rys. 19), charakterystyczną dla widm Szpolskiego [72]. W zakresie stężeń 10^{-1} - 10^{-5} M szerokość linii maleje wyraźnie wraz z obniżaniem stężenia.

Widma pierwszego przejścia elektronowego rozpoczynają się w każdej z wymienionych matryc grupą silnych linii, zgodnych w granicach dokładności pomiaru ($\pm 1 \text{ cm}^{-1}$), z początkową grupą linii widm fluorescencji 4,10-DACH w takiej samej matrycy (tabela XXV). Przedstawione w tabeli XXV wartości liczb falowych są bardzo zbliżone do odpowiednich wartości zmierzonych w widmie przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ cząsteczki chryzenu, choć multipletowości widm obu związków są różne (por. [96]).

Sekstetowa struktura badanego widma w matrycy n-heksanowej komplikuje bardzo jego analizę, przeprowadzono więc analizę wibracyjną widma uzyskanego w matrycy n-heptanowej (tabela XXVI).

---

*) Wstępne wyniki badań widm elektronowych i własności luminescencyjnych 4,10-DACH przedstawiono na Zjeździe Naukowym PTCh w Toruniu, w roku 1974 (Streszczenie komunikatów, s. 278), zaś pełne dane eksperymentalne i ich interpretację opublikowano w Acta Phys. Polon., A53, 263 (1978).

W wyniku analizy wyróżniono 8 częstości drgań cząsteczki w stanie S_1 . Najaktywniejsze z nich mają częstości 285, 645, 1392 i 1418 cm^{-1} i uczestniczą w licznych kombinacjach. Linie wibronowe z udziałem drgań 1392 i 1418 cm^{-1} należą do najsilniejszych w widmie. Większość zidentyfikowanych częstości drgań podstawowych przejawiających się w widmie przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ cząsteczek 4,10-DACH ma wartości zbliżone do częstości podstawowych drgań cząsteczki chryzenu w stanie S_1 [96].

Począwszy od około 3350 Å, linie przejść wibronowych należących do pierwszego przejścia elektronowego są wyraźnie poszerzone. Wydaje się, że poszerzenie to jest spowodowane bezpośrednią bliskością przejścia elektronowego $S_2 \leftarrow S_0$. Początek jego przypisano pasmu o maksimum 3210 Å (31130 cm^{-1} ; rys. 19), co zgadza się zadowalająco z danymi Niekrasowa [64]. W zakresie drugiego przejścia elektronowego widmo traci strukturę kwaziliniową.

W zamrożonych szklach alkoholowych (etanol, n-butanol) widmo absorpcyjne 4,10-DACH składa się już w zakresie przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ z pasm o szerokości około 150 cm^{-1} (rys. 20a). Maksimum pierwszego z tych pasm odpowiada liczbie falowej 27540 cm^{-1} . Natomiast początkowi przejścia $S_2 \leftarrow S_0$ odpowiada pasmo o wierzchołku około 31270 cm^{-1} . Nieznaczne przesunięcia widm obu przejść w matrycach hydroksylowych w porównaniu z widmami otrzymanymi w matrycach węglowodorowych wskazują, że stany S_1 i S_2 cząsteczki 4,10-DACH są stanami $^1(\pi, \pi^*)$.

Interesującą strukturę wykazują widma absorpcyjne 4,10-DACH w matrycach mikrokryсталicznych, jakie tworzą po zamrożeniu

n-heptanol i n-oktanol (por. rys. 20b). W widmach tych występują - obok nielicznych szerszych pasm - kwazilinie . Widmo przejścia $S_1 \leftarrow S_0$ w matrycy n-oktanolowej rozpoczyna się kwintetem 0-0, o liniach obejmujących przedział 27304-27751 cm^{-1} , rezonansowo zgodnymi, w granicach dokładności pomiarów, z liniami przejścia 0-0 widm fluorescencji w tej samej matrycy.

2.2. Widma fluorescencji 4,10-dwuazachryzenu

Widmo emisji $S_1 \rightarrow S_0$ cząsteczek 4,10-DACH rozciąga się w zakresie 3600-4100 Å. Wysokorozdzieloną strukturę wibronową tego widma uzyskano w tych samych matrycach węglowodorowych, w których widmo absorpcyjne pierwszego przejścia elektronowego ma strukturę kwaziliniową. Na rys. 21 przedstawiono krzywą mikrofotometryczną widma fluorescencji 4,10-DACH w matrycy n-heptanowej. Linie multipletów 0-0 (tabela XXV) mają duże natężenie. Nie stwierdzono wyraźnego wpływu stężenia (w przedziale 10^{-3} - $5 \cdot 10^{-5} \text{M}$) na strukturę badanych widm.

Analizę wibracyjną widma fluorescencji 4,10-DACH w zamrożonym n-heptanie przedstawiono w tabeli XXVII. W widmie tym zidentyfikowano 10 częstości drgań cząsteczki w stanie podstawowym. Wśród nich tylko drgania 483 i 675 cm^{-1} nie mają odpowiadających im częstości w widmie fluorescencji chryzenu [96]. W widmie dominują częstości 293, 1402 i 1433 cm^{-1} . Niemal wszystkie zarejestrowane przejścia wibronowe poza zakresem częstości drgań podstawowych są kombinacjami z udziałem tych drgań bądź z ich nadtonami (tabela XXVII).

Częstość 675 cm^{-1} (linie 14-16 w tabeli XXVII) przypisano drganiu podstawowemu cząsteczki 4,10-DACH w stanie S_0 , mimo, że formalnie częstość ta mogłaby być przedstawiona jako kombinacja częstości 293 i 383 cm^{-1} . Za przyjętą interpretacją przemawia zarówno znaczne natężenie linii 14-16 w widmie fluorescencji (tabela XXVII), jak i obecność silnego pasma około 670 cm^{-1} w ramanowskim widmie 4,10-DACH (por. § 2.4). Wydaje się ponadto prawdopodobne, że drganiu 675 cm^{-1} odpowiada w widmie absorpcji 4,10-DACH drganie 645 cm^{-1} , (por. tabela XXVIII) którego nie można zinterpretować jako kombinacji dwóch drgań (por. tabela XXVI).

Widmo fluorescencji 4,10-DACH w szkliwie butanolowym złożone jest z nielicznych pasm. Przejściu czysto elektronowemu odpowiada pasmo o wierzchołku 27390 cm^{-1} i jest ono przesunięte batochromowo w stosunku do odpowiedniego przejścia w macierzy węglowodorowej. Przesunięcie stokesowskie tego pasma względem pierwszego pasma widma absorpcyjnego w tej samej macierzy hydroksylowej wynosi około 150 cm^{-1} .

Krótkofalowa część widma fluorescencji 4,10-DACH w mikrokryсталicznych matrycach utworzonych przez wyższe alkohole alifatyczne wykazuje strukturę kwaziliniową (por. § 2.1).

2.3. Dyskusja przejść elektronowych pomiędzy stanami singletowymi w cząsteczce 4,10-DACH

Na podstawie analiz wibracyjnych kwaziliniowych widm przejść $S_1 \longleftrightarrow S_0$ cząsteczki 4,10-DACH można stwierdzić, co następuje:

- 1° Większość drgań podstawowych ma w obu tych przejściach wartości bardzo zbliżone. Dotyczy to zwłaszcza drgań najbardziej aktywnych w obu widmach.
- 2° Obserwowane, pomimo tego, naruszenie zwierciadlanej symetrii tych widm spowodowane jest najprawdopodobniej sprzężeniem wibronowym stanu $S_1(\pi, \pi^*)_{B_u}$ (por. §2.4) ze stanem $S_2(\pi, \pi^*)$ o takiej samej symetrii poprzez drgania pełnosymetryczne; energie tych stanów różnią się zaledwie o około 0.4 eV (por. tabela XXIX). Podobne zaburzenia symetrii zwierciadlanej w widmach węglowodorów aromatycznych, m. in. chryzenu, były szczegółowo analizowane przez Bołotnikową [97].

Przeprowadzone obliczenia struktury elektronowej cząsteczki 4.10-DACH metodą PPP CI (sposób obliczeń podano w [98]) nasuwają następujące wnioski:

- 1° Zgodność wyznaczonych doświadczalnie i obliczonych wartości energii stanów $S_1(\pi, \pi^*)$ i $S_2(\pi, \pi^*)$ jest bardzo dobra (tabela XXIX).
- 2° Obliczenia potwierdzają wniosek wysnuty z danych doświadczalnych, że drugi z kolei wzbudzony stan singletowy cząsteczki 4.10-DACH jest stanem typu π, π^* . Najniższy stan singletowy n, π^* znajduje się nieco powyżej stanu $S_2(\pi, \pi^*)$.
- 3° Wydajność kwantowa fluorescencji 4.10-DACH wynosi, nawet w temperaturze pokojowej, 0.23^{*)}, a więc jest równa wydajność kwantowej fluorescencji chryzenu w 77K [99].

---

*) A. Grabowska, dane nieopublikowane

Wartość wydajności kwantowej fluorescencji 4.10-DACH wskazuje, że w cząsteczce tego związku najniższy wzbudzony stan trypletowy typu n, π^* ma energię większą niż stan $S_1(\pi, \pi^*)$. Gdyby bowiem stan $^3(n, \pi^*)$ znajdował się poniżej stanu $S_1(\pi, \pi^*)$, to Φ_{fl} tego związku musiałoby być znacznie obniżona w porównaniu z chryzenem, a to na skutek dużej szybkości konwersji interkombinacyjnej $^1(\pi, \pi^*) \rightsquigarrow ^3(n, \pi^*)$.

2.4. Fosforescencja 4.10-dwuazachryzenu

Zamrożone roztwory 4.10-DACH wykazują zieloną fosforescencję rozciągającą się w zakresie od około 4900-6000 Å (por. [60]). Podobnie jak w wypadku widm absorpcji i fluorescencji otrzymano kwaziliniowe widma fosforescencji o strukturze multipletovej w matrycy n-heksanowej, n-heptanowej i n-oktanowej. Na rys. 22 przedstawiono krzywą mikrofotometryczną widma fosforescencji 4.10-DACH w n-heptanie (w 77K) a w tablicy XXX - wyniki analizy wibracyjnej tego widma. Numeracja linii nad krzywą mikrofotometryczną i zamieszczone w tabeli analizy są zgodne. Spośród 11 wyodrębnionych częstości drgań podstawowych najaktywniejsze są w widmie przejścia $T_1 \rightarrow S_0$ częstości 292, 1398 i 1433 cm^{-1} tworzące liczne kombinacje z pozostałymi drganiami. Obserwowano także nadtony drgań aktywnych (tabela XXX). Są to, w granicach dokładności pomiarów ($\pm 5 \text{ cm}^{-1}$), te same częstości, które wykazują największą aktywność w widmie fluorescencji 4.10-DACH (por. § 2.2; także tabela XXVIII).

Zaobserwowano wyraźne podobieństwo struktury kwaziliniowych widm fosforescencji 4.10-DACH i chryzenu [96], choć multiple-

towości widm tych związków w jednakowych matrycach krystalicznych są różne. Częstości drgań podstawowych znalezione w widmach obu związków są w większości bardzo podobne. W obu widmach są najbardziej aktywne te same częstości.

Widmo fosforescencji 4.10-DACH w szklawie heksanolewym składa się z 9 pasm. Pierwsze, silne pasmo o wierzchołku 20145 cm^{-1} odpowiada przejściu 0-0 (20100 cm^{-1} w glikolu propylenowym według [60]). Wierzchołki pozostałych silnych pasm są odległe od pasma 0-0 o 220, 1340 i 1600 cm^{-1} .

W mikrokrystalicznym n-oktanolu widmo wykazuje częściowo kwaziliniową strukturę, podobnie jak widma absorpcji i fosforescencji.

Zanalizowano krzywe gaśnięcia fosforescencji rozcieńczonych roztworów 4.10-DACH w matrycach węglowodorowych i alkoholowych, w 77K. Stwierdzono, że przy dostatecznie niskich stężeniach ($c = 5 \cdot 10^{-5}\text{ M}$) proces gaśnięcia przebiega zgodnie z prawem wykładniczym. Natomiast przy stężeniach $c > 10^{-4}\text{ M}$ obserwowano odchylenia od zaniku wykładniczego w początkowym stadium gaśnięcia fosforescencji (rys. 23). Takie odchylenia są charakterystycznym wynikiem reabsorpcji fosforescencji emitowanej przez cząsteczki w stanie trypletowym T_1 ulegające przejściom $T_n \leftarrow T_1$ [58]. Szerokie pasmo absorpcji tryplet-tryplet 4.10-DACH opisane przez Burską [60, 61] obejmuje niemal cały zakres badanego widma fosforescencji i dlatego reabsorpcja emisji zachodzi nawet w dość rozcieńczonych roztworach. Zmierzone wartości τ_{ph} przedstawiono w tabeli XXXI.

Zauważono, że wartość τ_{ph} zmienia się, w zależności od stosowanej matrycy węglowodorowej czy hydroksylowej, podobnie

jak dla zamrożonych roztworów 5,12-DAT (rys. 24; por. także rys. 18).

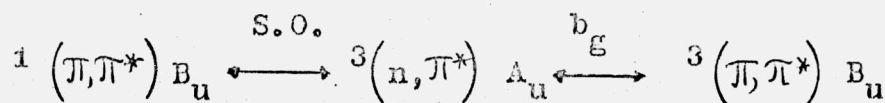
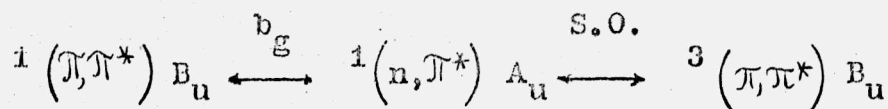
2.5. Symetria drgań aktywnych w widmach elektronowych cząsteczki 4,10-dwuazachryzenu

Otrzymane wyniki wskazują, że niższe wzbudzone stany elektronowe S_1 , S_2 i T_1 cząsteczki 10-DACH są stanami typu π, π^* . Badana cząsteczka należy do punktowej grupy symetrii C_{2h} . Duże względne natężenie linii przejścia 0-0 w zbadanych widmach absorpcji i fluorescencji (por. §2.1, 2.2), jest dowodem, że stan $S_1(\pi, \pi^*)$ cząsteczki należy do reprezentacji B_u (por. tabela grupy punktowej C_{2h}). W takim razie w widmach tych powinny przejawiać się głównie drgania o symetrii a_g (pełnosymetryczne), które aktywne są w widmie ramanowskim. Natomiast drgania o symetrii b_g , związane z przejściami wibronowymi spolaryzowanymi prostopadle do płaszczyzny cząsteczki, mogłyby pojawić się tylko pod wpływem silnych zaburzeń stanu ^1B_u przez pobliski stan $^1(n, \pi^*) A_u$. Jednakże struktura widma absorpcji (por. §2.1) pozwala przypuszczać, że najniższy stan $^1(n, \pi^*)$ cząsteczki 4,10-DACH znajduje się powyżej stanu $S_2(\pi, \pi^*)$.

Duże względne natężenie linii 0-0 widma fosforescencji 4,10-DACH (por. §2.4) świadczy o sprzężeniu spinowo-orbitalnym najniższego stanu $^3(\pi, \pi^*) B_u$ z singletowymi stanami wzbudzonymi typu "u", najprawdopodobniej głównie z najniższym

stanem singletowym typu n, π^* o symetrii $A_u^{*})$.

W wypadku bezpośredniego sprzężenia spinowo-orbitalnego winny występować w widmie fosforescencji wyłącznie drgania pełnosymetryczne (a_g). Drgania niepełne (b_g) mogłyby pojawić się na skutek sprzężenia spinowo-orbitalnego pierwszego rzędu, jak - co bardziej prawdopodobne - na skutek sprzężeń ~~spinowo-~~wibronowo-orbitalnych drugiego rzędu zachodzących zgodnie z mechanizmami:

Drgania niepełne indukowane analogicznymi mechanizmami sprzężeń niejednokrotnie identyfikowano w widmach fosforescencji policyklicznych dwuazyn [41, 57, 83].

---

*) W niniejszej pracy nie badano polaryzacji widm elektrowych 4,10-DACH i nie wyznaczono polaryzacji przejścia 0-0 widma fosforescencji. Należy przypuszczać, że jest ono spolaryzowane prostopadle do płaszczyzny cząsteczki, jak w innych zbadanych policyklicznych azynach mających stan T_1 typu π, π^* [100].

Jak zwraca uwagę Hochstrasser [101], sprzężenia wibronowo-spinowo-orbitalne drugiego rzędu mogą też prowadzić do pojawienia się w widmach dozwolonych symetrią przejść $T(u) \longleftrightarrow S(g)$ drgań typu u , ale natężenie odpowiednich przejść wibronowych powinno być bardzo małe.

Dla ustalenia symetrii drgań zidentyfikowanych w widmach absorpcji i luminescencji cząsteczki 4,10-DACH zbadano widmo ramanowskie tego związku, określając stopień depolaryzacji pasm. Do pomiarów polaryzacji użyto roztworu 4,10-DACH w benzenie. Zarejestrowano także widmo ramanowskie polikrystalicznej próbki badanego związku (rys. 25), co pozwoliło stwierdzić, które pasma w widmie roztworu są zniekształcone przez częściowe nakładanie się pasm ramanowskiego widma benzenu.

W tabeli XXVIII (czwarta kolumna) podano częstości pasm ramanowskich odpowiadające częstościom drgań podstawowych zidentyfikowanym w trakcie analizy kwaziliniiowych widm elektronowych 4,10-DACH. Jak widać, wszystkie drgania aktywne w widmach elektronowych są także aktywne w widmie ramanowskim, a więc są typu "g". Stopień depolaryzacji poszczególnych pasm świadczy, niemal we wszystkich wypadkach, że są to drgania pełnosymetryczne (a_g). Warunki doświadczalne nie pozwoliły stwierdzić tego bezpośrednio dla drgań 1125 cm^{-1} (pasma słabe, rozmyte) oraz 1570 i 1600 cm^{-1} (natężenie pasm zniekształcone przez nakładanie się pasm widma ramanowskiego benzenu). Jednakże należy zauważyć, że drgania o zbliżonych częstościach występujące w widmach ramanowskich wielopiersścieniowych węglowodorów, należą do szkieletowych drgań pełnosymetrycznych.

Wydaje się więc, że emisja $T_1 \longrightarrow S_0$ 4,10-DACH następuje na skutek mechanizmu bezpośredniego sprzężenia spinowo-orbitalnego. Z pewnością nie przejawiają się w zbadanym widmie niepiłaskie drgania zginające C-H, charakterystyczne dla widm fosforescencji policyklicznych 1,4-dwuazyn [24, 41, 57, 83].

Jak podkreślono w § 1 niniejszego rozdziału w widmach podczerwonych 4,10-DACH badanych w [64], a otrzymanych również w trakcie niniejszej pracy, występuje silne pasmo 770 cm^{-1} które należy przypisać wachlarzowym niepiłaskim drganiom atomów H trzech sąsiadujących ze sobą grup C-H w pierścieniach heterocyklicznych cząsteczki 4,10-DACH [64]. Jest to jednak drganie należące do modów "u". Obecność dość silnych przejść wibronowych z udziałem drgań typu "u" w zbadanych widmach elektronowych nie można wytłumaczyć żadnym rozsądnym mechanizmem sprzężeń. Zresztą drgania o częstości około 770 cm^{-1} jest charakterystyczne także dla widm emisyjnych chryzenu [96], którego cząsteczka ma wyłącznie pierścienie karbocykliczne. Dlatego można twierdzić, że obserwowana w widmach elektronowych 4,10-DACH częstość 777 cm^{-1} odpowiada drganiu 780 cm^{-1} (a_g) zidentyfikowanemu w widmie ramanowskim tej cząsteczki, nie zaś drgania 770 cm^{-1} (a_u) aktywnemu w widmie podczerwonym.

Z analiz wibracyjnych zbadanych widm wynika, że częstości drgań podstawowych cząsteczki w stanach S_0 , S_1 i T_1 mają wartości bardzo zbliżone (tabela XXVIII).

W widmach nie zaobserwowano żadnych dłuższych progresji, za wyjątkiem, być może progresji drgania 293 cm^{-1} w widmie fluorescencji (tabela XXVII) i fosforescencji (tabela XXX). Wydaje się więc, że geometria cząsteczki w stanach wzbudzonych S_1 i T_1 nie różni się w istotny sposób od jej geometrii w stanie podstawowym.

ROZDZIAŁ VII. Podsumowanie wyników i wnioski końcowe

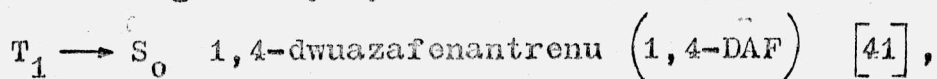
1. Opisano po raz pierwszy własności luminescencyjne trzech benzo[h]naftyrydyn (-BN).
2. Otrzymano kwaziliniowe widma przejść $S_1(\pi, \pi^*) \leftrightarrow S_0$ i $T_1(\pi, \pi^*) \rightarrow S_0$ 1,6- i 4,6-BN oraz przejścia $T_1(\pi, \pi^*) \rightarrow S_0$ 1,5-BN. Przeprowadzono analizy wibracyjne tych widm i wyznaczono częstości przejawiających się w nich drgań podstawowych stanów S_0 i S_1 .
3. Silnie zaburzoną strukturę wibronową widma absorpcji 1,5-BN objaśniono sprzężeniem wibronowym pomiędzy wzbudzonymi stanami $S_1(n, \pi^*)$ i $S_2(\pi, \pi^*)$ tej cząsteczki. Brak fluorescencji 1,5-BN jest spowodowany przede wszystkim bardzo szybko konwersją interkombinacyjną $S_1(n, \pi^*) \rightsquigarrow T_1(\pi, \pi^*)$, o czym świadczy też silna fosforescencja tego związku.
4. Występowanie drgań niepiaskich (a'') aktywnych w przejściu $T_1 \rightarrow S_0$ dostarczyło dowodów na istnienie w cząsteczkach BN sprzężenia wibronowo-spinowo-orbitalnego drugiego rzędu z udziałem stanów typu (n, π^*) .
5. Zmierzono czasy życia fosforescencji badanych benzo[h]naftyrydyn w środowiskach polarnych i niepolarnych, w 77K.
6. Uzyskano i zanalizowano kwaziliniowe widma absorpcji i luminescencji 5,12-dwiazatrójfenylenu (-DAT). Luminescencja tej cząsteczki związana jest, także w środowisku niepolarnym, z przejściami $\pi^* \rightarrow \pi$.

7. Udowodniono, że w mechanizmie fosforescencji 5,12-DAT istotną rolę odgrywa sprzężenie wibronowo-spinowo-orbitalne drugiego rzędu, najprawdopodobniej z udziałem pośrednich stanów $^1(n, \pi^*) B_2$ albo $^3(n, \pi^*) A_2$.
W związku z tym w widmie fosforescencji aktywne są drgania niepiłaskie (b_2).
8. Otrzymano kwaziliniowe widma absorpcji i luminescencji 4,10-dwuazachryzenu (-DACH) i przeprowadzono analizy wibracyjne tych widm; fluorescencja 4,10-DACH nie była dotąd opisana w literaturze.
9. Udowodniono, że w widmach elektronowych 4,10-DACH, także w widmie fosforescencji, przejawiają się wyłącznie drgania pełnosymetryczne (a_g). Prowadzi to do wniosku, że za fosforescencję odpowiedzialne jest w tym wypadku bezpośrednio sprzężenie spinowo-orbitalne pierwszego rzędu, najprawdopodobniej przede wszystkim z najniższym stanem $^1(n, \pi^*)$.
10. Stwierdzono ścisłe podobieństwo widm 4,10-DACH i chryzenu; dotyczy ono zarówno energii najniższych stanów wzbudzonych jak i struktury oscylacyjnej widm elektronowych.

Porównanie własności luminescencyjnych i widm elektronowych dwuazyn zbadanych w niniejszej pracy z innymi izomerycznymi związkami prowadzi do następujących wniosków:

1. Wszystkie opisane w literaturze dwuazapochodne fenantrenu (oprócz 5,6-DAF, por. niżej) wykazują fosforescencję związaną z przejściem $^3(\pi, \pi^*) \rightarrow S_0$.

a/ Wśród drgań aktywnych w kwaziliniowych widmach emisji

fenantrolin FEN [35] i zbadanych w niniejszej pracy benzo[h]naftyrydyn (BN) jest wiele o podobnych (ale nie identycznych) częstościach przejawiających się też w widmie fosforescencji fenantrenu [35]. Wynoszą one około 400, 605, 1400 i 1600 cm^{-1} .

Występują też w omawianych widmach drgania charakterystyczne dla wachlarzowych niepiaskich drgań atomów H dwóch sąsiadujących ze sobą grup C-H bądź trzech takich grup, wynoszące 866 cm^{-1} w widmie 1,4-DAF, 807-824 cm^{-1} w widmach FEN i 829-835 cm^{-1} w widmach BN, co wskazuje na istotną rolę sprzężenia wibronowo-spinowo-orbitalnego drugiego rzędu z udziałem stanów n, π^* w mechanizmie fosforescencji.

b/ Nie fluoryzują te DAF, których najniższym stanem singletowym jest stan $^1(n, \pi^*)^*$. Zgodnie z tym, wśród dwuazyn zawierających atomy N w jednym pierścieniu nie fluoryzuje 2,3- i 3,4-DAF, nawet w mieszaninie eter-etanol [40], a z benzo[h]naftyrydyn - 1,5-BN. Wśród fenantrolin nie fluoryzuje w n-alkanach 1,10-FEN [35], jednak w [35] nie określono natury stanu S_1 w takich rozpuszczalnikach.

W kwaziliniowych widmach fluorescencji DAF należących do punktowej grupy symetrii C_s są aktywne wyłącznie drgania pełnosymetryczne.

---

*) Wyjątek stanowi 5,6-DAF [35]. Ze względu na szczególne własności luminescencyjne tego związku nie ujęto go w porównaniach.

Jedynie w DAF należących do punktowej grupy C_{2v} (4,7-FEN) aktywne są także drgania niepełnosymetryczne, ale spolaryzowane w płaszczyźnie cząsteczki [35].

c/ Struktura wib-ronowa kwaziliniowych widm absorpcji

$S_1(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$ 1,4-DAF [41], 1,7- i 4,7-FEN [35] oraz 1,6- i 4,6-BN w matrycach n-alkanowych wykazuje charakterystyczne rozmycie rozpoczynające się średnio około 1500 cm^{-1} od przejścia czysto elektronowego, co związane jest zapewne z silnym sprzężeniem pomiędzy stanem S_1 i drugim wzbudzonym stanem singletowym. Jest to zarówno w wypadku 1,4-DAF [41] jak i BN, a także - jak się wydaje - i w wypadku FEN stan $^1(n, \pi^*)$.

Charakterystyczne, że w widmach pierwszego przejścia absorpcyjnego silnie fluoryzujących 1,8- i 1,9-FEN rozmycie struktury następuje dopiero w pobliżu 3000 cm^{-1} od przejść 0-0 [35]. Wydaje się to potwierdzać rozważania podane w rozdziale IV § 2.3, punkty 5° i 6° niniejszej rozprawy.

2. Interesujące wydaje się porównanie, pod niektórymi względami przedstawionych tu wyników badań 5,12-DAT z wynikami opublikowanych uprzednio badań trójfenylenu (T) [56] i 1,4-dwuazatrójfenylenu (1,4-DAT) [56, 57, 61], a po części i 1-azatrójfenylenu (1-AT) [88, 102].

a/ Obniżenie punktowej grupy symetrii cząsteczki $T(D_{3h})$

do C_{2v} (5,12- i 1,4-DAT) bądź C_s (1-AT) powoduje we wszystkich wypadkach charakterystyczne zmiany względnego rozkładu natężeń w widmach, związane ze zdjęciem zakazu

przejścia ze względów symetrii zarówno w widmach $S_1 \leftrightarrow S_0$ jak i $T_1 \rightarrow S_0$: linie przejść 0-0 i drgań peknosymetrycznych stają się przez to silne.

- b/ W widmach fosforescencji 5,12-DAT i 1,4-DAT przejawiają się silnie pasma wibronowe związane z wachlarzowymi, niepełskimi drganiami atomów H w pierścieniach (pierścieniu) zawierających atomy azotu (odpowiednio 798 i 863 cm^{-1}). Pojawienie się tych drgań świadczy o istotnej roli sprzężeń wibronowo-spinowo-orbitalnych drugiego rzędu w mechanizmie fosforescencji wymienionych związków. W widmie fosforescencji 1-AT drgań tego typu nie zidentyfikowano.
- c/ Czasy życia fosforescencji omawianych połączeń w matrycach n-alkanowych, w 77K wynoszą (w s) T- 14.3 [103], 1-AT - około 10.0 [102], 5.12-DAT - 4,6, 1,4-DAT - około 1.0 [58, 60]. Dla azatrójjfenylenów kolejność tych wartości odpowiada jakościowo malejącym odstępom energetycznym pomiędzy najniższym stanem singletowym n, π^* i fosforyzującym stanem $T_1(\pi, \pi^*)$, tym samym też pomiędzy stanem $T_1(\pi, \pi^*)$ a najbliższym doń stanem $T(n, \pi^*)$. Świadczy to, wraz z efektem podkreślonym w punkcie (b), o roli wzbudzonych stanów n, π^* w mechanizmie fosforescencji azapochodnych trójjfenylenu. Najskądziej odzwierciedla się ten wpływ, jak widać, w przypadku 1-AT; w cząsteczce tego związku, w odróżnieniu od pozostałych, nie tylko pierwszy stan singletowy n, π^* lecz i pierwszy stan trypletowy n, π^* ma energię znacznie wyższą od stanu $S_1(\pi, \pi^*)$ [102].

- d/ W widmie fluorescencji 1,4-DAT występuje progresja nie-
płaskiego drgania atomów wodoru (ok. 860 cm^{-1}) [57],
co wskazuje na niepłaskie zniekształcenie cząsteczki
w stanie $S_1(\pi, \pi^*)$ na skutek silnych oddziaływań ze
stanem $S_2(n, \pi^*)$ o nieznacznie tylko większej energii
[59]. W badanym w mojej pracy widmie fluorescencji
5,12-DAT nie wykryto podobnej anomalii; należy sądzić
że cząsteczka tego związku w stanie $S_1(\pi, \pi^*)$ pozostaje
płaska. Jest to związane ze znacznie większym, niż
w cząsteczce 1,4-DAT, odstępem energetycznym pomiędzy
stanem $S_1(\pi, \pi^*)$ i najniższym singletem n, π^* .
3. Różnice pomiędzy strukturą widm, energią niższych stanów
elektronowych π, π^* i własnościami luminescencyjnymi są w
wypadku obryzenu [96] i 4,10-DACH szczególnie małe, mniej-
sze niż w innych zbadanych dotąd wielopierscieniowych dwu-
azynach. Jest to też, jak się wydaje, jedyna zbadana dotąd
dwuazyna, w widmie fosforescencji, której nie przejawiają
się drgania niepłaskie, świadczące o sprzężeniach wibrono-
wo-spinowo-orbitalnych z udziałem stanów n, π^* . Wiąże się
to zapewne z faktem, że jest to dość wyjątkowa wielopiers-
cieniowa dwuazyna, w której stany n, π^* mają na tyle wysokie
energije, że nawet najniższy stan trypletowy n, π^* ulokowany
jest powyżej stanu $S_1(\pi, \pi^*)$; spośród wielopierscieniowych
monoazyn podobne jakościowo własności i układ poziomów
energetycznych wykazuje 1-AT (por. punkt 2).

LITERATURA

- [1] G.N. Lewis, M. Kasha, J. Am. Chem. Soc., 66, 2100(1944)
- [2] H.C. Longuet-Higgins, C.A. Coulson, J. Chem. Soc., 911(1949)
- [3] N. Mataga, K. Nishimoto, Z. physik.Chem. N.F., 13, 140(1957);
ibid. 18, 285(1958); Bull.Chem. Soc.Japan, 31, 463(1958)
- [4] L. Goodman, R.W.Harrel, J.Chem.Phys., 30, 1131(1959)
- [5] R.W. Harrel, Ph. D. Dissertation, Florida State University,
1959
- [6] R.M. Hochstrasser, J. Chem. Phys., 36, 1808(1962)
- [7] P.Loustauneau, G. Nouchi, A. Rousset, Compt. Rend., 257,
2928(1963)
- [8] S.P. McGlynn, T. Azumi, M. Kasha, J. Chem. Phys., 40, 507
(1964)
- [9] H. W. Offen, E.H. Park, J. Chem. Phys., 34, 1848(1965)
- [10] K. Kummer, H. Zimmerman, Ber. Bunsenges., 71, 1119(1967)
- [11] R.H. Clarke, R.M. Hochstrasser, J. Chem. Phys., 47, 1915
(1967)
- [12] R.M. Hochstrasser, C. Marzacco, J. Chem. Phys., 49, 971
(1968)
- [13] A. Grabowska, Chem. Phys. Letters, 1, 113(1967)
- [14] A. Grabowska, B. Pakuła, Proc. Intern. Conf. on Luminescence,
Budapest 1966(1968)str. 368
- [15] A. Grabowska, B. Pakuła, Photochem. Photobiol., 9, 339(1969)
- [16] T.G.Pavlopoulos, J. Chem. Phys., 51, 2936 (1969)
- [17] D.A.Antheunis, J. Schmidt, J.H. Van der Waals, Chem. Phys.
Letters, 6, 255(1970)
- [18] S.M. Japar, E.W. Abrahamson, J. Am. Chem. Soc., 93, 4140
(1971)

- 72 -
- [19] I. Hiroyashi, T. Hoshi, T. Masamoto, J. Shiraishi, Y. Tanizaki, Ber. Bunsenges. physik. Chem., 75, 441(1971)
  - [20] N. Mikami, J. Mol. Spectroscopy, 37, 147(1971)
  - [21] N. Mikami, M. Ito, Bull. Chem. Soc. Japan, 45, 992(1972)
  - [22] K. Ikegami, N. Mikami, M. Ito, Bull. Chem. Soc. Japan, 46, 1076(1973)
  - [23] Y. Hirata, I. Tanaka, Chem. Phys. Letters, 43, 568(1976)
  - [24] N. Kanamaru, B.C. Lim. J. Chem. Phys., 65, 4055 (1976);
ibid. 62, 3252(1975)
  - [25] G.M. Badger, J.S. Walker, J. Chem. Soc., 122(1956)
  - [26] E. Lippert, W. Lüdler, F. Moll, W. Nägele, H. Boos, H. Brügge, J. Seibold-Blankenstein, Angew. Chemie, 73, 695(1961)
  - [27] E. Lippert, W. Voss, Z. physik. Chem. N.F., 31, 321(1962)
  - [28] R.M. Hochstrasser, C. Marzacco, J. Chem. Phys., 45, 4681 (1966)
  - [29] H. Rau, Ber. Bunsenges. physik. Chem., 72, 408(1968)
  - [30] H. Dewey, S.G. Hadley, Chem. Phys. Letters, 12, 57(1971)
  - [31] J.F. Corbett, P.F. Holt, A.N. Hughes, J. Chem. Soc., 1363 (1961); ibid. 1812(1962)
  - [32] H. Baba, C. Mugiya, Bull. Chem. Soc. Japan, 43, 13(1970)
  - [33] H. Rau, H. Bisle, Ber. Bunsenges. physik. Chem., 77, 281 (1973)
  - [34] J. R. Bonner, P.R. Nott, B.K. Selinger, Aust. J. Chem., 27, 1613(1974)
  - [35] H. Basara, Praca doktorska, Wrocław, 1975
  - [36] N. Shimakura, Y. Fujimura, T. Nakajima, Chem. Phys., 19, 155(1977)
  - [37] H. Gropper, F. Dörr, Ber. Bunsenges., 67, 46(1963)
  - [38] F. Dörr, H. Gropper, N. Mika, Ber. Bunsenges., 67, 202(1963)
  - [39] H.-H. Perkampus, T. Bluhm, J.V. Knop, Spectrochim. Acta, 28A, 2179(1972)

- [40] T. Bluhm, H.-H. Perkampus, J.V. Knop, Ber. Bunsenges., 76, 1251 (1972)
- [41] K. Brenner, Z. Ruziewicz, Materiały II OKL, Toruń 1974, cz. A, Luminescencja Substancji Organicznych, Inst. Fizyki UMK Toruń, 1974, str. 17
- [42] H.-H. Perkampus, H. Kühler, Z. Elektrochem., 64, 365 (1960)
- [43] H.-H. Perkampus, A. Knop, J.V. Knop, Z. Naturforschg, 23a, 840 (1968); Z. Naturforschg, 23a, 849 (1968)
- [44] H.-H. Perkampus, W. Rother, Spectrochim. Acta, 30A, 597 (1974)
- [45] R.N. Nurmuchamietow, Usp. Chimii, 36, 1629 (1967)
- [46] A. Grabowska, B. Pakuła, J. Panciř, Photochem. Photobiol., 10, 415 (1969)
- [47] A. Sucharda-Sobezyk, L. Sobezyk, J. Młochowski, A. Koll. Ann. Soc. Chim. Polonorum, 48, 1265 (1974)
- [48] A. Chodkowska, Z.R. Grabowski, Chem. Phys. Letters, 24, 11 (1974)
- [49] A. Chodkowska, Uniwersytet A. Mickiewicza, Poznań, Wydz. Mat.Fiz.Chem. [Pr], ser. fiz., 1975, 19, 165 (C.A. 85 (1976) 1582)
- [50] A. Bergman, R. Kraig, F. Kummer, W. Seifert, H. Zimmerman, Ber. Bunsenges. physik. Chem., 75, 564 (1971)
- [51] W. Ludwig, L. Herforth, Z. Naturforschg, 16b, 638 (1961)
- [52] N.A. Kudriacewa, Z.U. Puszarewa, E.P. Darienko, Mat. 4-th Uralsk. Sowieszcz. po Spektroskopii, Swierdłowsk, 1963 (1965) p. 205 (C.A. 64 (1966) 19367e)
- [53] Z. Ruziewicz, K. Brenner, Symposium Fotochemie, 7-9 Dezember 1976, Merseburg /DDR, Kurzreferate, Sektion Chemie, p. 37; XIII European Congress on Molecular Spectroscopy, Wrocław, Poland, Sept. 12-16, 1977, Abstract No. 291

- [54] K. Brenner, Informacja prywatna
- [55] F. Dörr, H. Gropper, Ber. Bunsenges., 67, 193(1963)
- [56] Z. Ruziewicz, Zesz. Nauk. Polit. Wrocł., Chemia, 14, 1 (1966); Proc. Int. Conf. on Luminescence, Budapest 1966 (1968) str. 363
- [57] H. Chojnacki, A. Olszowski, Z. Ruziewicz, J. Mol. Structure, 5, 1 (1970)
- [58] Z. Ruziewicz, J. F. Timofeyewa, Bull. Acad. Polon. Sci., Sér. Sci. Math. Astronom. Phys., 19, 1135 (1971)
- [59] E.C. Lim, Y.H. Li, Chem. Phys. Letters, 4, 25 (1969);
E.C. Lim, R. Li, Y.H. Li, J. Chem. Phys., 50, 4925 (1969)
- [60] H. Bulska, Praca doktorska, Warszawa, 1974
- [61] H. Bulska, A. Chodkowska, A. Grabowska, B. Pakuła, J. Slanina, J. Luminescence, 10, 39 (1975)
- [62] A. Chodkowska, A. Grabowska, J. Herbich, Chem. Phys. Letters, 51, 365 (1977)
- [63] J.A. Baltrop, K. E. MacPhee, J. Chem. Soc., 638 (1952)
- [64] S.V. Niekrasow, A.V. Elcow, Żur. Org. Chimii, 7, 188 (1971)
- [65] W. Śliwa, Prace Nauk. Inst. Chemii Org. i Fiz. Politechniki Wrocł., Ser. Studia i Materiały, 13(8), 1 (1978)
- [66] J. Młochowski, W. Śliwa, L. Achremowicz, Roczn. Chemii, 48, 787 (1974)
- [67] D. J. Morantz, T.E. Martin, Trans. Faraday Soc., 65, 665 (1969)
- [68] C.A. Parker, "Photoluminescence of Solution, (tł. ros.) MIR, Moskwa, 1972
- [69] A. Kowski, "Metody badań fotoluminescencji roztworów", WSP Gdańsk, Gdańsk, 1967
- [70] M. Nakamizo, T. Matsueda, J. Mol. Spectrosc., 27, 450 (1968)

- [71] A. Lewanowicz, M. Cizio, Raport nr 35, Politechnika Wrocł., Wrocław, 1973
- [72] E.W. Szpolski, Usp. Fiz. Nauk, 71, 215 (1960); ibid. 77, 321 (1962); ibid. 80, 255 (1963)
- [73] G. Fischer, Chem. Phys., 4, 62 (1974)
- [74] R. Li, E.C. Lim, J. Chem. Phys., 57, 605 (1972)
- [75] P.M. Saari, T.B. Tamm, Izv. AN SSSR, ser. fiz., 39, 2321 (1975)
- [76] P.A. Tieplakow, Opt. i Spiektrosk., 15, 645 (1963)
- [77] G. Fisher, J. Mol. Spectroscopy, 49, 201 (1974)
- [78] A. Bree, F.G. Solven, V.V.B. Vilkoš, J. Mol. Spectroscopy, 44, 298 (1972)
- [79] J.A. Merritt, R.J. Pirkle, J. Mol. Spectroscopy, 35, 251 (1970)
- [80] J.S. Ham, J. Chem. Phys., 21, 756 (1953)
- [81] E.A. Korotajewa, T.M. Naumowa, Opt. i Spiektrosk., 42, 911 (1977)
- [82] T.N. Bołotnikowa, T.M. Naumowa, F.I. Gurow, B.G. Kazaczkow, Opt. i Spiektrosk., 42, 911 (1977)
- [83] E.C. Lim, J.M.H. Yu, J. Chem. Phys., 49, 3878 (1968)
- [84] P. Płotnikow, Opt. i Spiektrosk., 23, 39 (1967)
- [85] D.N. Szigorin, Žur. fiz. chimii, 44, 2681 (1970)
- [86] C.A. Parker, T.A. Joyce, Trans. Faraday Soc., 62, 2785 (1966)
- [87] W.A. Butlar, D.M. Grebienszczikow, Trudy I Mieźwuzowej Konferencji Pedagogicznych Institutow po Spiektroskopii i Radiofizikie, Moskwa 1965, cz. I. Spiektroskopia, s. 24
- [88] Z. Ruziewicz, A. Olszowski, H. Chojnacki, Acta Phys. Polon., 34, 801 (1968)

- [89] G.G. Giachino, D.R. Kearns, J. Chem. Phys., 53, 3886 (1970)
- [90] V. Schettino, J. Mol. Spectroscopy, 34, 78 (1970)
- [91] M.P. Groenwege, Spectrochim. Acta, Suppl. (1957), Proc. S.C.I. VI Amsterdam, 579.
- [92] S.P. McGlynn, T. Azumi, M. Kinoshita, "Molecular Spectroscopy of the Triplet State" (tł. ros.), Izd. MIR, Moskwa 1972
- [93] K. Shibata, Bull. Chem. Soc. Japan, 24, 187 (1951)
- [94] E. Clar, "Policyclic Hydrocarbons" t.1., s.240 (tł. ros.); Moskwa, 1971
- [95] H. Bulska, A. Chodkowska, A. Grabowska, Chem. Phys. Letters, 12, 508 (1972)
- [96] A. Olszowski, Z. Kubiak, Bull. Acad. Polon. Sci. Sér. Sci. Math. Astronom. Phys., 23, 641, 921 (1975)
- [97] T.N. Bołotnikowa, O.F. Elnikowa, Opt. i Spiektrosk., 36, 895 (1974)
- [98] A. Lewanowicz, Z. Ruziewicz, J. Lipiński, Acta. Phys. Polon., A53, 263 (1978)
- [99] R. Li, E.C. Lim, J. Chem. Phys., 57, 605 (1972)
- [100] S.K. Lower, M.A. El-Sayed, Chem. Rev., 66, 199 (1966)
- [101] R.M. Hochstrasser, "Molecular aspects of symmetry", W.A. Benjamin Inc., N. York, 1966
- [102] Z. Ruziewicz, H. Głuchowska, Bull. Acad. Polon. Sci. Sér. Sci. Math. Astronom. Phys., 16, 153 (1968);
- [103] D.M. Grebienszczikow, N.A. Kowriżnych, S.A. Kozłow, Opt. Spiektrosk., 31, 733 (1971).

DODATEK

W wypadku zaników wykładniczych, obserwowanych przy dostatecznie niskich stężeniach roztworów badanych substancji, wartość czasu życia fosforescencji τ_{ph} obliczano numerycznie, analizując 20 niezależnych pomiarów.

Użytą metodę obliczeń można scharakteryzować następująco:

Zakładamy, że fosforescencja podlega wykładniczemu prawu zaniku, to jest że

$$I(t) = I_0 e^{-t/\tau} \quad (1)$$

gdzie $I(t)$ oznacza natężenie fosforescencji w chwili t po odcięciu światła wzbudzającego, I_0 - natężenie fosforescencji w momencie przzerwania wzbudzenia, τ - czas życia fosforescencji.

Z doświadczenia znane są takie wartości

$$\hat{I}_0, \hat{I}_1, \dots, \hat{I}_n \quad (2)$$

że jest

$$\hat{I}_k \approx I(k \cdot \Delta t) \quad (k=0, 1, \dots, n).$$

Wartości występujących w (1) parametrów I_0 i τ wyznaczamy z warunku, żeby wyrażenie

$$F(I_0, \tau) \stackrel{\text{def}}{=} \sum_{k=0}^n \ln^2 \frac{\hat{I}_k}{I(k \cdot \Delta t)}$$

miało najmniejszą wartość. Otrzymujemy następujące wzory:

$$\tau = \Delta t (n+1) (n+2) / 6 \sum_{k=0}^n \left(1 - \frac{2k}{n}\right) \ln \hat{I}_k ,$$

$$I_0 = \exp \left[\Delta t \cdot n / 2\tau + \frac{1}{n+1} \sum_{k=0}^n \ln \hat{I}_k \right] .$$

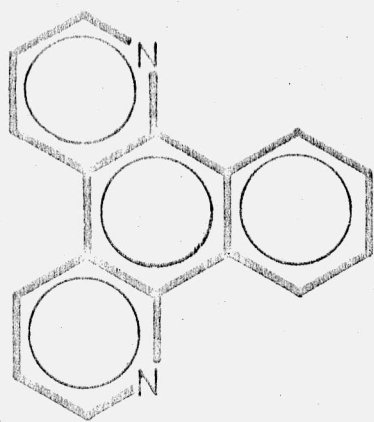
Powyższe rachunki odnoszą się do pojedynczego pomiaru (2). Po obliczeniu w podany sposób wartości τ odpowiednio dla pierwszego, drugiego, ..., p-tego pomiaru otrzymamy p przybliżeń $\tau_1, \tau_2, \dots, \tau_p$ parametru τ . Przy naturalnych założeniach (niezależność pomiarów, rozkład normalny błędów pomiarów) wartość średnia

$$\bar{\tau} = \frac{1}{p} \sum_{i=1}^p \tau_i$$

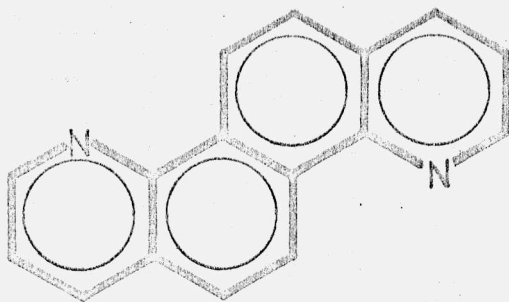
przybliży dokładną wartość z błędem bezwzględnym nie większym niż

$$3 \left[\frac{1}{p(p-1)} \left(\sum_{i=1}^p \tau_i^2 - p \bar{\tau}^2 \right) \right]^{1/2} .$$

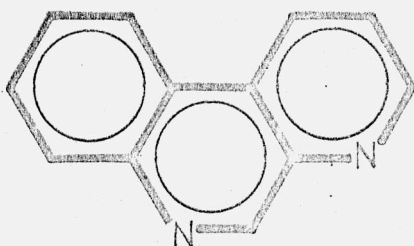

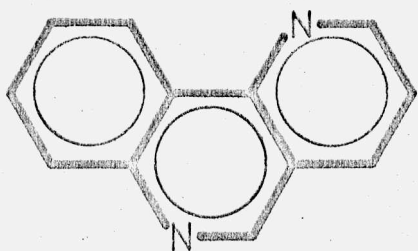
5,12-DAT

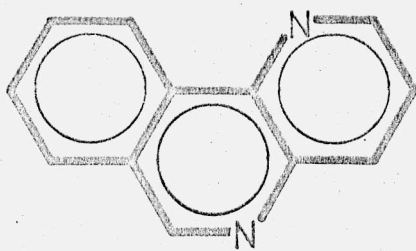
4,10-DACH

c) 4,6-BN

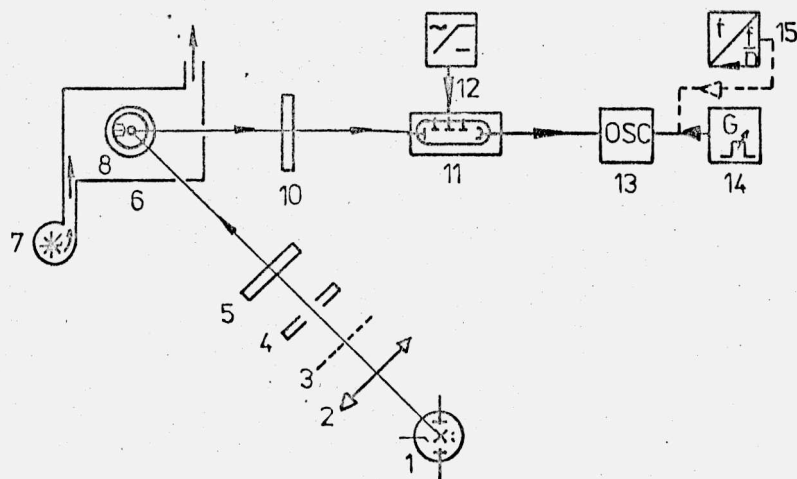

b) 1,6-BN

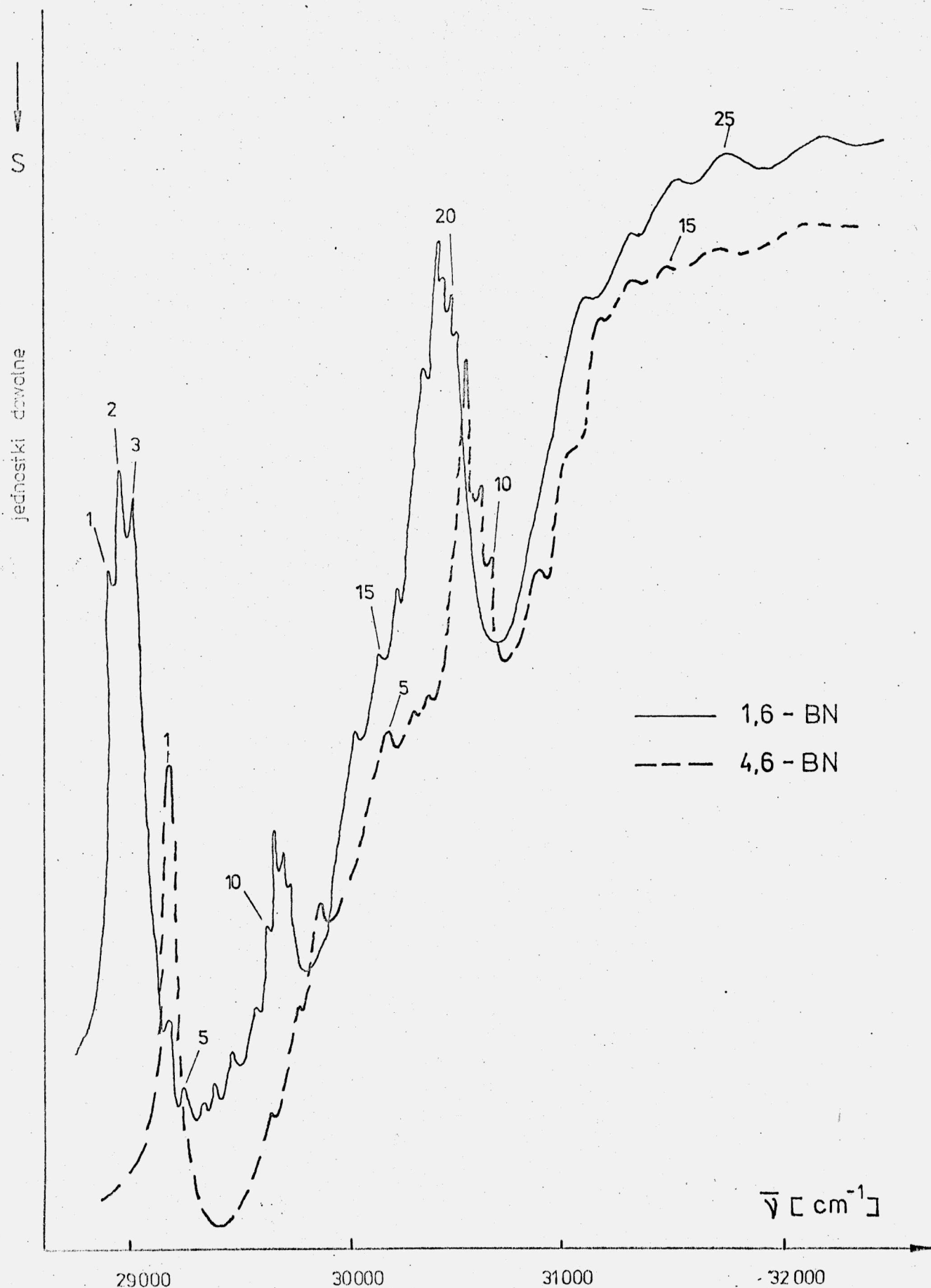
a) 1,5-BN

BENZO CH NAFTYRYDYN :

Rys.2. Schemat blokowy urządzenia rejestrującego krzywe gaśnięcia fosforescencji

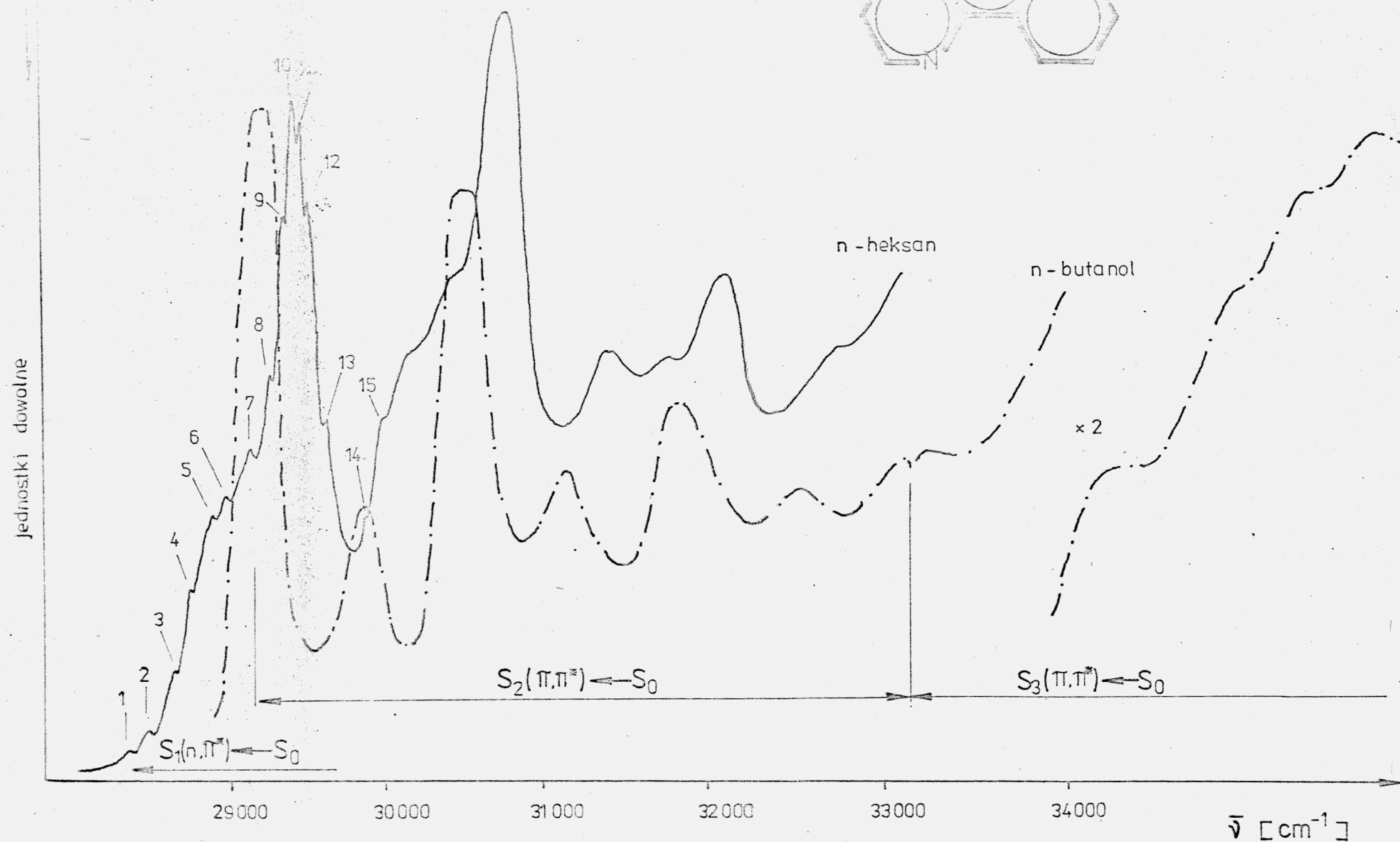
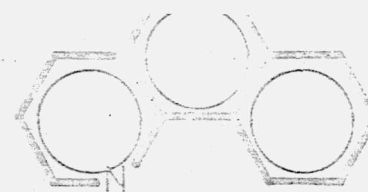
- 1- Wysokociśnieniowa lampa rtęciowa HBO 200 W
- 2- Soczewka kwarcowa
- 3- Przysłona siatkowa
- 4- Migawka fotograficzna
- 5- Filtr szklany wyosabiający z promieniowania lampy rtęciowej długość fali światła wzbudzającego fosforescencję
- 6- Światłoszczelna komora pomiarowa
- 7- Dmuchawa
- 8- Kwarcowe naczynie Dewara
- 9- Cylindryczna kuweta kwarcowa
- 10- Filtr szklany przepuszczający jedynie światło fosforescencji
- 11- Fotopowielacz M 12 FC 52 A prod. NRD
- 12- Zasilacz wysokiego napięcia ZWN 2,5 kV
- 13- Oscylograf pętlicowy N - 115 prod. ZSSR
- 14- Generator funkcyjny małych częstotliwości GF-65
- 15- Powielacz obniżacz częstotliwości PDM-2

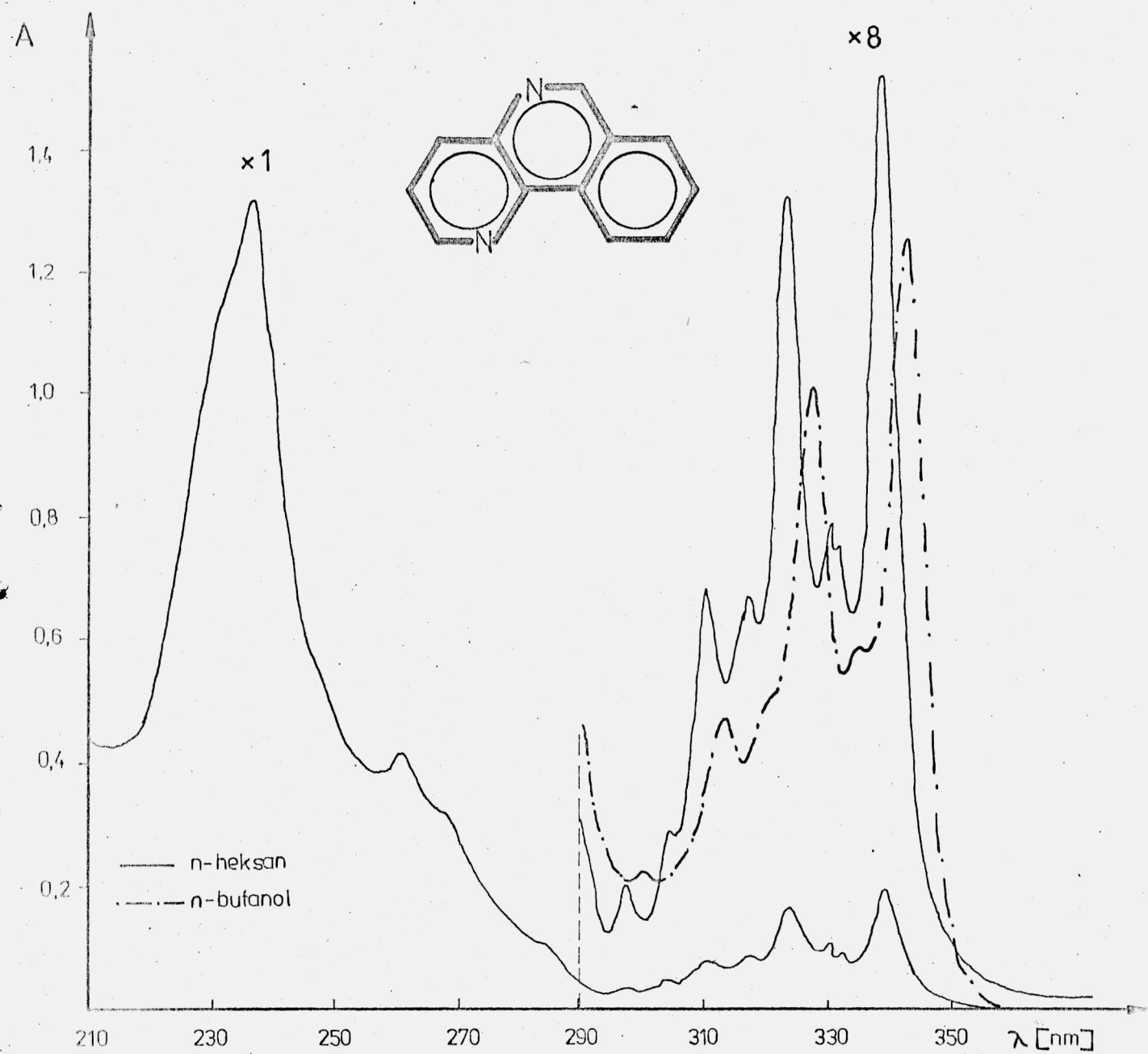
Rys. 3. Krzywe mikrofotometryczne widm absorpcji

$S_1(\pi_0\pi^*) \leftarrow S_0$ 1,6- i 4,6-benzo [h] naftyrydyny

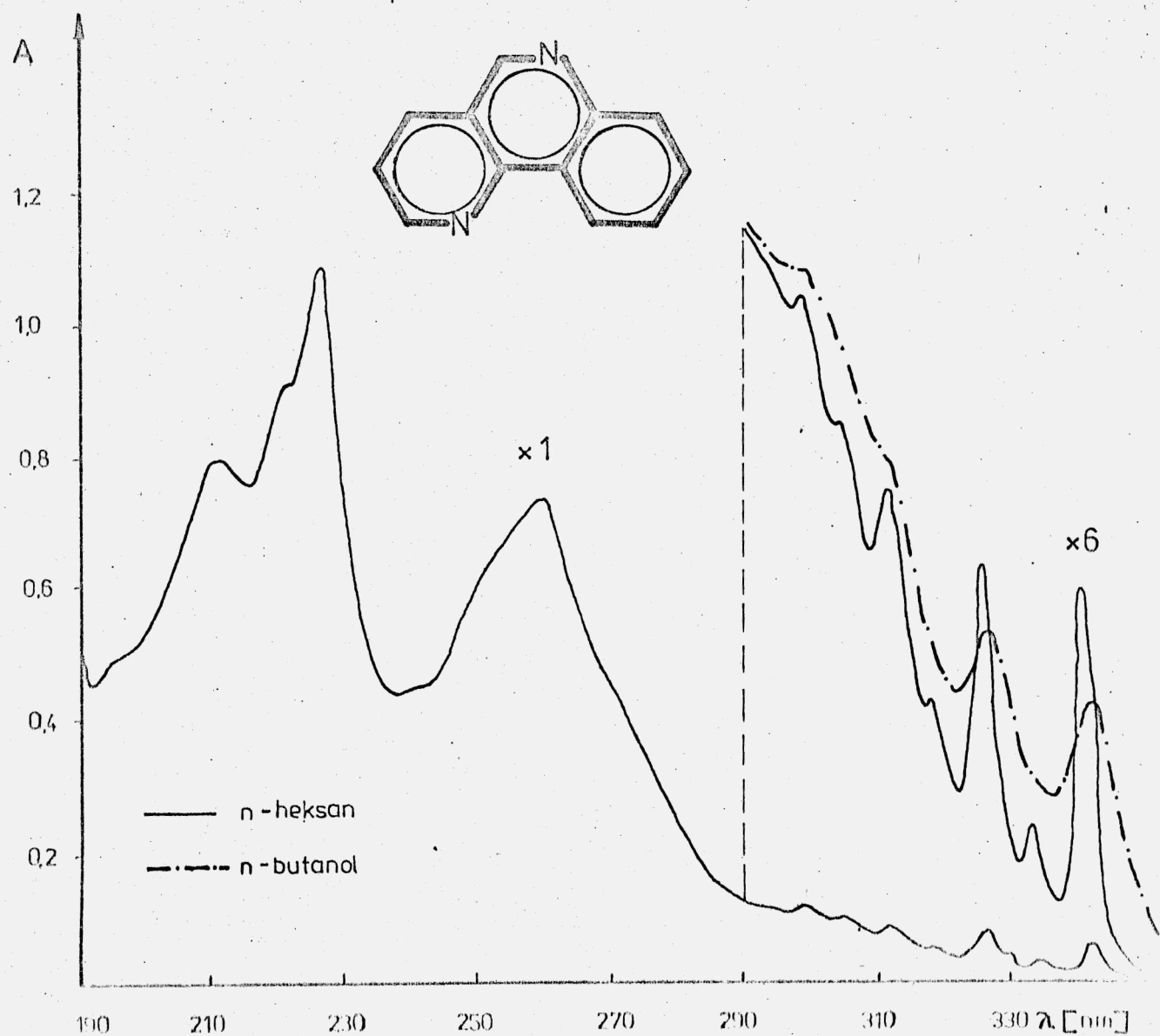
w n-heksanie

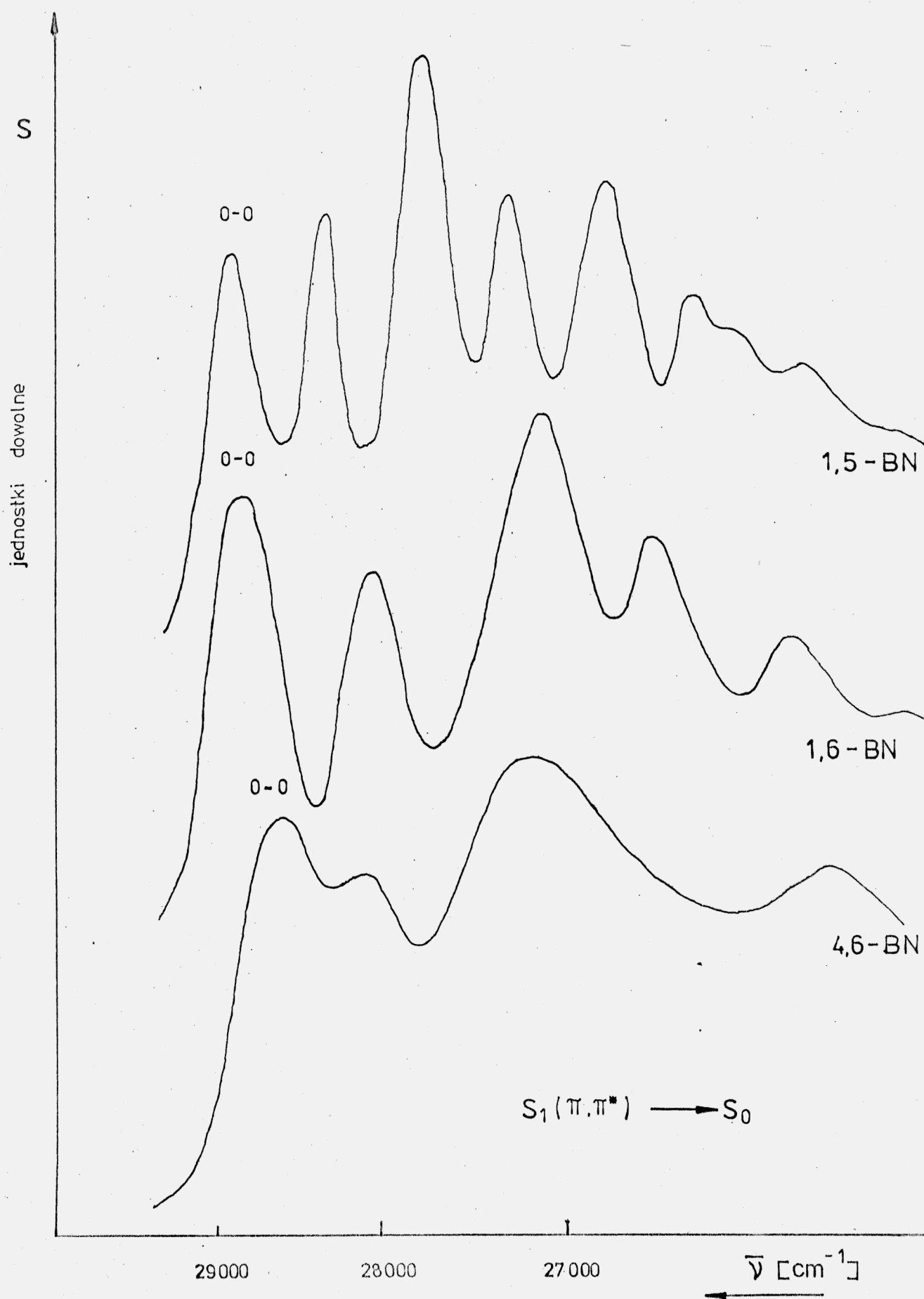
Rys.4. Krzywe mikrofotometryczne widma absorpcyjnego 1,5-BN w n-butanolu i w n-heksanie
 / $c = 10^{-4}$ M, 77 K /

Rys. 5 a. Widmo absorpcyjne ciekłych n-heksanowych i n-butanolowych roztworów 1,5-benzo[h]naftyrydyny

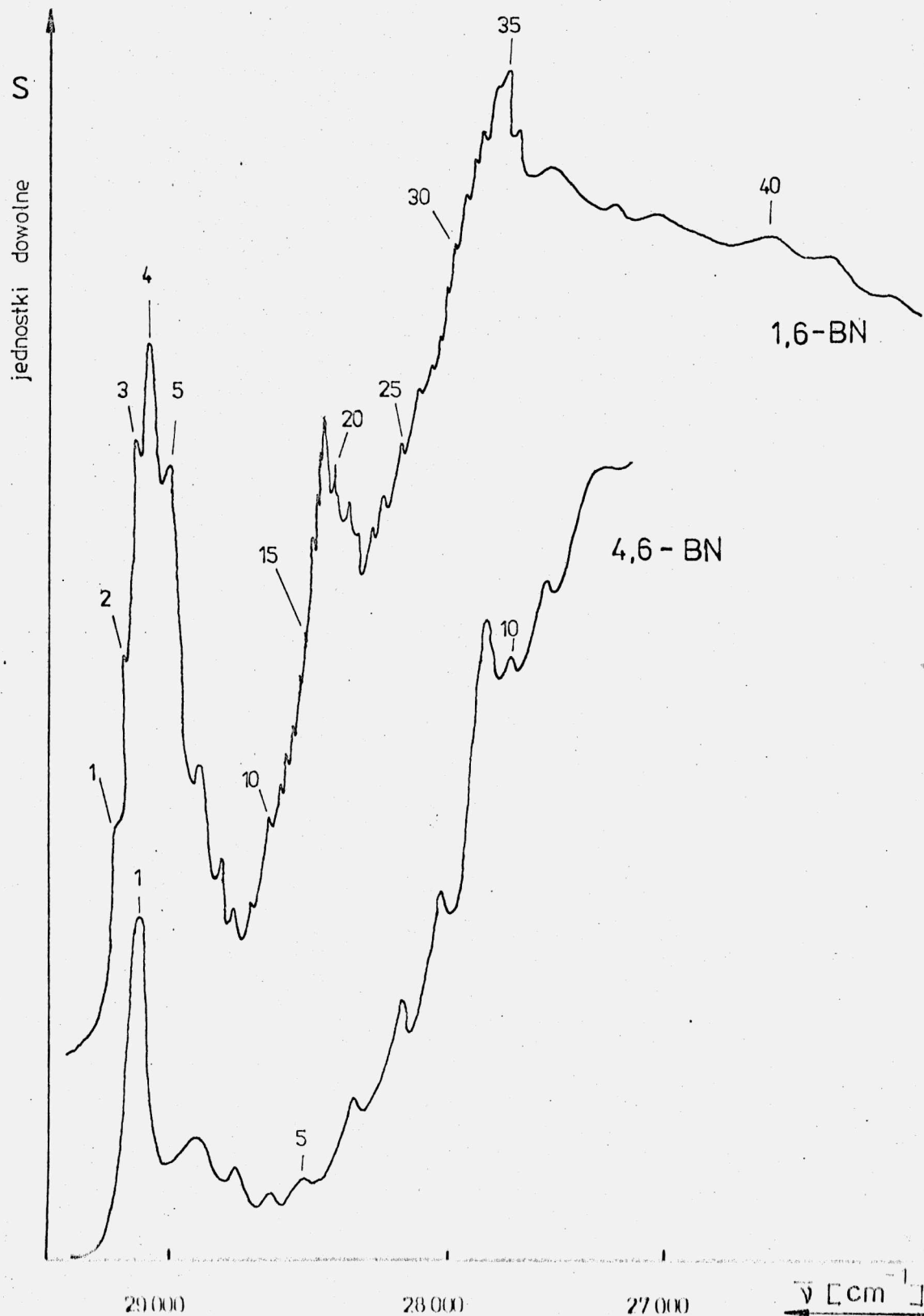
Rys.5 b . Widmo absorpcyjne w zakresie nadfioletu ciekłych
roztworów 1,6-benzo [h] naftyrydyny

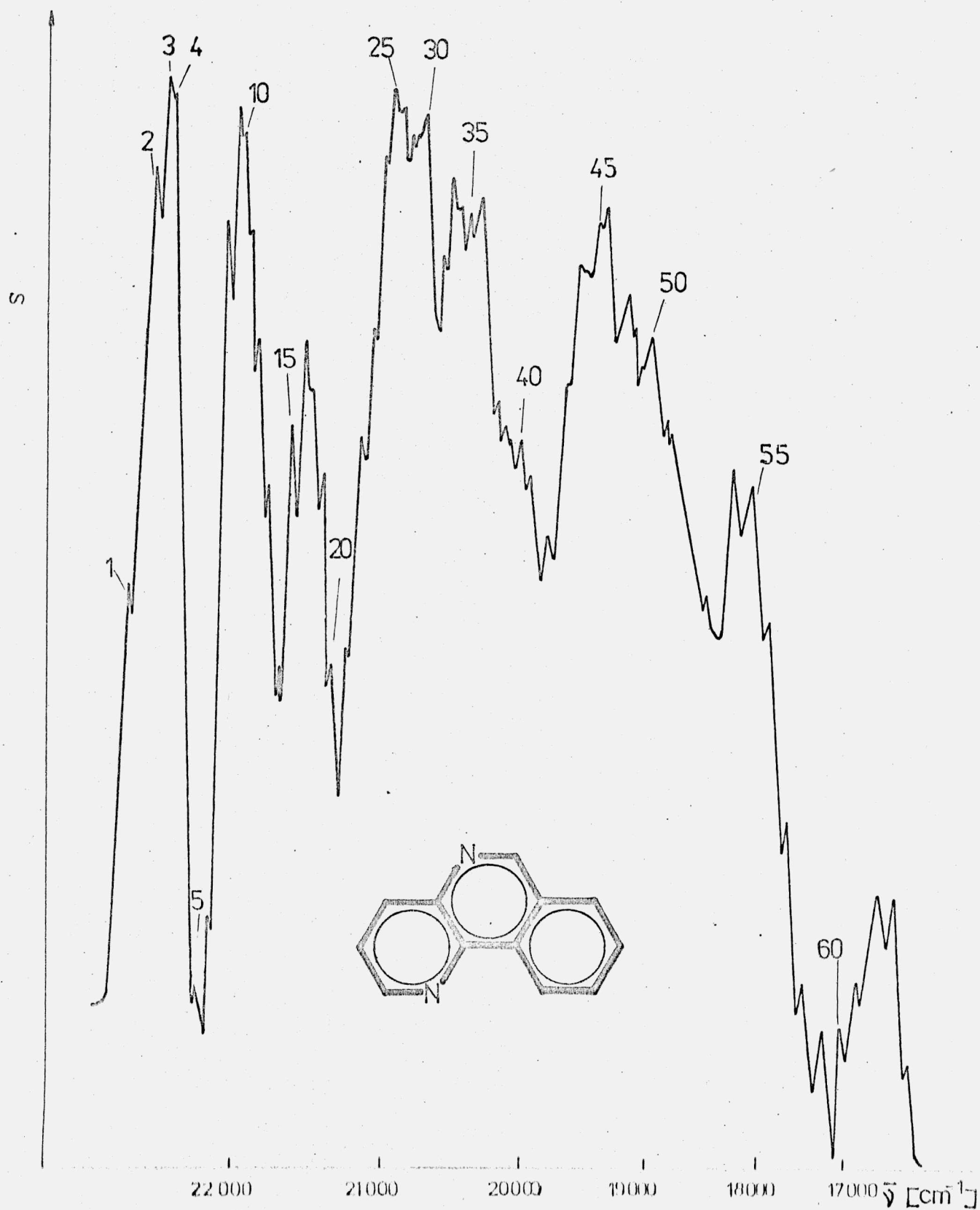
Rys.6. Krzywe mikrofotometryczne widm fluorescencji badanych benzo [h] naftyrydyn w zamrożonym n-butanolu

/ emisja $S_1(\pi, \pi^*) \rightarrow S_0$ /

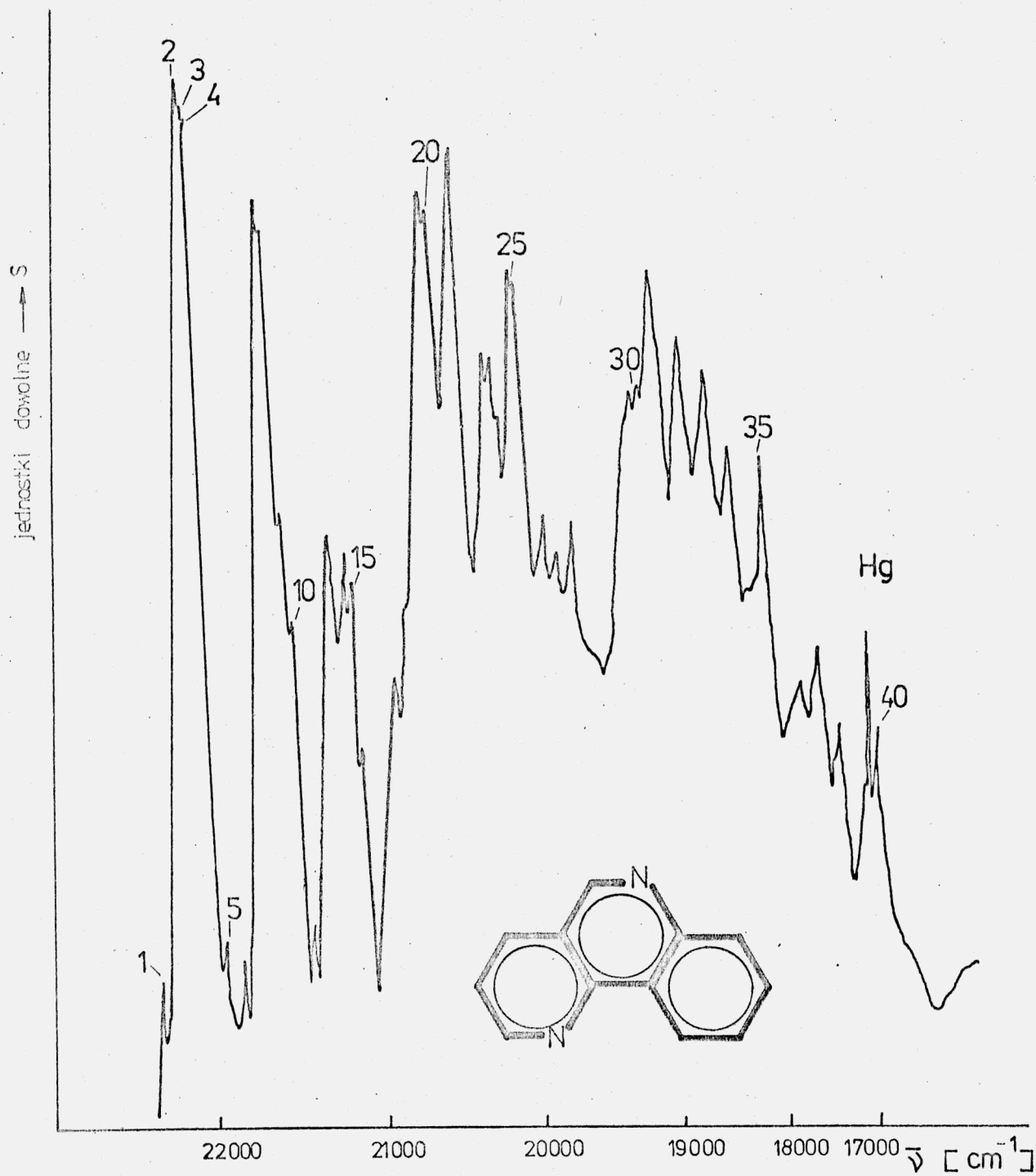

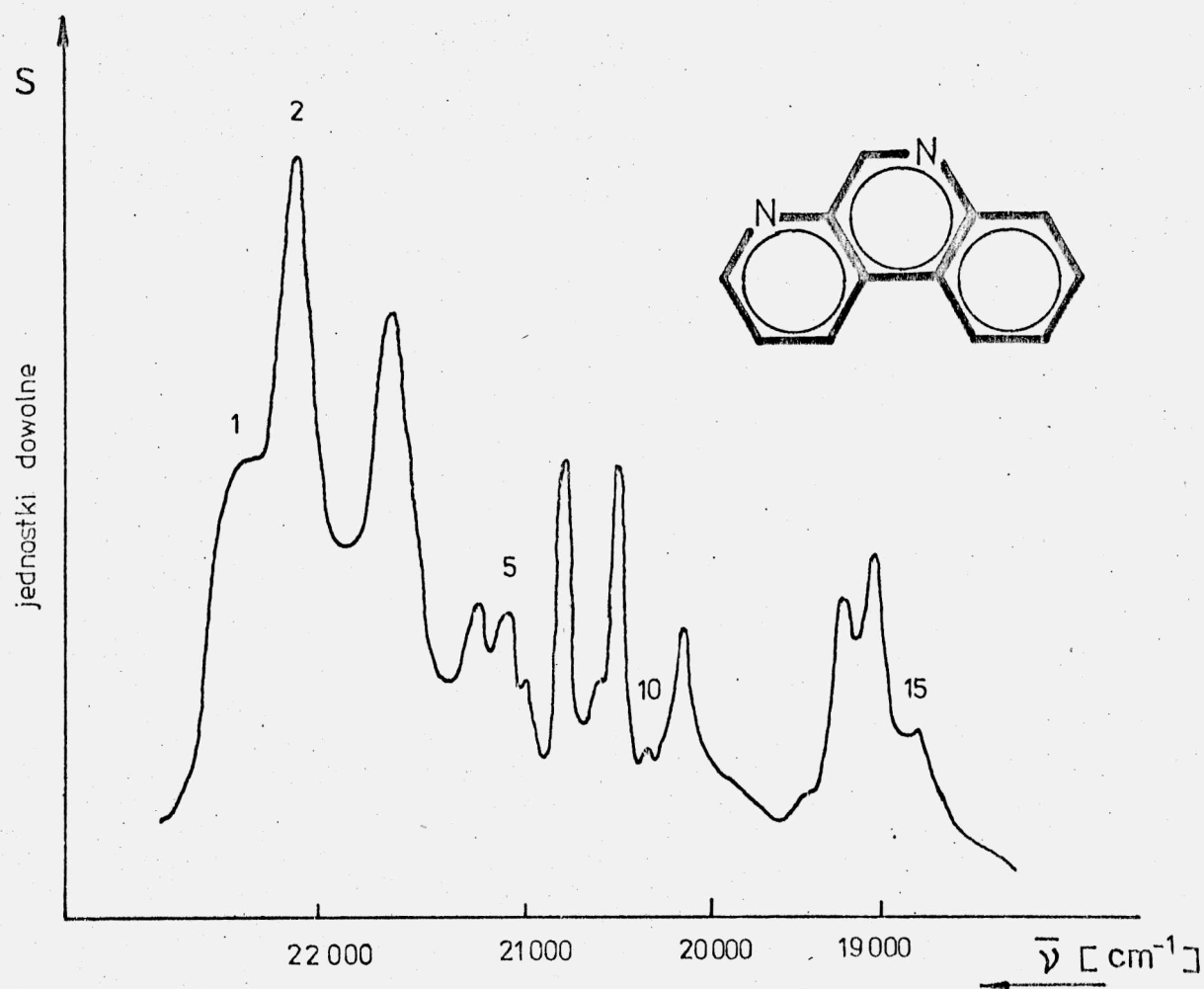
Rys.7. Krzywe mikrofotometryczne widm fluorescencji
 1,6- i 4,6-benzo [h] naftyrydyny w n-heksanie
 / $T = 77 \text{ K}$, $c = 10^{-4} \text{ M}$ /

Rys. 8 a. Krzywa mikrofotometryczna widma fosforescencji
 1,5-benzo [h] naftyrydyny w n-heksanie
 / $T = 77 \text{ K}$, $c = 10^{-4} \text{ M}$ /

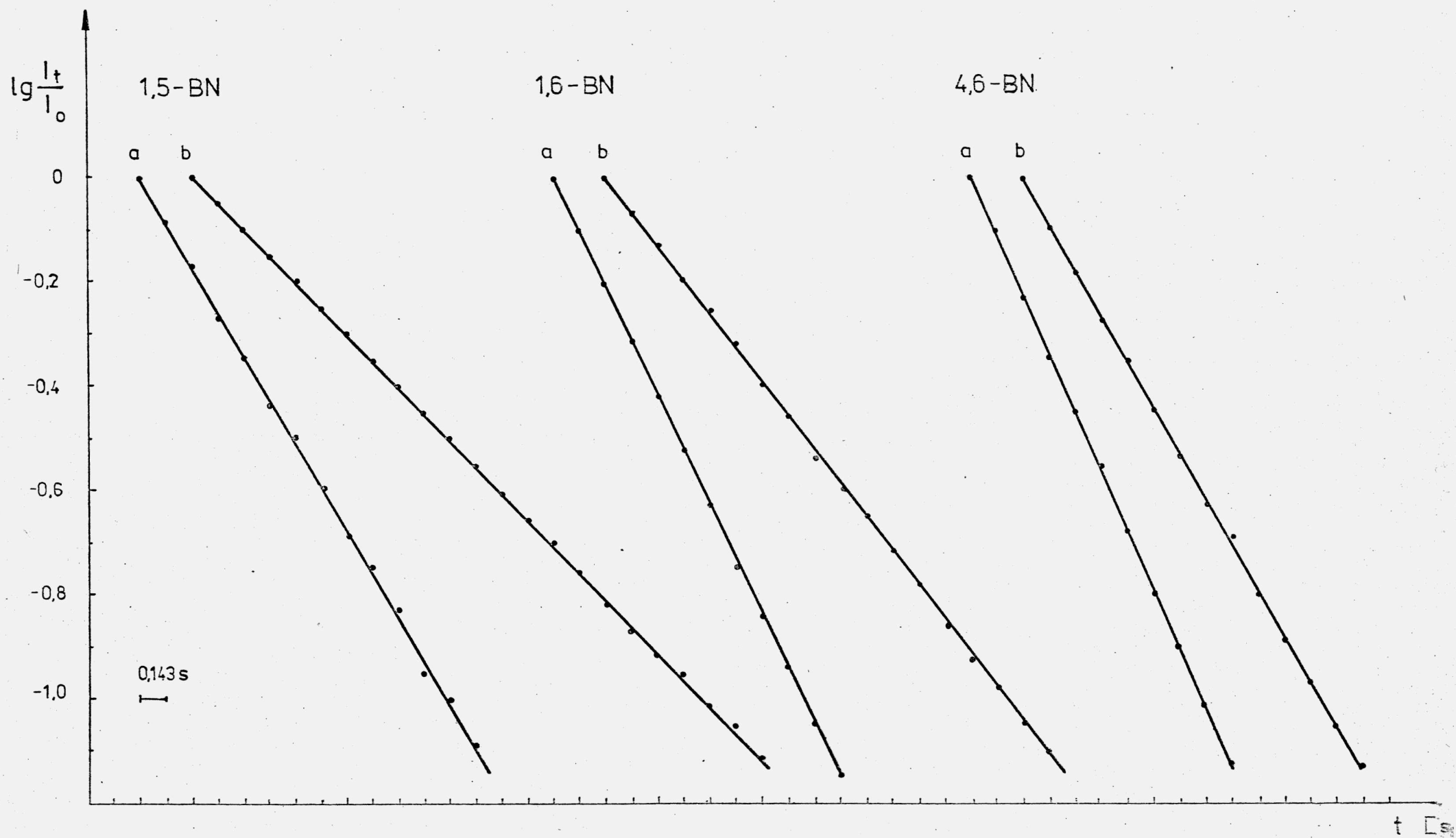

Rys. 8 b. Krzywa mikrofotometryczna widma fosforescencji
 $T_1(\pi, \pi^*) \rightarrow S_0$ w zamrożonym n-heksanie
 / $T = 77 \text{ K}$, $c = 10^{-4} \text{ M}$ /

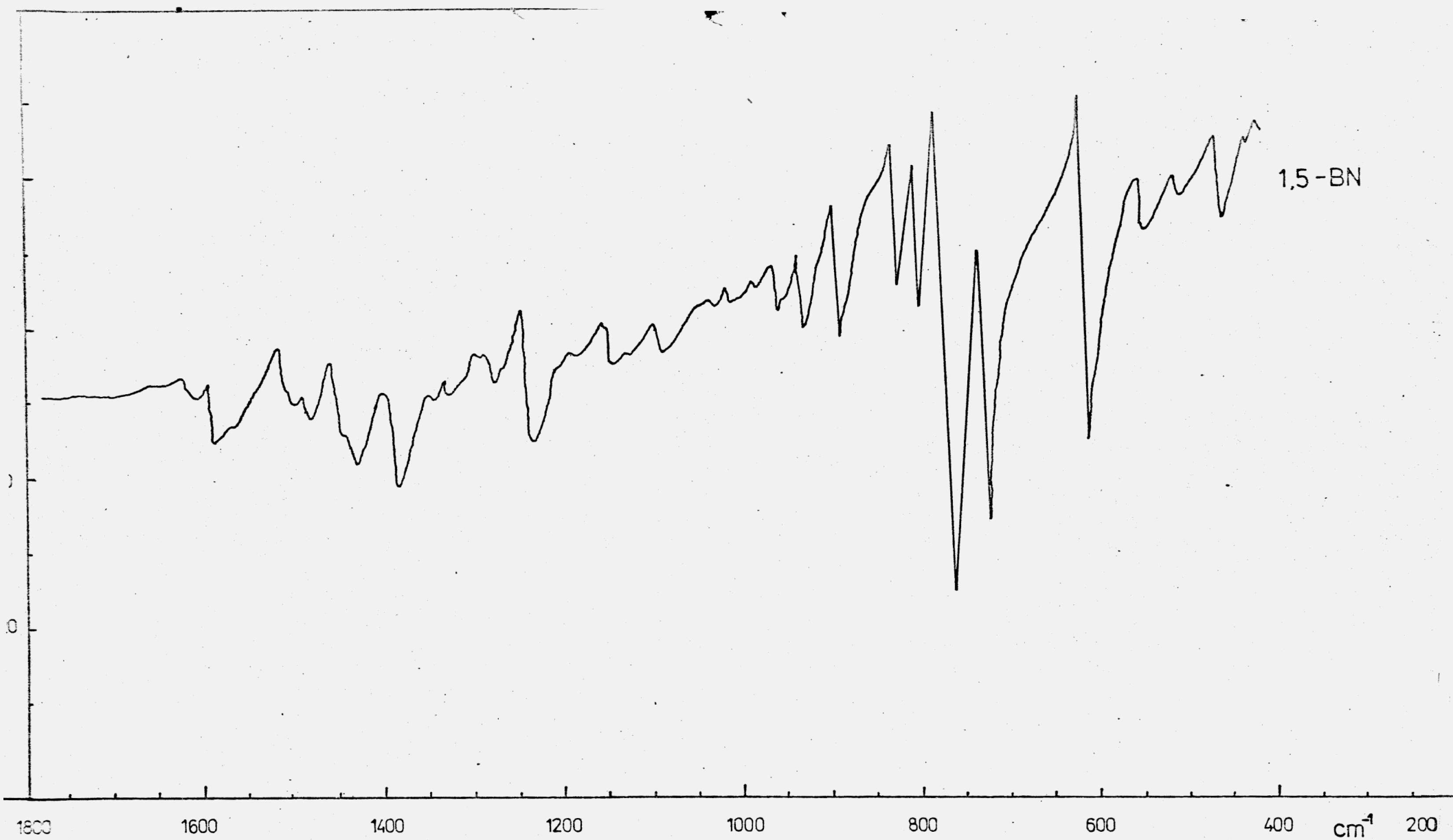

Rys.8 c. Krzywa mikrofotometryczna widma fosforescencji 4,6-benzo [h] naftyrydyny w n-heksanie

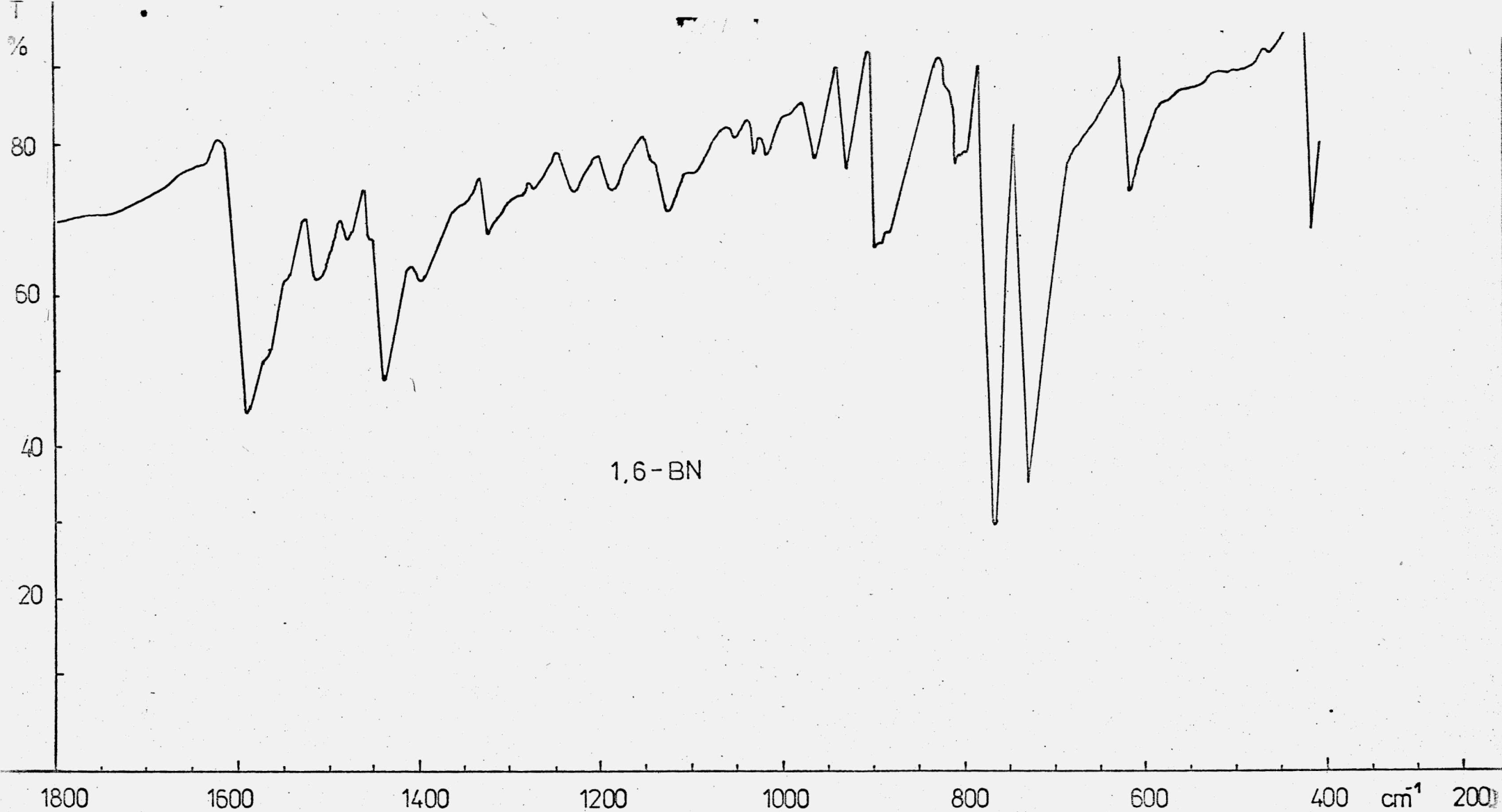
/ $T = 77 \text{ K}$, $c = 10^{-4} \text{ M}$ /

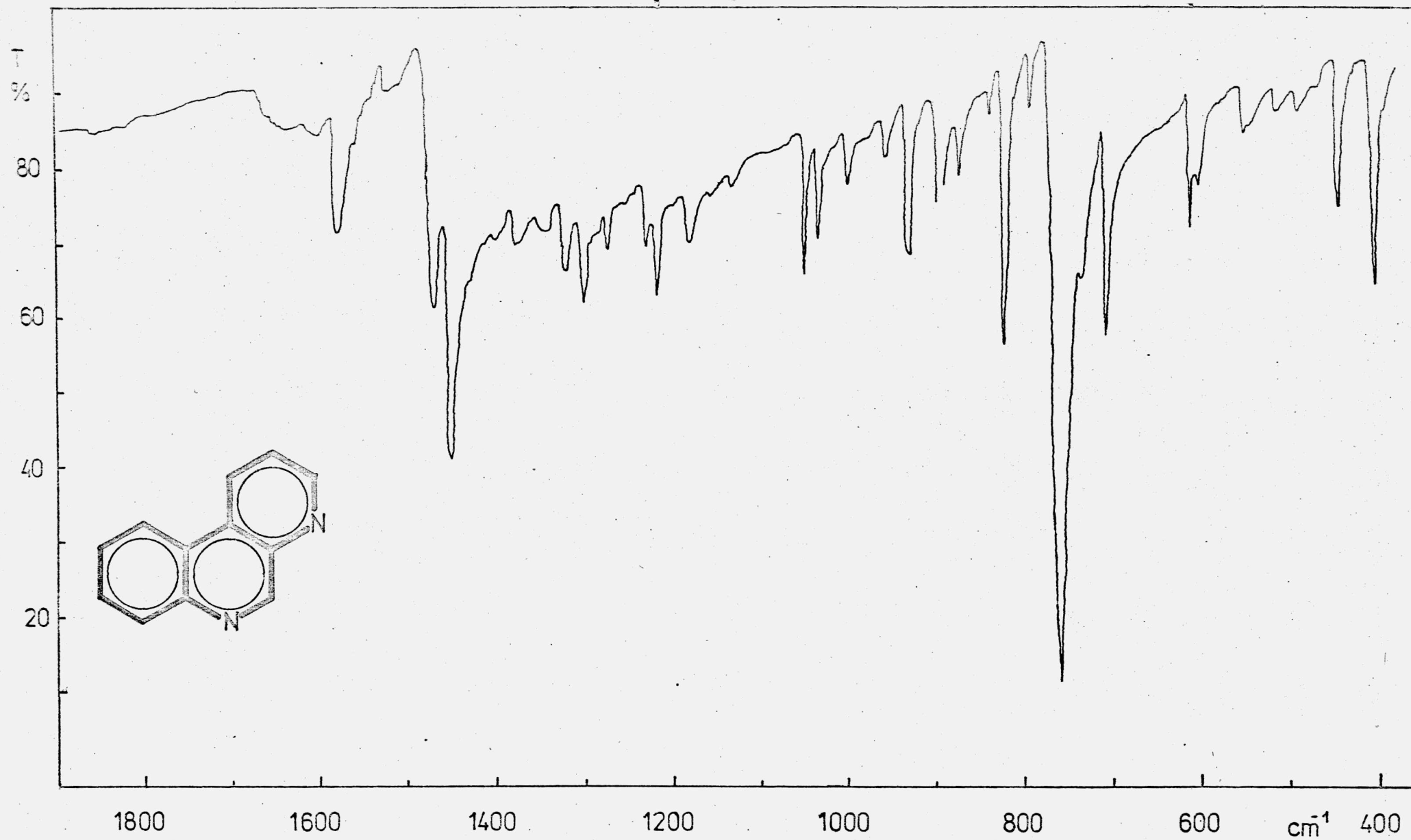
Rys. 9. Krzywe gaśnięcia fosforescencji benzo[h]naftyrydyn;
 a - roztwory w n-heksanie, b - roztwory w n-butanolu

Rys. 10 a. Widmo podczerwone 1,5-benzo[h]naftyrydyny sprasowanej w tabletce KBr

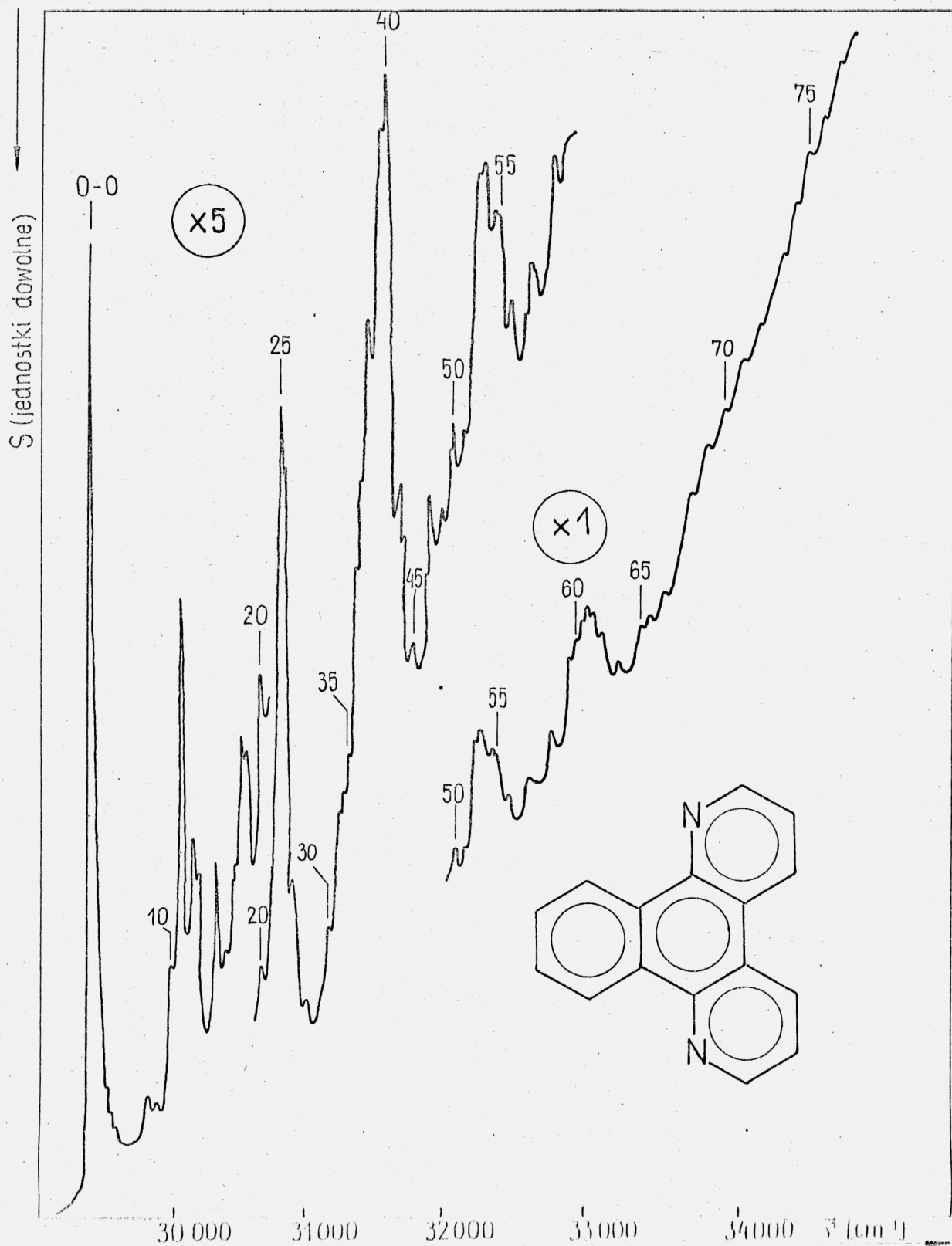

Rys. 10 b. Widmo podczerwone 1,6-benzo[h]naftyrydyny sprasowanej w tabletkę KBr

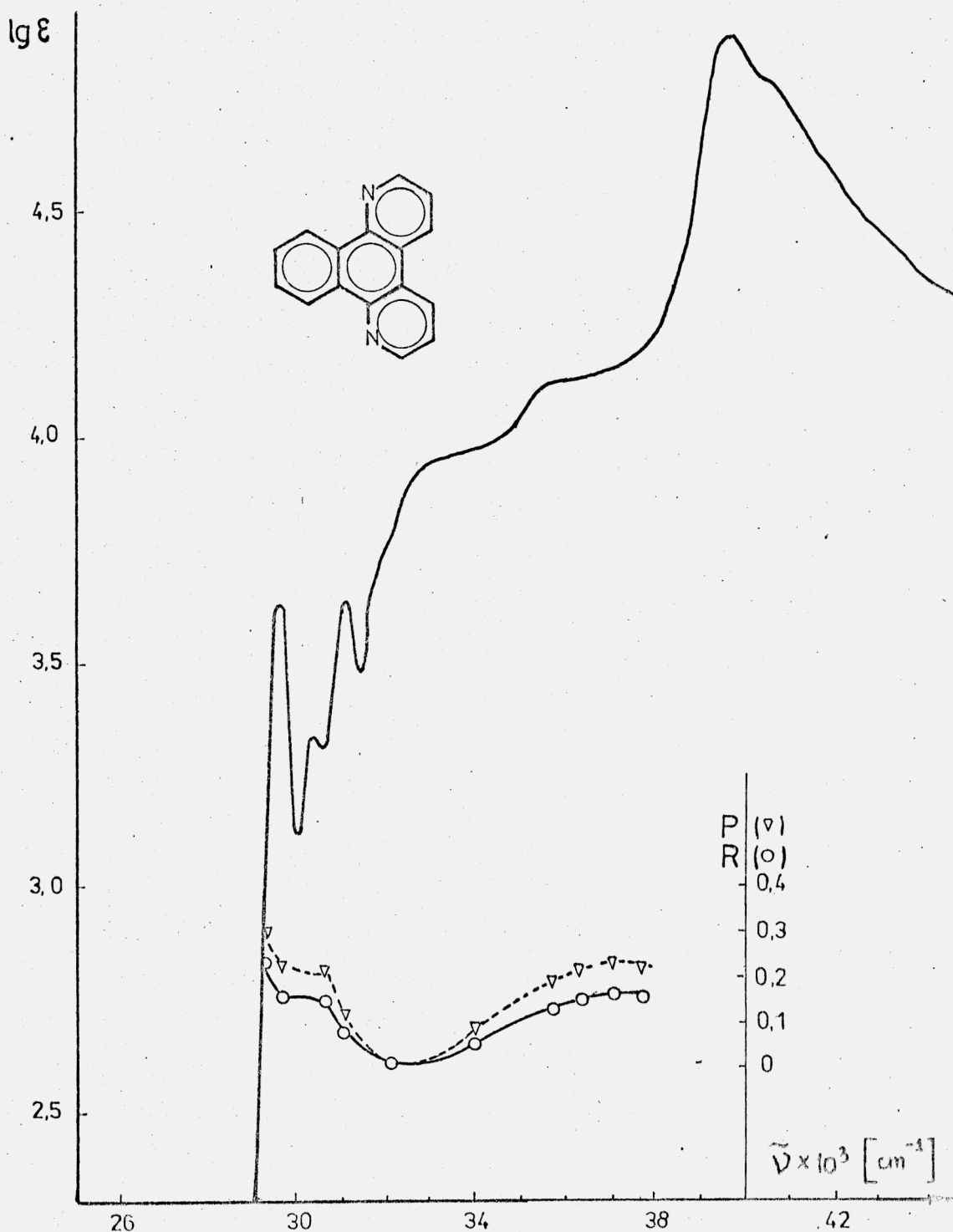

Rys. 10 c. Widmo podczerwone 4,6-benzo[h]naftyrydyny sprasowanej w tablecie KBr

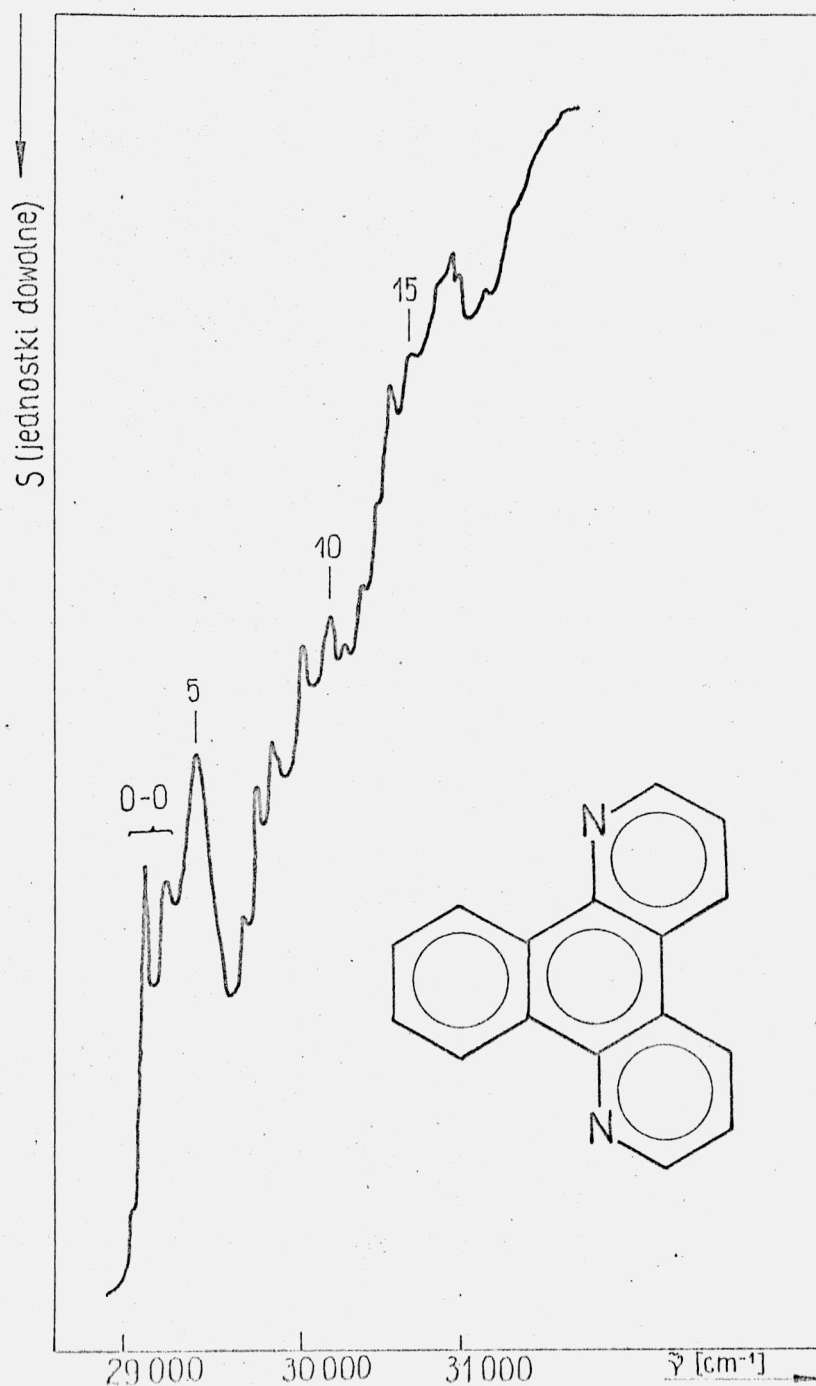

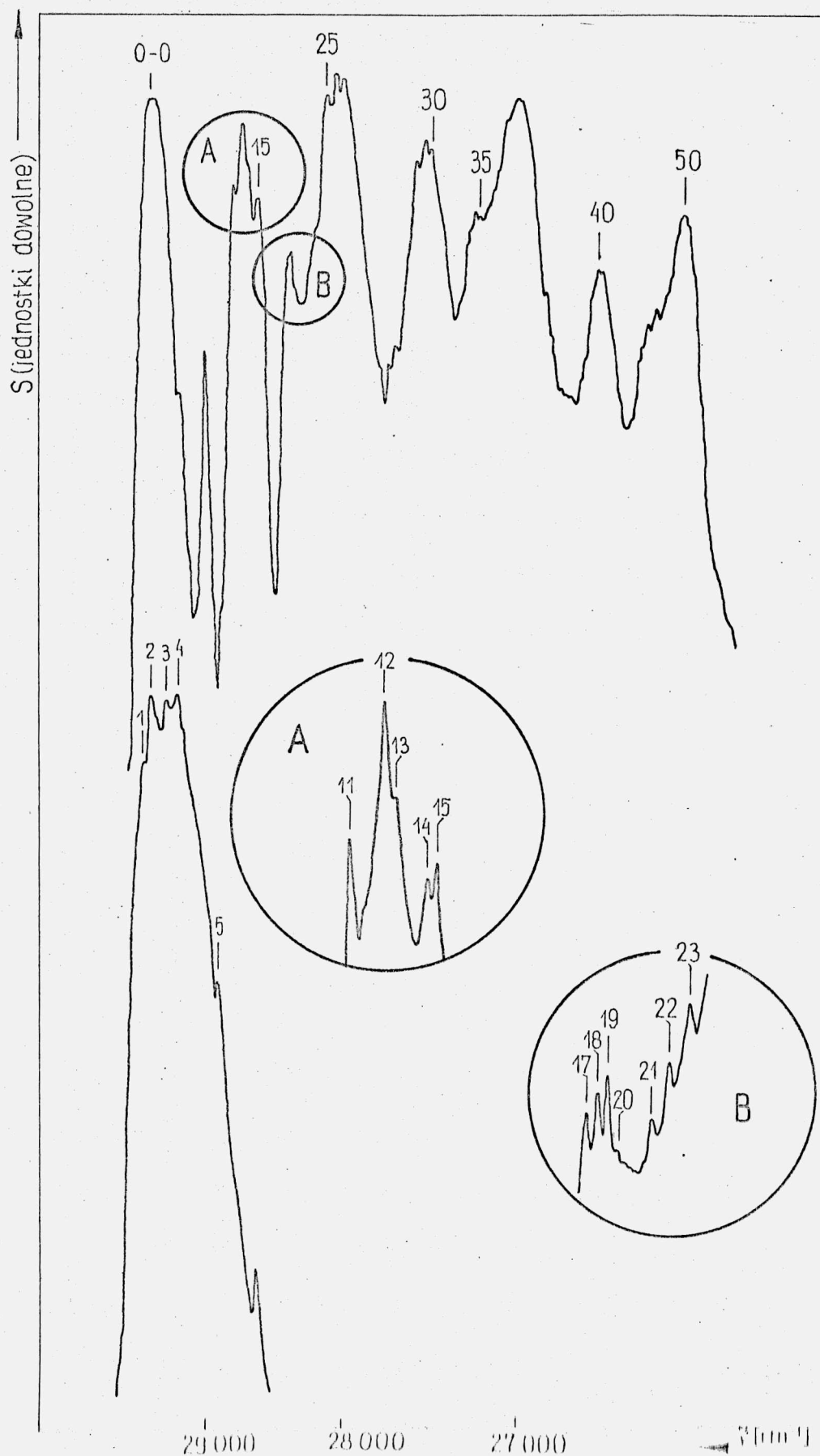
Rys.11. Krzywa mikrofotometryczna widma absorpcji
 5,12-dwuaazatrójfenyleny w n-heksanie
 / T = 77 K, c = 10⁻⁴ M /

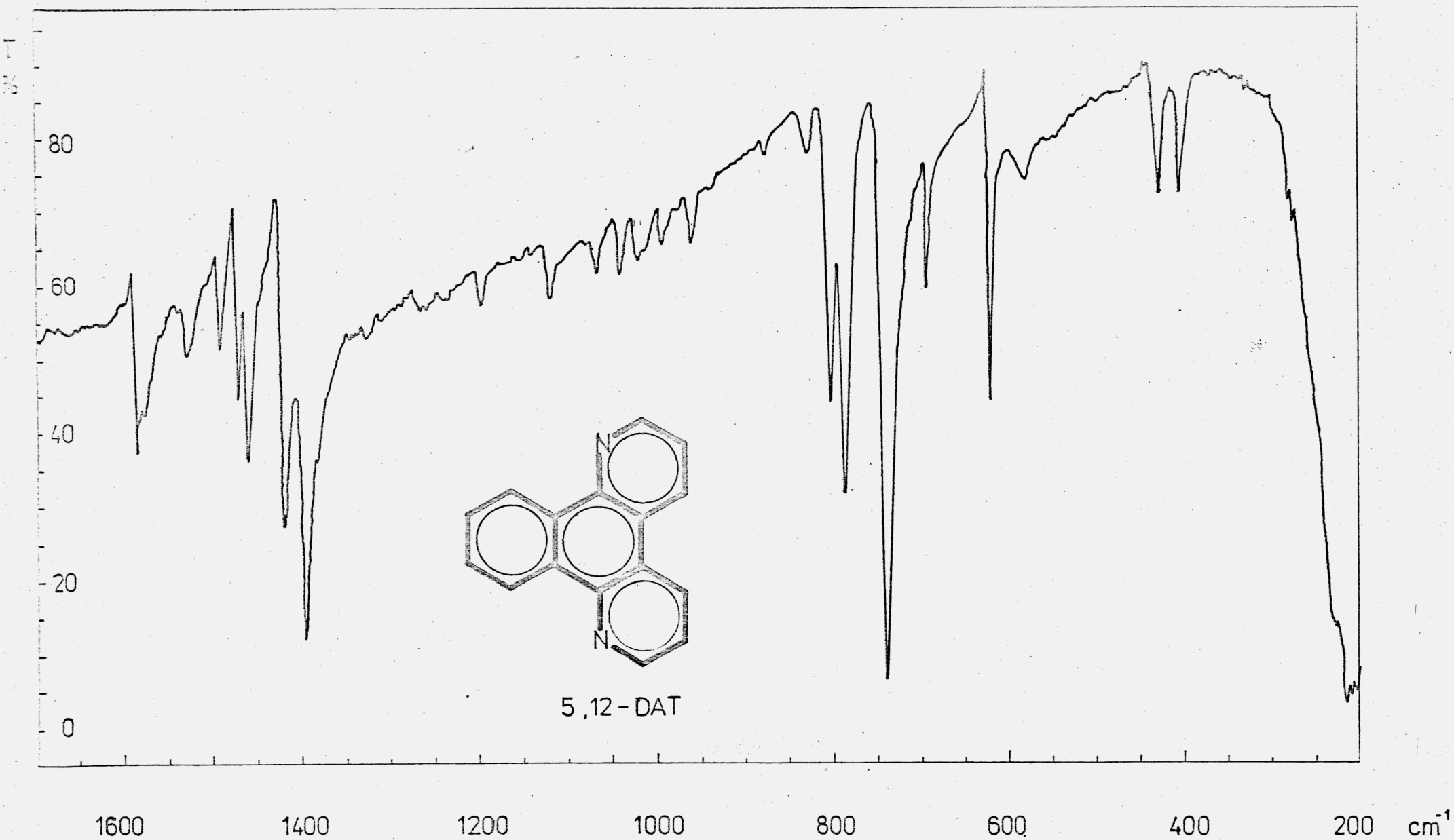
Rys.12. Widmo wzbudzenia fluorescencji 5,12-dwuazatrójfenylenu / roztwór glicerynowy, temperatura pokojowa / i krzywe polaryzacyjne
 R - anizotropia emisji
 P - polaryzacja

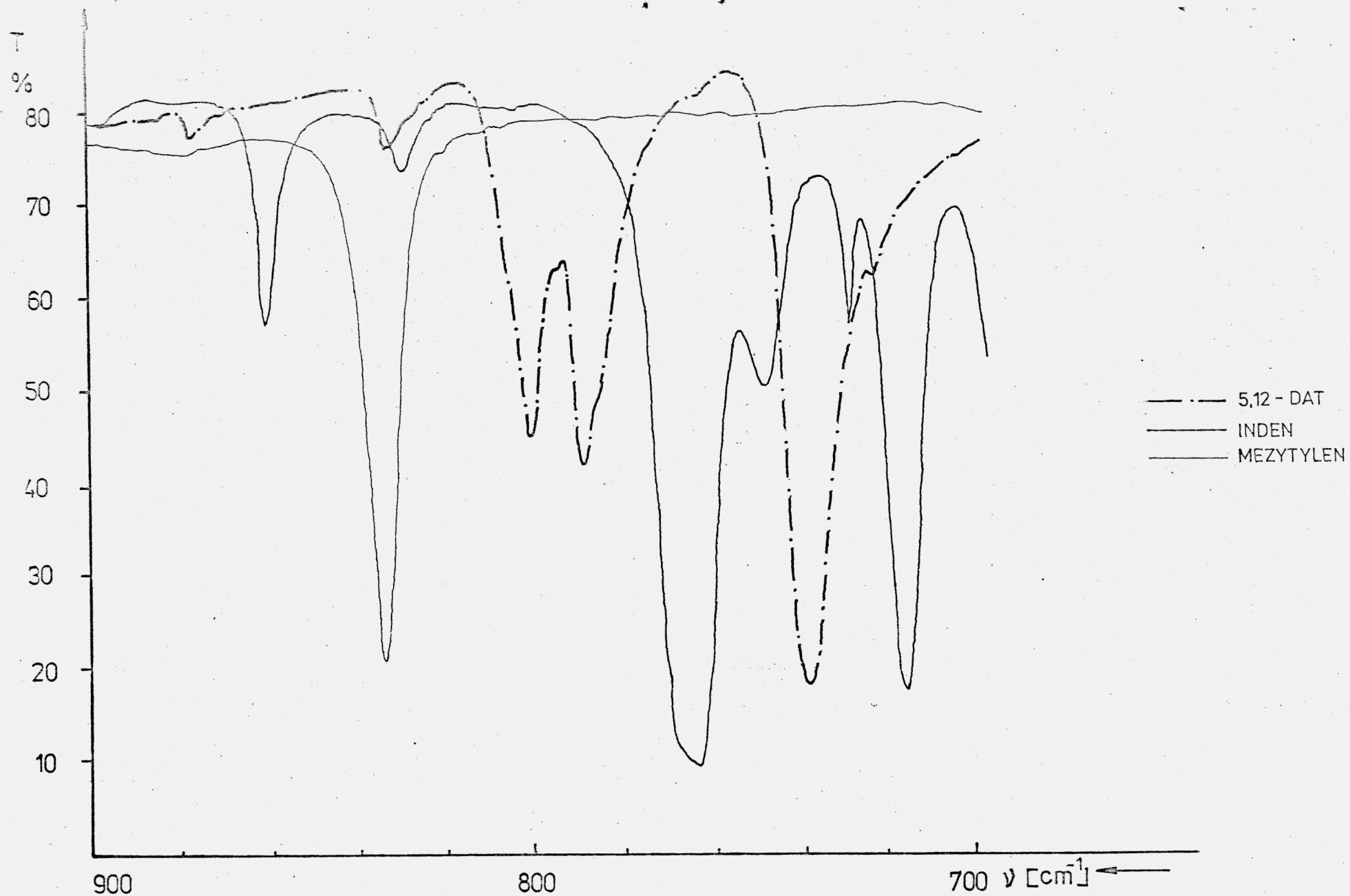
Rys.13. Krzywa mikrofotometryczna widma absorpcji 5,12-dwiazatrójfenylenu w n-heptanolu-1 ($S_1(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$)
 / $T = 77 \text{ K}$, $c = 5 \cdot 10^{-4} \text{ M}$ /

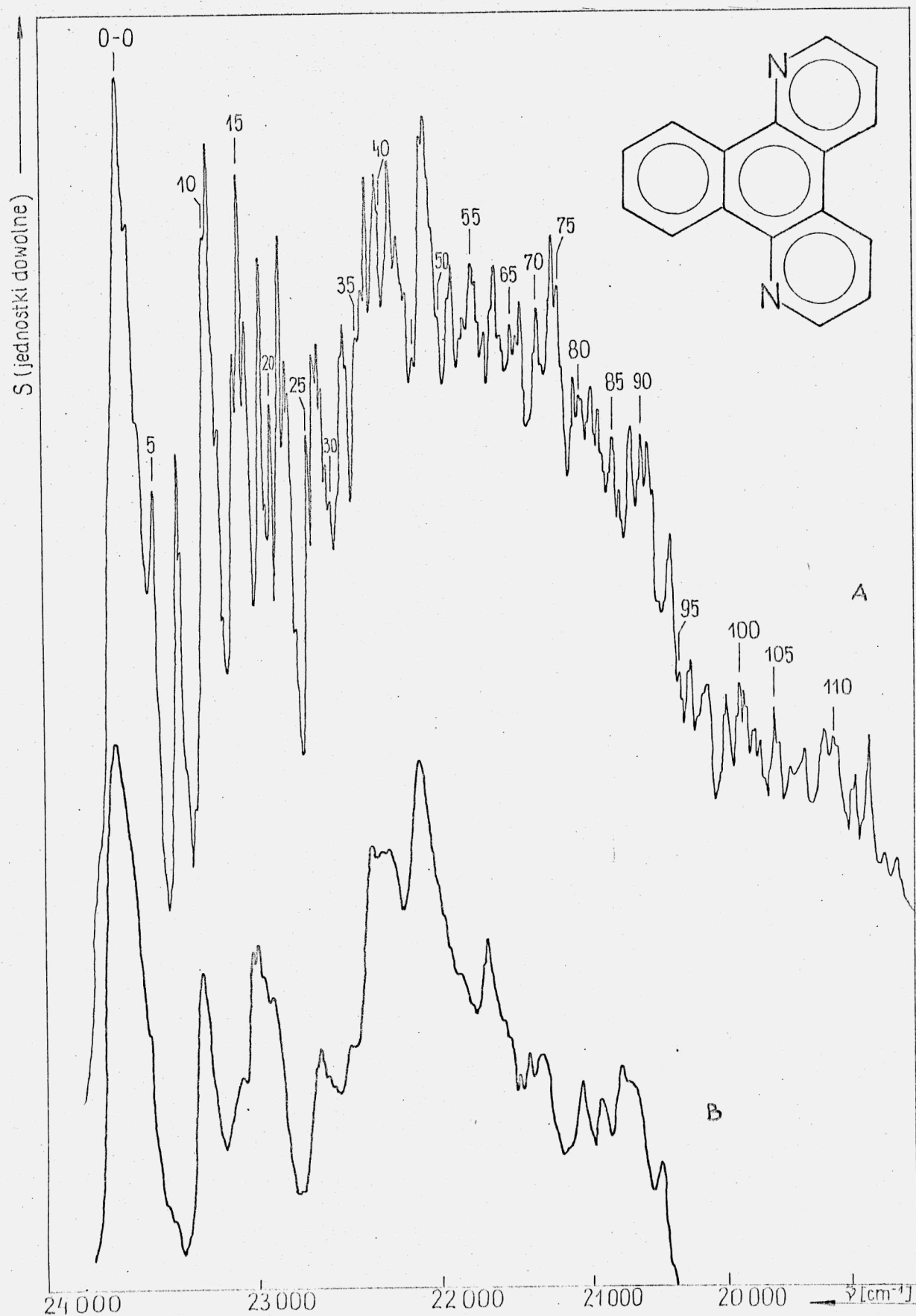
Rys.14. Krzywa mikrofotometryczna widma fluorescencji 5,12-dwuazatryptofenyleny w n-heksanie / $T = 77\text{ K}$, $c = 10^{-4}\text{ M}$ / O-O, A,B - fragmenty widma zarejestrowanego przy użyciu spektrografu o większej zdolności rozdzielczej /STE-1/

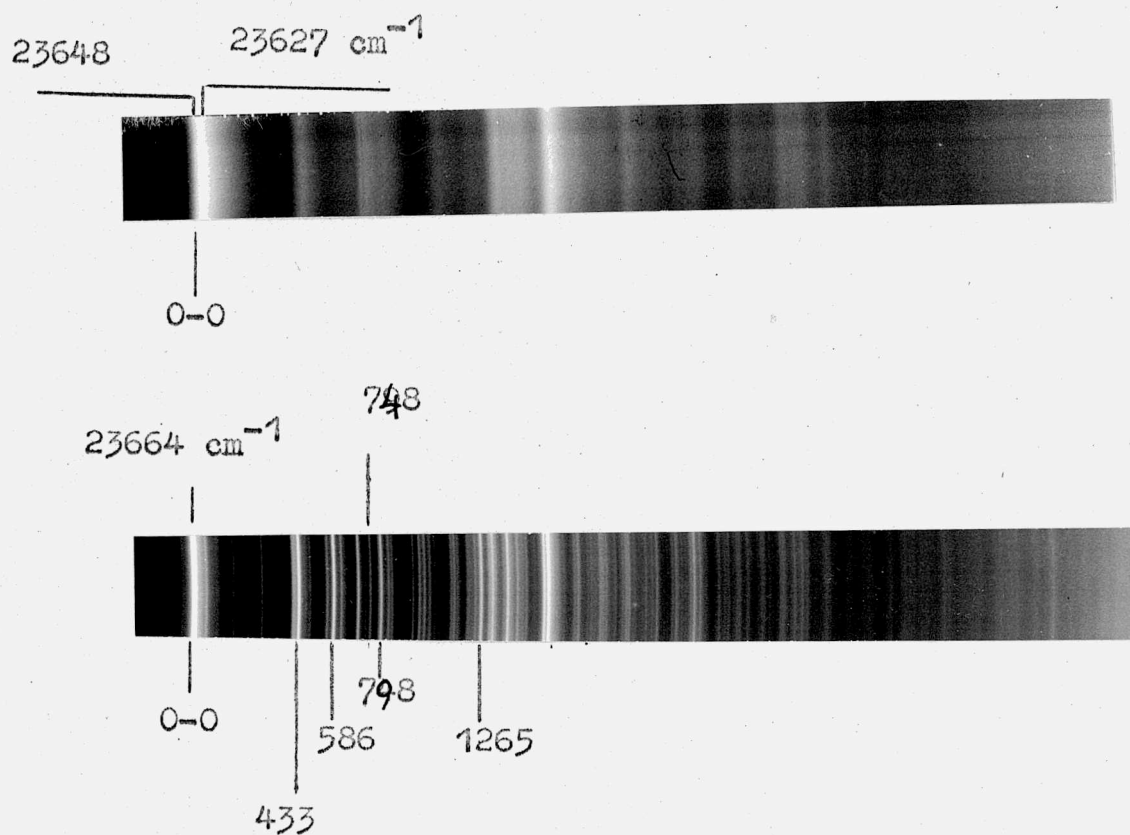
Rys. 15a. Widmo podczerwone 5,12-dwuzatrójfenylenu sprasowanego w tabletce KBr

Rys.15 b. Widmo podczerwone 5,12-dwiazatrójfenylenu w przedziale 900 - 700 $[\text{cm}^{-1}]$

Rys. 16a. Krzywe mikrofotometryczne widna fosforescencji
 5,12-dwiazatrójfenylenu / $T = 77\text{ K}$, $c = 10^{-4}\text{ M}$ /:
 A - w n-heksanie
 B - w CCl_4

Rys.16 b. Reprodukcje widma fosforescencji $T_1(\pi, \pi^*) \rightarrow S_0$
5,12-dwuazatrójfenylenu:

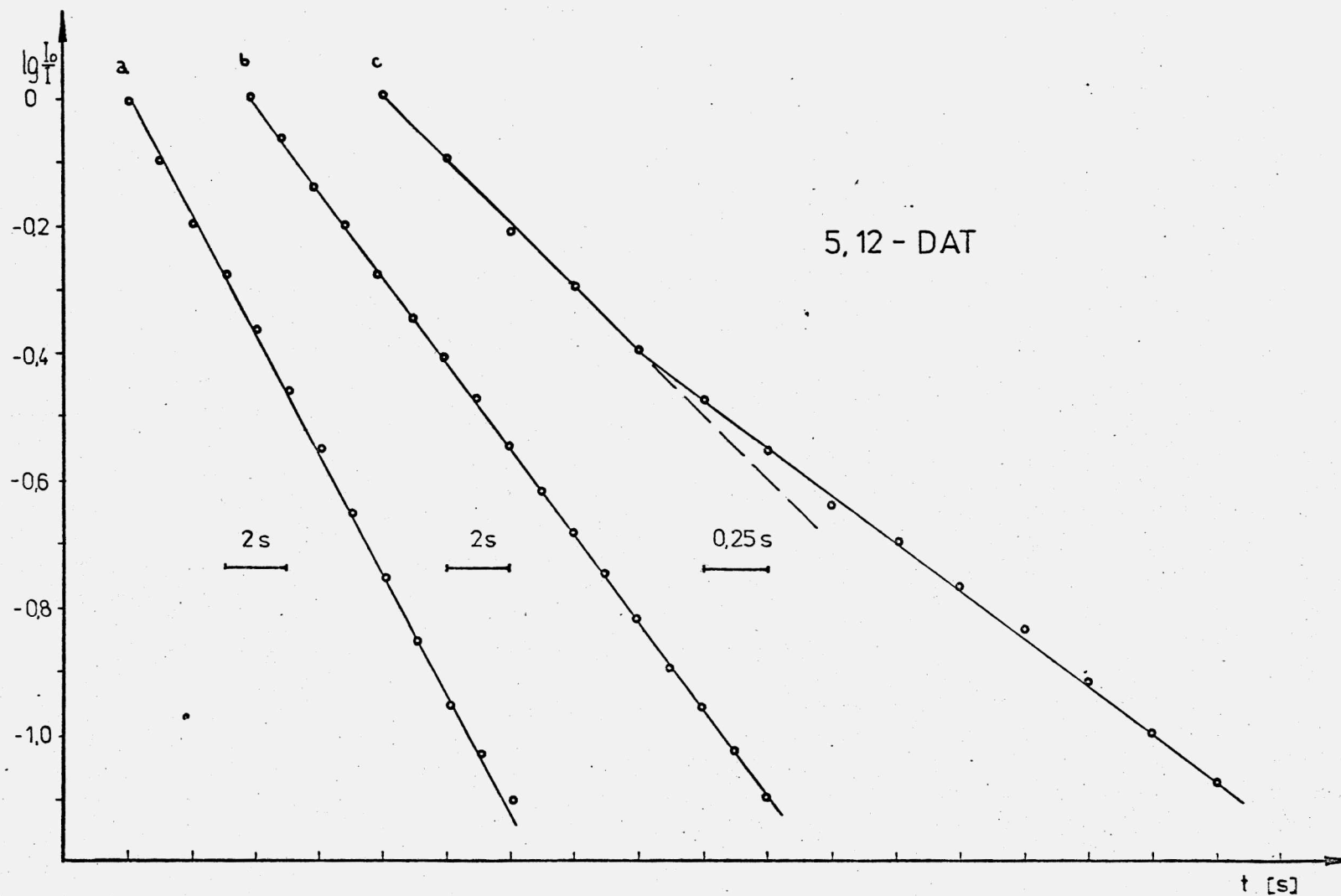
a - widmo w CCl_4

b - widmo w n -heksanie

/ $T = 77 \text{ K}$, $c = 10^{-4} \text{ M}$ /

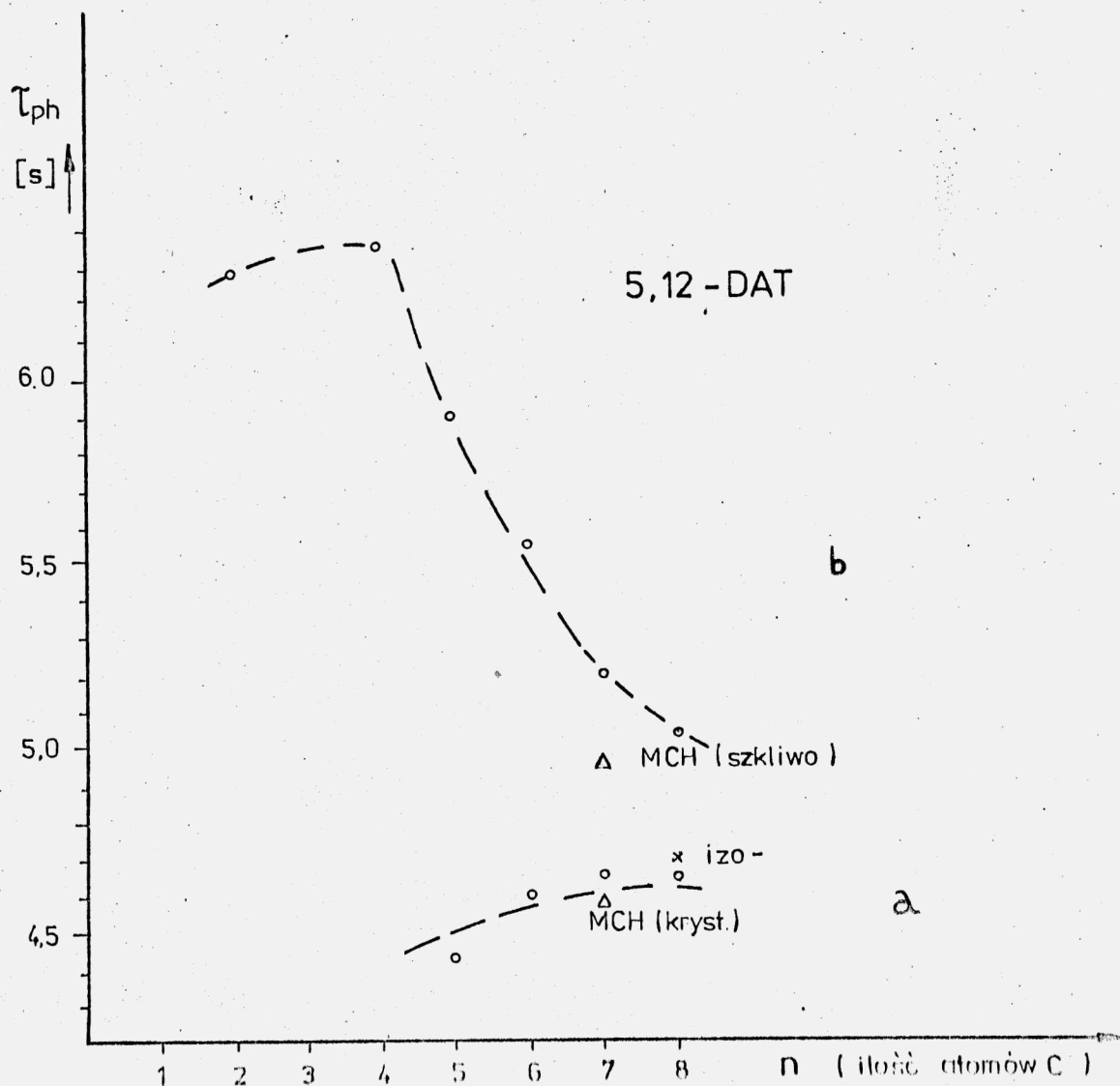
Zaznaczono położenia linii przejść wibronowych
z udziałem drgań b_2 (por.rozdział V, § 2.4.)

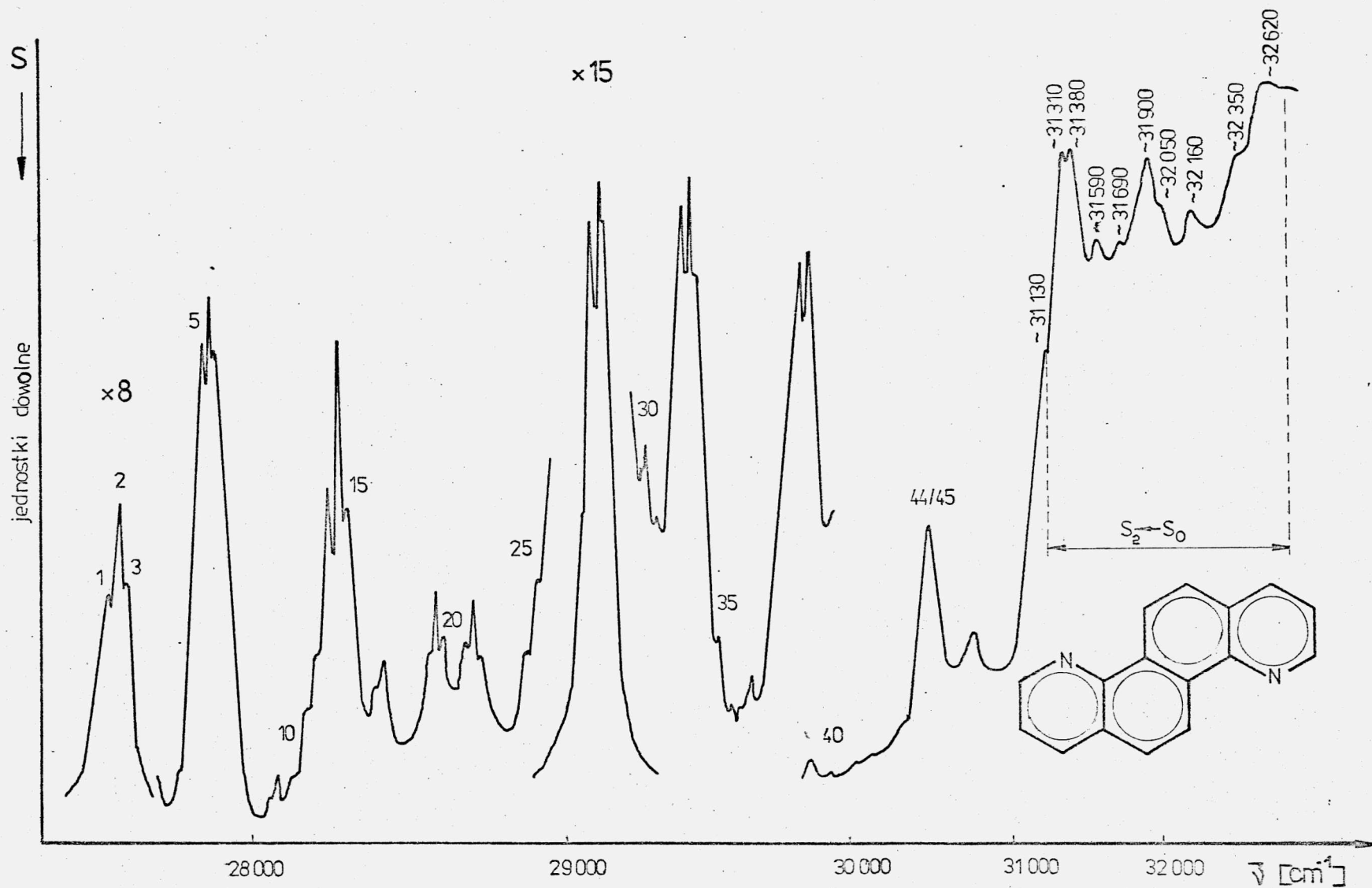
Rys. 17. Krzywe gaśnięcia fosforescencji 5,12-dwuazatrójfenylenu / 77 K /

a - roztwór w n-heksanie, b - roztwór w n-butanolu, c - roztwór w CCl_4

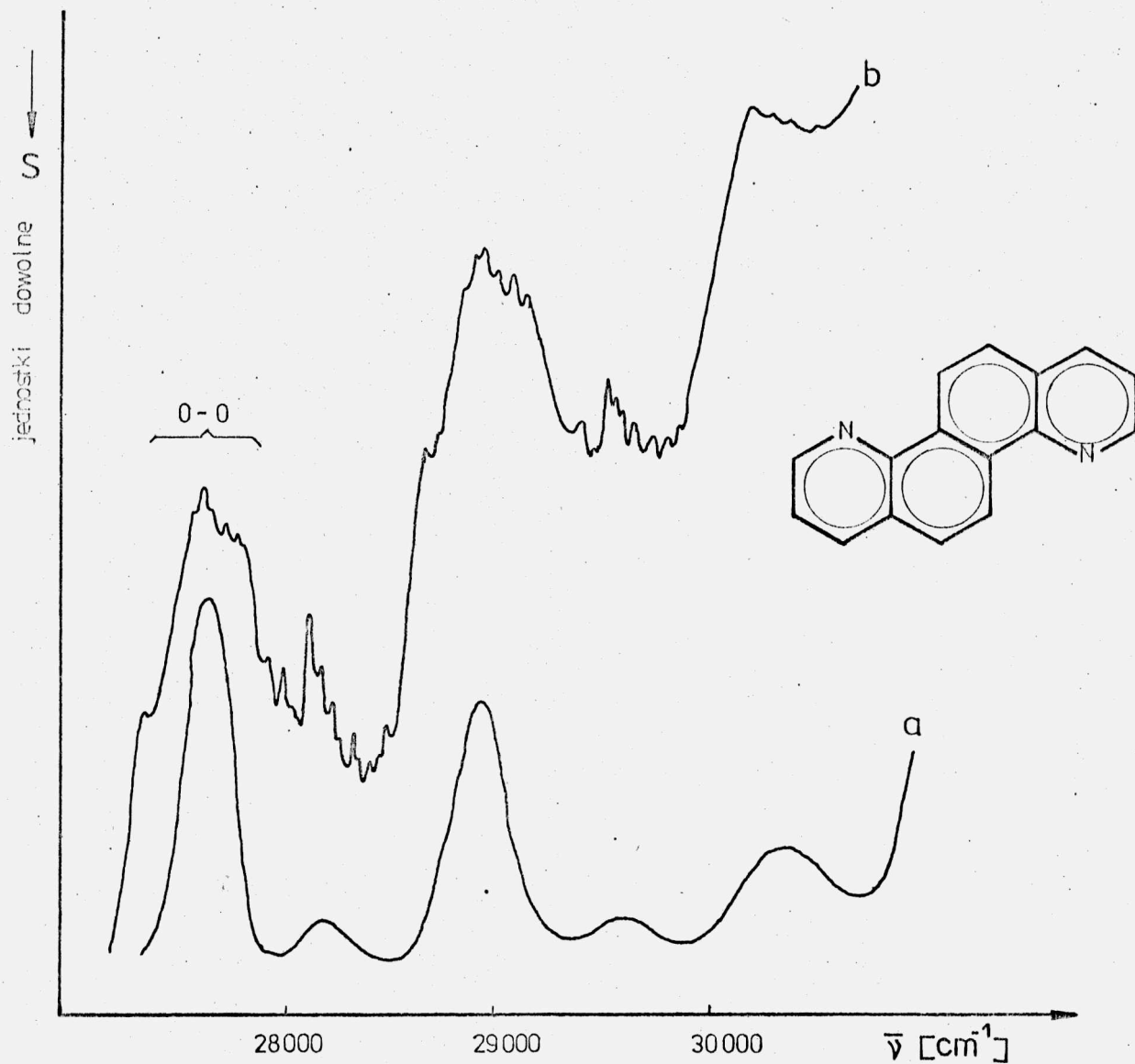

Rys.18. Zależność czasu życia fosforescencji 5,12-dwiazatryptofenu od długości łańcucha węglowego użytego rozpuszczalnika, temperatura 77 K :

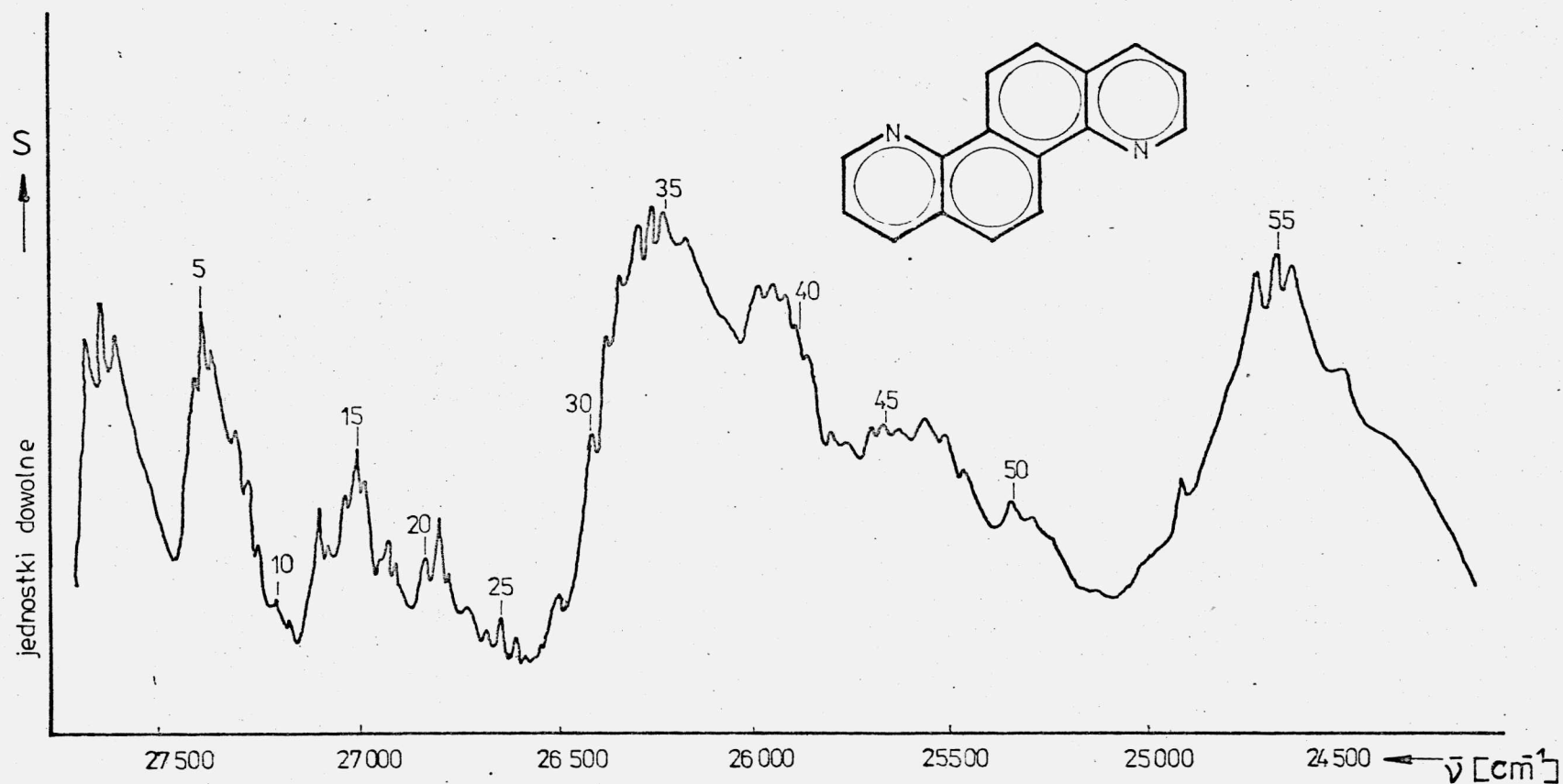
a - węglowodory / MCH oznacza metylocykloheksan,
 izo - izooktan /
 b - alkohole

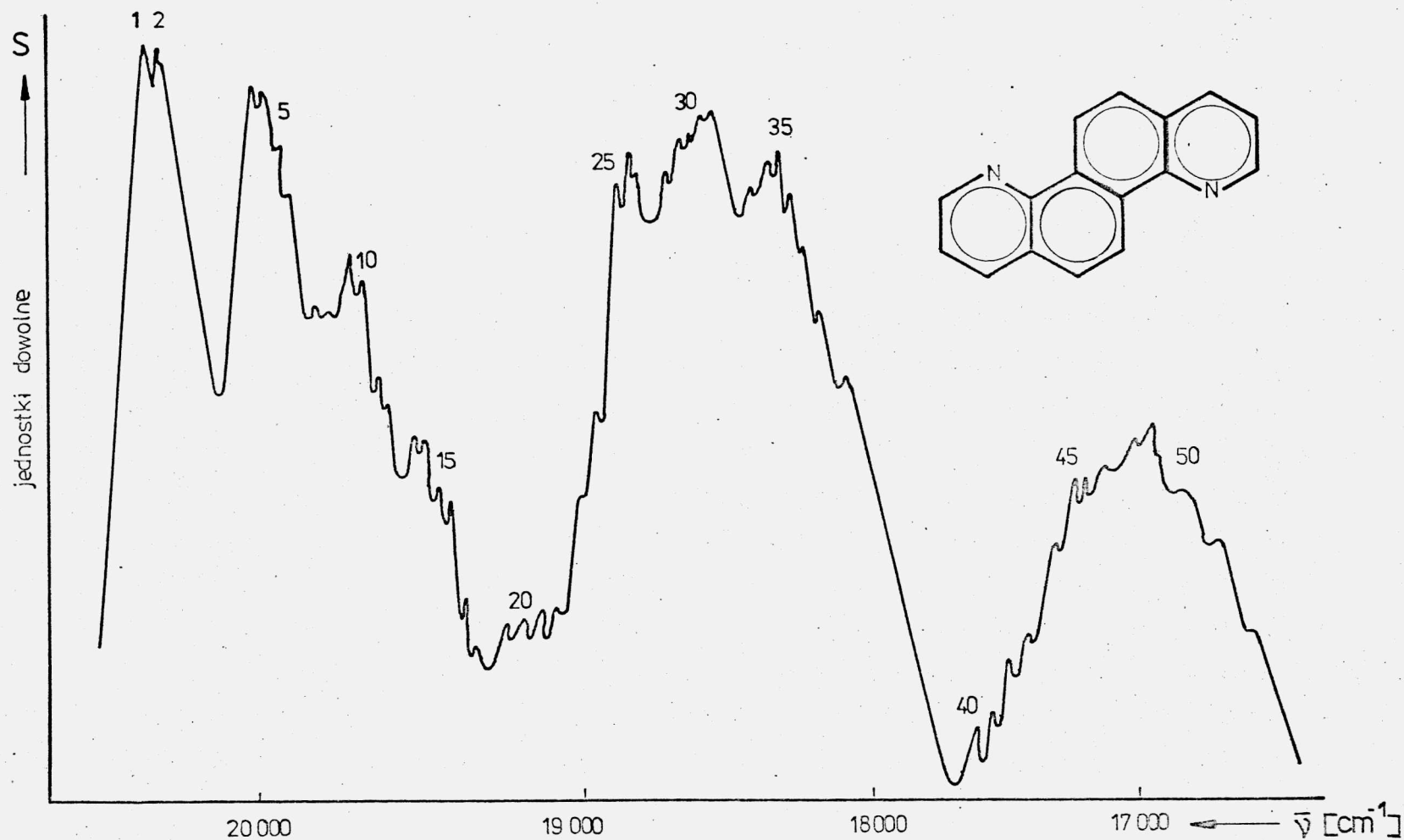
Rys. 19. Krzywa mikrofotometryczna widma absorpcji 4,10-dwiazachrysenu w n-heksanie / $T = 77 \text{ K}$, $c = 10^{-4} \text{ M}$ /. I przejście elektronowe: $S_1(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$, drugie: $S_2(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$.

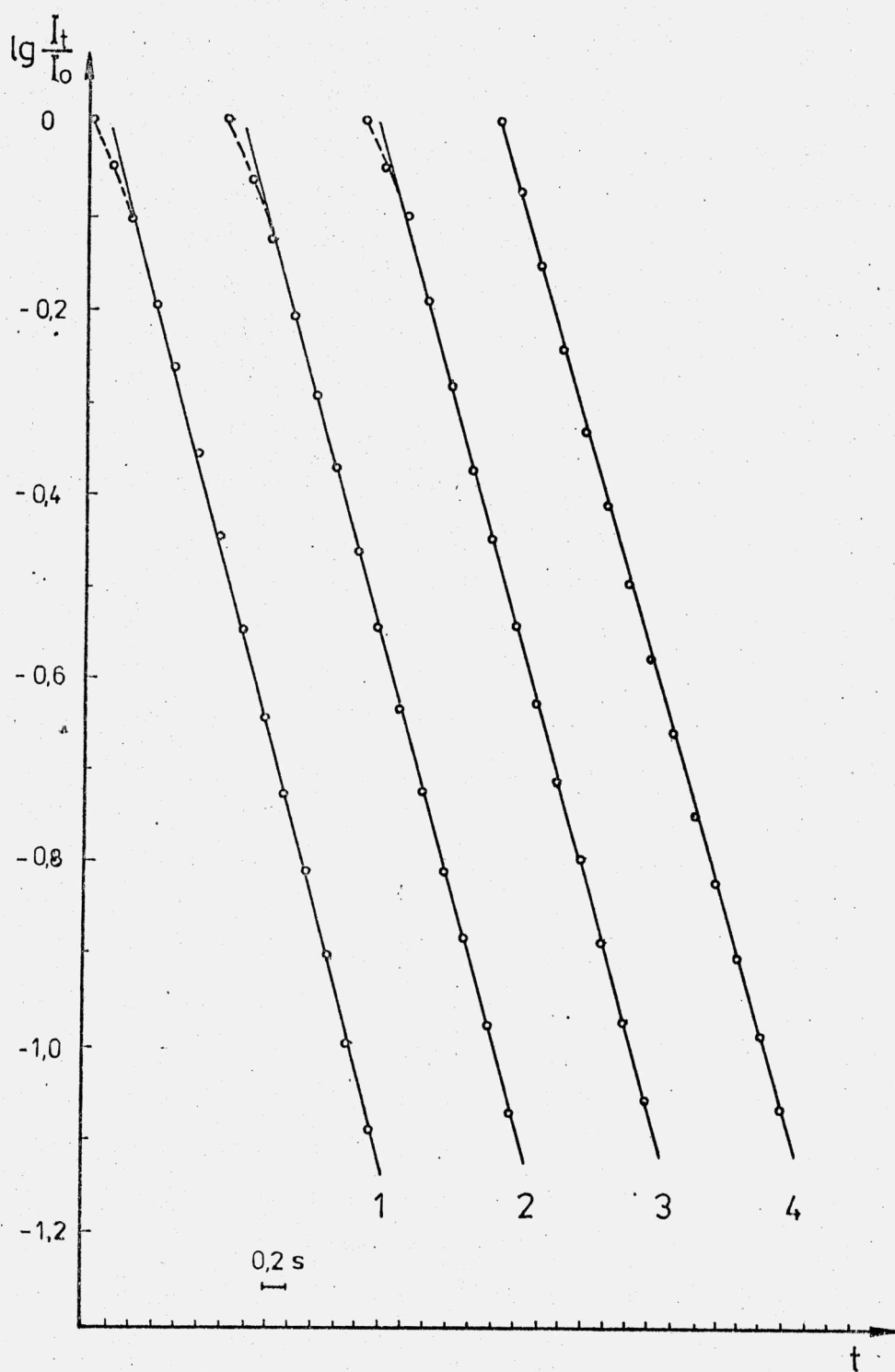
Rys.20. Krzywa mikrofotometryczna widma absorpcji $S_1 \leftarrow S_0$
 4,10-dwuazachryzenu w matrycach hydroksylowych :
 a - szkliwo n-butanolowe
 b - mikrokrystaliczny n-oktanol $(T = 77 \text{ K})$

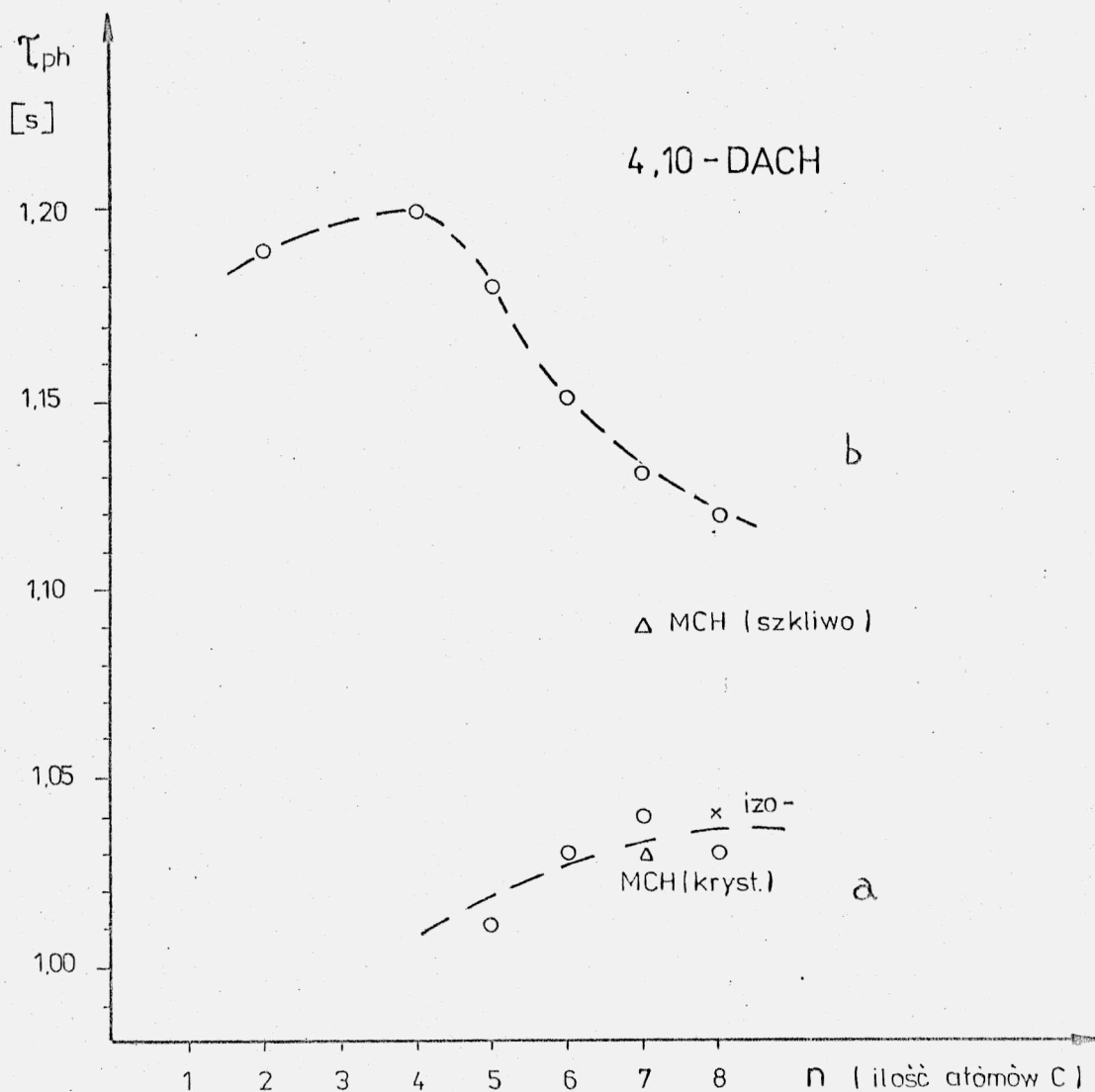
Rys.21. Krzywa mikrofotometryczna widma fluorescencji $S_1(\pi, \pi^*) \rightarrow S_0$ cząsteczki 4,10-dwuazachryzenu w n-heptanie; 77 K, $c = 10^{-4}$ M

Rys.22. Krzywa mikrofotometryczna widna fosforescencji $T_1(\pi\pi^*) \rightarrow S_0$ cząsteczki 4,10-dwusazochryzenu / $T = 77 \text{ K}$, $c = 10^{-4} \text{ M}$ /. Numery linii nad krzywą zgodne są z zamieszczonymi w tabeli xxx

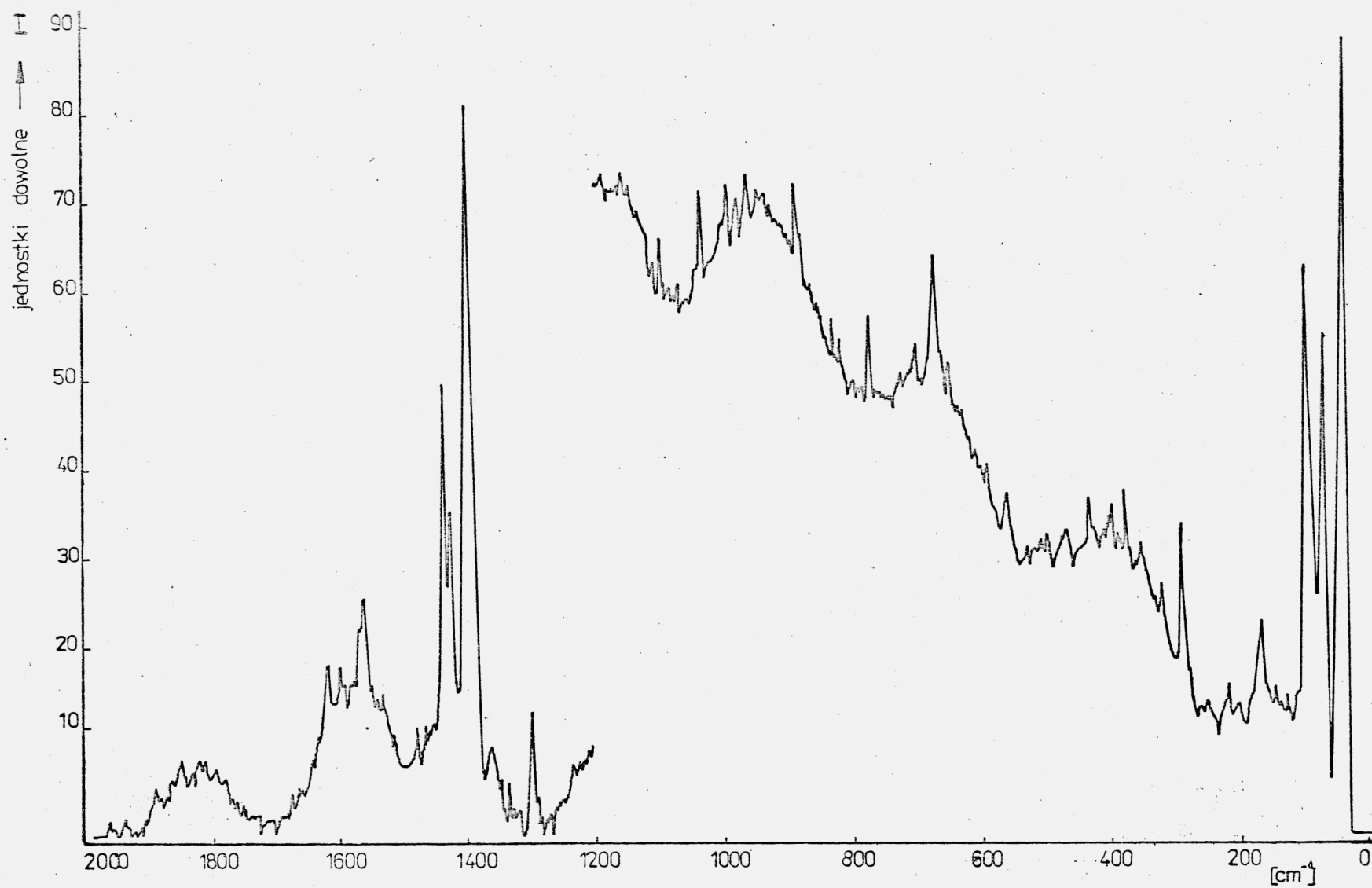
Rys.23. Krzywe gasnięcia fosforescencji 4,10-dwuazachryzenu
w n-heptanie, 77 K;
1 - $c = 10^{-3}$, 2 - $5 \cdot 10^{-4}$, 3 - 10^{-4} , 4 - $5 \cdot 10^{-5}$

Rys.24. Zależność czasu życia fosforescencji 4,10-dwuazachry-
zenu od długości łańcucha węglowego użytego rozpusz-
czalnika :

- a - węglowodory / MCH oznacza metylocykloheksan,
izo - izooktan /
b - alkohole

Rys. 25. Widmo ramanowskie polikrystalicznej próbki 4,10-dwuazachryzenu

TABELA I.

Spektrografy, źródła promieniowania i płyty fotograficzne użyte w badaniach widm elektronowych

	ISP 22 pryzmatyczny, kwarcowy dyspersja odwrotna: 25 Å/mm $[\lambda = 36000 \text{ Å}]$	STE-1 siatkowy, szklany i kwarcowy dyspersja odwrotna 6.4 Å/mm $[\lambda = 3160-4500 \text{ Å}]$	Trójpryzmatyczna, szklany C. Zeiss, Jena dyspersja odwrotna a) $F=27\text{cm}:4,7 \text{ Å/mm}$ $[\lambda = 5000 \text{ Å}]$ b) $F=70\text{cm}:19 \text{ Å/mm}$
Benzo [h] naftyrydyny: $T_1 \rightarrow S_0$ $S_1 \rightarrow S_0$ $S_1 \leftarrow S_0$	- ORWO UV1 ORWO UV1	- - -	a) ORWO RP1, ILFORD HP3 - -
5,12-DAT: $T_1 \rightarrow S_0$ $S_1 \rightarrow S_0$ $S_1 \leftarrow S_0$	- ORWO UV1 ORWO UV1 Agfa-Gevaert scientia 34B50	ORWO ZU2 ORWO ZU2 ORWO ZU2, ILFORD Selo- chrom	a) ORWO RP1, ILFORD HP3 - -
4,10-DACH: $T_1 \rightarrow S_0$ $S_1 \rightarrow S_0$ $S_1 \leftarrow S_0$	- - ORWO UV1	- ORWO ZU2 ORWO ZU2, ILFORD selo- chrom	b) ORWO RP1 - -

Tabela II

Rozpuszczalniki stosowane w badaniach luminescencji i absorpcji

MATRYCA, 77K	Benzonaftyrydyny ^{*)} 5,12-DAT								4,10-DACH			
	FOSF	FL	ABS	τ_{ph}	FOSF	FL	ABS	τ_{ph}	FOSF	FL	ABS	τ_{ph}
n-pentan	+	1,6-	+	+	+		+	+	+			+
n-heksan	+	+	+	^{*)}	+	+	+	^{*)} +	+	+	+	+
n-heptan	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	^{*)}
n-oktan	+		1,6-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
izooktan								+				+
cykloheksan												+
metylocykloheksan ^{****)}								+				+
CCl ₄	1,5-			1,5-	+			+				
dioksan			1,5-									
THF			1,5-									
etanol								+				
n-butanol	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
n-pentanol							+	+				
n-heksanol					+		+	+				+
n-heptanol							+	+			+	+
n-oktanol		1,5-	+				+	+		+	+	+

*) Widma elektronowe i τ_{ph} 4,6-BN zbadano jedynie w n-heksanie i n-butanolu

**) zbadano także zależność $\tau_{ph}=f(c)$

***) Wartości τ_{ph} zmierzono zarówno w MCH zamrożonym w formie szklanej jak i w formie polikrystalicznej.

TABELA III.

Porównanie wartości czasów życia fosforescencji substancji wzorcowych.

Substancje	Matryca [77K]	Stężenie [M]	τ_{ph} [s]	Pomiary własne
Trójfenylen	n-heptan	10^{-4}	14.3^a	14.80
Fenantren	n-heksan	$5 \cdot 10^{-4}$	3.70^b	3.51
		10^{-3}	3.17^c	3.25
Chryzen	n-heksan	10^{-4}	2.45^c	2.48

a - wg D.M. Grebienszczikow, N.A. Kowriżnych, S.A. Kozłow, Opt. Spektr., 31, 733 1971 ,

b - wg T.N. Bołotnikowa, T.M. Naumowa, F.I. Gurow, B.G. Kazaczkow, Opt. Spektr., 25, 4 1968 ;

c - wg D.J. Morantz, T.E. Martin, Trans. Faraday Soc., 65, 665 1969 .

TABELA IV.

Analiza wibracyjna widma absorpcyjnego 4,6-BN

w n-heksanie, 77K

Lp	λ [Å]	$\tilde{\nu}_{kor}$ [cm ⁻¹] ^{*)}	Natęż. ^{**)}	Możliwe przypisanie	$\Delta\tilde{\nu}$ obl. - $\Delta\tilde{\nu}$ abs.
1	3418,51	29244	sil.	0-0	
2	3370,17	29664	bsł.	0-420	0
3	3359,57	29757	sł.	0-513	0
4	3342,20	29911	śrsil.	0-667	0
5	3323,51	30080	śrsł.	0-836	0
6	3302,22	30274	śr.	0-1030	0
7	3290,66	30380	sł.	0-1136?	0
8	3265,93	30610	bsil.	0-1366	0
9	3258,88	30677	śrsil.	0-1433	0
10	3247,17	30787	śr.	0-513-1030	0
11	3233,59	30917	śrsł.r.	0-513-1136 i/lub 0-836 x 2	-24 -1
12	3219,90	31048	sł.r.	0-667-1136 i/lub 0-420-1366	-1 -18
13	3196,10	31279	śrsł.r.	0-667-1366	-2
14	3180,23	31456	sł.	0-836-1366	-10
15	3161,6	31629	sł.	0-1030-1366	+11
16	3126,9	31971	sł.	0-1366 x 2	+5

*) liczby falowe redukowane do próżni

**) natężenie linii oceniano wizualnie

TABELA V. Analiza wibracyjna widma absorpcji

1,6-BN w n-heksanie, w 77K

Lp.	λ [Å]	$\tilde{\nu}$ [cm ⁻¹] ^{*)}	Natęż. ^{**)}	Możliwe przyp.	$\Delta\tilde{\nu}$ obl. - $\Delta\tilde{\nu}$ obs.	Kwagi
1	2	3	4	5	6	7
1	3429,60	29149	śr.	0-0 ₁		
2	3426,43	29177	b.sil.	0-0 ₂		
3	3421,01	29223	śr.	0-0 ₃		
4	3400,72	29397	śr.sł.	0 ₂ -221	+1	
5	3395,21	29445	sł.	0 ₃ -221	-1	
6	3380,10	29576	b.sł.	0 ₂ -400	+1	
7	3374,68	29624	bb.sł.	0 ₃ -400	-1	
8	3366,84	29693	sł.	0 ₂ -518	+2	
9	3361,18	29743	sł.	0 ₃ -518	-2	
10	3353,83	29808	sł.	0 ₁ -659	0	
11	3350,37	29839	śr.sil.	0 ₂ -659	-3	
12	3345,90	29878	śr.sł.	0 ₃ -659	-4	
13	3329,35	30027	sł.	0 ₂ -845	-5	
14	3325,47	30063	b.sł.	0 ₃ -845	+5	
15	3311,36	30191	śr.	0 ₂ -1014	0	
16	3306,35	30237	śr.sł.	0 ₃ -1014	0	
17	3301,22	30283	śr.	0 ₂ -1106	0	
18	3279,81	30480	sł.	0 ₂ -659 x 2	+15	
19	3273,96	30535	sil.	0 ₁ -1386	0	
20	3271,0	30563	śr.sil.	0 ₂ -1386 i 0 ₁ -1413	0 -4	
21	3268,24	30589	śr.sil.	0 ₂ -1413	+4	

TABELA V c.d.

1	2	3	4	5	6	7
22	3219,60	31051	śr.	$O_{1,2}-518-1386?$		rozm.
23	3201,60	31227	śr.	$O_2-659-1386$	0	rozm.
24	3186,74	31371	śr.	$O_2-1014 \times 2$	+18	rozm.
25	3157,89	31658	śr.	$O_2-1106-1386$	+10	rozm.
26	3134,11	31898	śr.	$O_2-659 \times 2-1413$	+11	rozm.

*) liczby falowe redukowane do próżni

**) natężenie linii oceniano wizualnie

TABELA VI.

Położenie linii przejścia czysto elektronowego w widmach elektronowych benzo [h] naftyrydyn ($\tilde{\nu}_{00}$ w cm^{-1})

CZĄSTECZKA	Przejście elektronowe		
	$S_1 \leftarrow S_0$	$S_1 \rightarrow S_0$	$T_1 \rightarrow S_0$
1,5-BN n-heksan	28505	nie fluo- ryzuje	22593 <u>22530</u> <u>22465</u> 22447
n-butanol	29100	28970	22480
1,6-BN n-heksan	29223 nie obs. <u>29177</u> 29149	29218 29201 <u>29174</u> 29143	22215 <u>22195</u> <u>22163</u>
n-butanol	29230	29020	22900
4,6-BN n-heksan	29244	29229	22297 rozr. <u>22195</u>
n-butanol	28870	28520	21922

TABELA VII. Porównanie częstości drgań podstawowych
benzo[h]naftyrydyn i fenantrenu aktywnych
w stanie S_1 (w cm^{-1})

Badania własne			wg [73]
4,6-BN	1,6-BN	prawdopodobna symetria drgań	fenantren
-	221	a', a" ?	260
420	400	a'	404
513	518	a'	520
<u>667</u> *)	<u>659</u>	a'	676
836	845	a'	836
1030	1014	a'	1015, 1027
1136	1106	a'	1110
<u>1366</u>	<u>1386</u>	a'	1376, 1389
1433	<u>1413</u>	a'	1410, 1429

*) Drgania najbardziej aktywne w zanalizowanych widmach
podkreślono

TABELA VIII. Analiza wibracyjna widma fluorescencji

1,6-BN w n-heksanie, 77K

Lp	λ [Å]	$\tilde{\nu}^{(9)}$ [cm ⁻¹] kor	Nat. ^{**)}	Możliwe przyp.	$\Delta\tilde{\nu}_{\text{obl.}} - \Delta\tilde{\nu}_{\text{obs}}$
1	2	3	4	5	6
1	3419,07	29239	sł.	(0-0) ₁	
2	3421,47	29218	śr.sil.	(0-0) ₂	
3	3423,50	29201	sł.	(0-0) ₃	
4	3426,71	29174	sil.	(0-0) ₄	
5	3430,34	29134	śr.sil.	(0-0) ₅	
6	3449,83	28988	b.sł.rozm.	0 ₂ -232	+2
7	3454,22	28942	śr.sł.	0 ₄ -232	0
8	3458,06	28909	b.b.sł.rozm.	0 ₅ -232	-2
9	3476,19	28759	b.sł.rozm.	0 ₄ -415	0
10	3481,77	28712	sł.	0 ₄ -232 x 2	+2
11	3486,80	28671	b.sł.rozm.	0 ₂ -545	-2
12	3492,20	28627	śr.	0 ₄ -545 i	-2
				0 ₁ -614	+2
13	3495,44	28601	śr.	0 ₅ -545 i	+3
				0 ₂ -614	-3
14	3497,38	28584	b.sł.	0 ₃ -614	-3
15	3500,44	28560	sil.	0 ₄ -614	0
16	3504,0	28531	śr.	0 ₁ -705 i	-3
				0 ₅ -614	+2
17	3506,09	28514	śr.sł.	0 ₂ -705 i	+1
				0 ₁ -728	+3
18	3508,35	28496	sł.	0 ₃ -705 i	0
				0 ₂ -728	+6

TABELA VIII. c.d.

1	2	3	4	5	6
19	3511,50	28470	sil.	0 ₄ -705 1	+1
				0 ₃ -728	-3
20	3515,06	28441	śr.sl.rozm.	0 ₅ -705 1	+2
				0 ₄ -728	-5
21	3528,05	28336	sl.	0 ₂ -884 1	+2
				0 ₄ -415 x 2	-8
22	3534,08	28288	b.sl.	0 ₄ -884 1	-2
				0 ₂ -232-705	+7
23	3540,47	28237	b.sl.	0 ₄ -232-705	0
24	3543,67	28211	b.sl.	0 ₅ -232-705	+5
25	3551,28	28151	b.sl.	0 ₄ -1023	0
26	3565,90	28035	sl.astr.	0 ₂ -1181	-2
27	3568,37	28016	sl.astr.	0 ₃ -1181 1	-4
				0 ₁ -614 x 2	+5
28	3571,22	27994	sl.	0 ₄ -1181 1	+1
				0 ₂ -614 x 2	+4
29	3574,77	27966	śr.sl.	0 ₅ -1181 1	+4
				0 ₃ -614 x 2	-7
30	3577,40	27945	b.sl	0 ₄ -614 x 2	-1
31	3585,36	27883	sl.rozm.	0 ₂ -1324	-11
32	3589,14	27854	śr.sl.ostre	0 ₄ -1324	+4
33	3592,81	27825	śr.na tle	0 ₂ -1324 1	+6
				0 ₁ -705 x 2	-4

TABELA VIII, o.d.

1	2	3	4	5	6
34	3598,66	27780	śr. na tle	$O_4-1393 \pm$	-1
				$O_3-705 \times 2$	-11
35	3602,63	27750	śr. sł.	$O_5-1393 \pm$	0
				$O_4-705 \times 2$	-14
36	3606,68	27722	śr. ostra	$O_2-614-884 \pm$	+2
				$O_5-705 \times 2$	-11
37	3610,16	27692	śr.	$O_4-614-884$	+16
38	3625,92	27572	śr. sil. rozm.	O_4-1602	0
39	3687,03	27114	b. sł.	$O_4-614-1453 \pm$	+7
				$O_2-705-1393$	-6
40	3689,19	27099	śr. sł.	$O_4-1023 \times 2 \pm$	-29
				$O_4-705-1393$	+23
41	3819,88	26171	śr. sł.	$O_4-1393-1602$	-8

+) liczby falowe redukowane do próżni

+ +) natężenia linii oceniano wizualnie

TABELA IX.

3

Analiza wibracyjna widma fluorescencji 4,6-BN
w n-heksanie, 77K

Lp	λ [Å]	$\tilde{\nu}^*$ [cm ⁻¹]	Natężenie ^{**}	Możliwe przypisanie	$\Delta\tilde{\nu}$ obl. - $\Delta\tilde{\nu}$ obs
1	3420,35	29229	śrsil.	0-0	
2	3452,1	28959	bsł.rozm.	0-270	0
3	3469,8	28812	bbsł.rozm.	0-417	0
4	3487,69	28664	bsł.rozm.	0-565	0
5	3504,86	28523	śr.sł.	0-706	0
6	3525,21	28359	sł.	0-870	0
7	3544,63	28204	śr.	0-1025	0
8	3562,45	28062	sł.	0-1167	0
9	3588,39	27860	śrsil.	0-1369	0
10	3599,62	27773	śrsł.	0-1456 ^{***})	0
11	3616,57	27643	śrsł.	0-1586	

^{*}) Liczby falowe

^{**}) Natężenie linii wibronowych oceniano wizualnie

^{***}) Nie wykluczona kombinacja z udziałem drgań 417 i 1025 cm⁻¹

TABELA X a) Analiza wibracyjna widma fluorescencji
1,5-BN w butanolu

Lp.	λ [$\text{\AA}$]	$\tilde{\nu}$ ^{*)} [cm^{-1}]	Nat.	!Możliwe przyporz.	$\Delta\tilde{\nu}_{\text{obl}}$ $-\Delta\tilde{\nu}_{\text{obs}}$
1	3451,5	28965	śr.	0-0	
2	3526,7	28347	śr.sil.	0-618	0
3	3617,5	27636	b.sil.	0-1329	0
4	3702,1	27004	śr.	0-618-1329	-14
5	3806,6	26263	sil.	0-1329 x 2	-44
6	3893,3	25679	śr.	0-618-1329 x 2	-10

b) Wartości λ i $\tilde{\nu}$ kwazilinii i pasm zmierzonych
w widmie absorpcji 1,5-BN w n-heksanie

Lp.	λ [$\text{\AA}$]	$\tilde{\nu}$ ^{*)} [cm^{-1}]	Lp.	λ [$\text{\AA}$]	$\tilde{\nu}$ [cm^{-1}]
Q1 1	3507,17	28505	11	3406,44	29348
2	3497,11	28587	12	3400,70	29397
3	3485,34	28684	13P	3397,0	29430
4	3474,38	28774	14	3329,8	30023
5	3458,91	28902	15	3294,1	30348
6	3445,22	29017	16	3257,2	30692
7	3436,30	29093	17	3186,1	31376
8	3427,12	29171	18	3116,6	32076
9	3418,50	29244	19	3047,6	32802
10	3410,77	29311	20	3020,4	33097
..					

*) liczby falowe zredukowano do próżni ; Q1 - kwazilinie,
P - pasma

TABELA XI. Zestawienie częstości drgań podstawowych (ν w cm^{-1}) benzo [h] naftyrydyn zidentyfikowanych w widmach luminescencji i w widmach podczerwonych

1,5-BN		1,6-BN			4,6-BN			Prawdopodobna symetria drgań
$T_1 \rightarrow S_0$	IR	$S_1 \rightarrow S_0$	$T_1 \rightarrow S_0$	IR	$S_1 \rightarrow S_0$	$T_1 \rightarrow S_0$	IR	
235	nie bad.	232	232	nie bad.	270	-	nie bad.	a'
<u>421</u> *	423	415	<u>417</u>	414	417	<u>412</u>	412	a'
-		545	545	540-60 ?	565	-	550, 558	a'
617	620	614	606	618	-	-		a'
		<u>705</u>	-	710	706	-	710	a'
		-	739	733	-	-		a', a" ?
835	830	-	829	810, 834	-	829	827	a"
-		884	-	890	870	-	875	a'
-		-	928	928	-	958	945, 962	a" ?
1033	1038	1023	1022	1020	1025	-	1035	a'
-		-	-		-	1130	1137	a'
-		1187	-	1185	1167	-	1158	a'
-		1324	-	1320	-	-		a'
<u>1396</u>	1390	<u>1393</u>	<u>1393</u>	1401	<u>1366</u>	-	1370-80	a'
-		1413	-	1440	1456	-	1452	a'
1527	1510	-	1521	1513	-	1522	1528	a'
<u>1596</u>	1583-93	<u>1602</u>	<u>1607</u>	1593	<u>1586</u>	<u>1590</u>	1582	a'

*) Drgania silne podkreślono

TABELA XII . Wartości energii stanów singletowych benzo[h]naftyrydyn obliczone i wyznaczone z widm elektronowych w 77K

1,5-BN				1,6-BN				4,6-BN				Fenantren	
Stan	E_{obl} [eV]	f	E_{obs} [eV]	Stan	E_{obl} [eV]	f	E_{obs} [eV]	Stan	E_{obl} [eV]	f	E_{obs} [eV]	Stan	E_{obl} [eV]
$1(n, \pi^*)$	3.45		3.53										
$1(\pi, \pi^*)$	3.50	0.27	3.61	$1(\pi, \pi^*)$	3.59	0.03	3.62	$1(\pi, \pi^*)$	3.53	0.06	3.62	$1(\pi, \pi^*)$	3.59
				$1(n, \pi^*)$	3.83		nie obs.	$1(n, \pi^*)$	3.79		nie obs.		
$1(\pi, \pi^*)$	4.16	0.14	4.26	$1(\pi, \pi^*)$	4.0	0.22	4.09	$1(\pi, \pi^*)$	3.93	0.32	4.0	$1(\pi, \pi^*)$	4.11
$1(\pi, \pi^*)$	4.57	0.25	4.53	$1(\pi, \pi^*)$	4.49	0.44	nie obs.	$1(\pi, \pi^*)$	4.53	0.30	nie obs.	$1(\pi, \pi^*)$	4.66

TABELA XIII. Analiza wibracyjna widma rozforescencji

1,5-BN w n-heksanie, 77K

Lp.	λ [Å]	$\tilde{\nu}$ [cm ⁻¹] ^{*)}	Nat. ^{**)}	Możliwe przyporządk.	$\Delta\tilde{\nu}_{obl}-\Delta\tilde{\nu}_{obs.}$
1	2	3	4	5	6
1	4424,82	22593	śr	0 ₁ -0 ₁	
2	4437,27	22530	bsil.	0 ₂ -0 ₂	
3	4450,09	22465	sil.	0 ₃ -0 ₃	
4	4453,66	22447	śr.sil.	0 ₄ -0 ₄	
5	4481,39	22308	śr.sil.	0 ₂ -235	+13
6	4497,85	22227	sł.r.	0 ₃ -235	-3
7	4502,60	22203	b.sł.r	0 ₄ -235	-9
8	4509,45	22170	śr.sł.	0 ₁ -421	-2
9	4521,04	22113	sil.	0 ₂ -421	+4
10	4535,04	22044	śr.sil.	0 ₃ -421	0
11	4538,94	22025	śr.	0 ₄ -421	-1
12	4549,53	21974	śr.	0 ₁ -617	-2
13	4560,94	21919	śr.	0 ₂ -617	+6
14	4576,56	21845	śr.sł.r	0 _{3,4} -617	-3
15	4607,56	21698	śr.	0 ₂ -835 1/lub 0 ₂ -421 x 2	+3 +10
16	4622,45	21628	śr.	0 ₃ -835 1/lub 0 ₃ -421 x 2	-8 +5
17	4626,26	21610	sł.	0 ₄ -835 1/lub 0 ₄ -421 x 2	-2 +5
18	4636,74	21561	śr.sł.	0 ₁ -1033 1 0 ₁ -421-617	+1 +6
19	4650,90	21495	śr.	0 ₂ -1033 1 0 ₂ -421-617	-2 +3
20	4664,47	21433	śr.r.	0 _{3,4} -1033 1 0 ₃ -421-617	+1 +6
21	4700,86	21267	śr.	0 ₂ -421 x 3 1/lub 0 ₂ -421-835	0 -7
22	4717,77	21190	śr.	0 ₁ -1396 1 0 ₃ -421-835	-7 -19
23	4730,47	21134	śr.sil.	0 ₂ -1396 1 0 ₁ -617-835	0 -7

TABELA XIII c.d.

1	2	3	4	5	6
24	4743,59	21075	sil.	0 _{3,4} -1396 1	+6
				0 ₂ -617-835 1	+3
				0 ₁ -1527	+9
25	4759,36	21005	śr.sil.	0 ₁ -1596 1	+8
				0 ₃ -617-835 1	-8
				0 ₂ -1527	+2
26	4774,96	20937	śr.sil.	0 ₂ -1596	+3
				0 ₃ -1527	-1
27	4781,30	20909	śr.sil.	0 ₂ -235-1396	+10
				0 ₄ -1527	+11
28	5059,14	19761	sł.rosn.	0 ₂ -829-1607	-2
29	5153,50	19399	śr.rosn.	0 ₂ -1393 x 2	-10
30	5170,89	19334	sł.rosn.	0 ₂ -545-928-1393	+5
31	5209,24	19191	śr.sil.	0 _{2,3} -1393-1607	-4
32	5260,65	19004	śr.rosn.	0 _{2,3} -417-1393 x 2 1	+12
				0 _{2,3} -1607 x 2	+23
33	5323,91	18777	śr.	0 _{2,3} -417-1393-1607	-1
34	5384,85	18569	śr.rosn.	0 _{2,3} -829-1393 x 2	-11
35	5434,57	18396	bsł.rosn.	0 _{2,3} -829-1393-1607	+30
36	5616,28	17801	śr.sł.rosn	0 _{2,3} -1393 x 2 -1607	-1
37	5682,21	17594	śr.sł.	0 _{2,3} -1393-1607 x 2	+6
38	5757,64	17364	śr.sł.	0 _{2,3} -417-1393 x 2-1607	-21
				0 _{2,3} -1607 x 3	-10
39	5816,38	17187	sł.	0 _{2,3} -417-1393-1607 x 2	+16
40	5883,85	16991	sł.	0 _{2,3} -829-1393 x 2-1607	+18

*) liczby falowe redukowane do próżni

**) natężenie linii oceniano wizualnie

TABELA XIV. Analiza wibracyjna widma fosforescencji

1,6-BN w n-heksanie, 77K

Lp.	λ [Å]	$\tilde{\nu}$ [cm ⁻¹]	Natężenie ^(*)	Możliwe przyporz.	$\Delta\tilde{\nu}$ obl. - $\Delta\tilde{\nu}_{obs}$
1	2	3	4	5	6
1	4500,39	22215	śr.	0-0 ₁	
2	4504,28	22195	b.sil.	0-0 ₂	
3	4510,87	22163	śr.	0-0 ₃	
4	4517,53	22130	sł.	0-0 ₄	
5	4552,55	21960	śr.sł.	0 ₂ -235	0
6	4586,51	21797	śr.sł.	0 ₁ -417	-1
7	4590,10	21780	sil.	0 ₂ -417	+2
8	4597,28	21746	śr.sil.	0 ₃ -417	0
9	4618,70	21650	śr.	0 ₂ -545	0 ?
10	4631,51	21589	śr.	0 ₄ -545 i/lub 0 ₂ -606	-3 0
11	4659,51	21456	śr.sł	0 ₂ -739	0
12	4679,10	21366	śr.sil.	0 ₂ -829 i/lub 0 ₂ -417 x 2	0 +5
13	4700,38	21269	śr.	0 ₂ -928	+2
14	4708,96	21234	śr.sł.	0 ₃ -928	-1
15	4721,67	21173	sł.rozm.	0 ₂ -1022 i/lub 0 ₂ -417-606	0 +1
16	4765,33	20979	śr.sł.rozm	0 ₂ -606 x 2	-4
17	4783,60	20899	b.sł.rozm	0 ₂ -545-739	-12
18	4805,32	20804	sil.	0 ₂ -1393	+2
19	4821,36	20735	śr.sil.	0 ₄ -1393 i 0 ₂ -545-928 i 0 ₂ -739 x 2?	-2 +13 -18
20	4835,52	20674	śr.	0 ₂ -1521 i/lub 0 ₂ -606-928	0 +13
21	4855,87	20588	sil.	0 ₂ -1607	0
22	4904,74	20383	śr.	0 ₂ -417-1393	-2
23	4919,45	20322	śr.	0 ₄ -417-1393?	+2

TABELA XIV c.d.

1	2	3	4	5	6
24	4933,32	20265	sł.rozm.	0 ₂ -545-1393	+8
25	4955,86	20173	śr.sil.	0 ₂ -417-1607	+2
26	5006,97	19966	śr.rozm	0 ₂ -829-1393	-7
27	5033,67	19861	b.sł.rozm.	0 ₂ -928-1393 i 0 ₂ -829-1521?	-13 +16
28	4791,56	20864	sil.	0 ₃ -1596	-5
29	4795,51	20847	śr.sil.	0 ₄ -1596 i 0 ₂ -421 x 4 i/lub 0 ₂ -835 x 2	-4 +1 -13
30	4812,50	20774	sł.	0 ₁ -421-1396 i 0 ₃ -421 x 4 i/lub 0 ₃ -835 x 2	-2 -7 -21
31	4826,80	20712	śr.	0 ₂ -421-1396	-1
32	4840,24	20654	śr.sil.	0 ₃ -421-1396 i 0 ₁ -421-1527	+6 +9
33	4857,42	20581	śr.	0 ₁ -421-1596 i 0 ₂ -421-1527	+5 -1
34	4871,32	20523	śr.	0 ₂ -421-1596 i 0 _{3,4} -421-1527	+8 +6
35	4890,71	20441	śr.sil.	0 ₃ -421-1596 i 0 ₂ -421 x 5	-7 -167
36	4924,06	20303	sł.	0 ₂ -835-1396	+4
37	4941,72	20230	sł.	0 ₂ -835-1396	-4
38	4955,37	20174	śr.sł	0 ₁ -1033-1396	+10
39	4972,41	20105	sł.	0 ₂ -835-1596 i 0 ₂ -1033-1396	+6 +4
40	4985,96	20039	b.sł.	0 ₃ -835-1596 i 0 ₃ -1033-1396	+5 +3
41	5027,17	19886	bbsł.r.	0 _{3,4} -1033-1527	-10
42	5079,49	19682	śr.	0 ₂ -1396 x 2	-8
43	5079,49	19682	śr.	0 ₃ -1396 x 2	-9
44	5091,32	19636	śr.	0 ₄ -1396 x 2	-19
45	5111,89	19557	sł.	0 ₂ -1396-1596	+19
46	5138,39	19456	sil.	0 _{3,4} -1396-1596	-17
47	5175,58	19316	sł.	0 ₂ -1596 x 2	-22

TABELA XIV c.d.

1	2	3	4	5	6
48	5190,93	19259	śr.sil.	$O_{3,4}-1596 \times 2$	-14
49	5225,73	19131	sł	$O_{2-421-1396-1596} 1$	+14
				$O_{3-835} \times 4$	+6
50	5250,06	19042	śr.	$O_{3,4}-421-1396-1596$	-10
51	5288,82	18903	sł.	$O_{2-421-1596} \times 2 1$	-11
				$O_{2-835-1396} \times 2$	0
52	5304,51	18847	śr.sł.	$O_{3,4}-421-1596 \times 2 1$	-5
				$O_{3,4}-835-1396 \times 2$	+9
53	5356,55	18664	sł.	$O_{3,4}-835-1396-1596$	+26
54	5471,90	18270	śr.	$O_{3,4}-1396 \times 3 1$	-7
				$O_{3-835} \times 5$	-20
55	5531,33	18075	śr.	$O_{3,4}-1396 \times 2 -1596$	-2
56	5594,66	17869	śr.sł.	$O_{3,4}-1396-1596 \times 2$	-8
57	5658,50	17668	śr.sł.	$O_{3,4}-1596 \times 3$	-9
58	5726,86	17457	sł.r.	$O_{3,4}-421-1396-1596 \times 2$	+1
				$O_{3-835} \times 6$	+2
59	5775,09	17311	b.sł.r.	$O_{3,4}-421-1527-1596 \times 2$	-14
60	5914,16	16904	b.sł.r.	$O_{3,4}-1396 \times 4$	+23
61	5984,25	16706	sł.r.	$O_{3,4}-1396 \times 3-1596$	+25
62	6056,0	16508	b.sł.r.	$O_{3,4}-1396 \times 2-1596 \times 2$	+27
63	6137,11	16290	sł	$O_{3,4}-1396-1596 \times 3$	+9
64	6213,44	16090	śr.	$O_{3,4}-1596 \times 4$	+9

*) Liczby falowe redukowane do próżni

**) Natężenie linii oceniano wizualnie

sil. - silna, śr. - średnia, sł. - słaba, r. - rozmyta

TABELA XV .

Analiza wibracyjna widma fosforescencji 4,6-BN

w n-heksanie, 77K

LP	λ [Å]	$\tilde{\nu}^*)$ [cm ⁻¹]	Natężenie ^{**)}	Możliwe przypisanie	$\Delta\nu$ obl- obh
1	4483,70	22297	śr.r.	O_1-O_1 (?)	
2	4504,20	22195	sil.	O_2-O_2	
3	4589,50	21783	sil.	O_2-412	0
4	4679,10	21366	śrsł.	O_2-829	0
5	4707,40	21237	śrsł.	O_2-958	0
6	4745,80	21065	śrsł.	O_2-1130	0
7	4798,80	20833	śrsil.	$O_2-412-958$	+8
8	4835,9	20673	sł.	O_2-1522 i/lub $O_2-412-1130$	0 +20
9	4851,80	20605	śrsil.	O_2-1590	0
10	4896,90	20415	bsł.	$O_2-829-958$	+7
11	4952,70	20185	śrsł.	$O_2-412-1590$	-8
12	5142,70	19440	bbsł.r.	$O_2-1130-1590?$	-35
13	5200,60	19223	śrsł.	$O_2-1362-1590$ i/lub $O_2-412-958-1590$	-20 -12
14	5251,7	19036	śrsł.	$O_2-1590 \times 2$	+21
15	5310,7	18825	bsł.	$O_2-829-958-1590$	+7

*) liczby falowe redukowane do próżni

**) natężenia linii oceniano wizualnie

TABELA XVI.

a) Wartości czasów życia fosforescencji benzo[h]naftyrydyn
w różnych środowiskach ($c=10^{-4}\text{M}$, $T=77\text{K}$)

MATRYCA	$\tau_{\text{ph}} [\text{s}]$		
	1,5-BN	1,6-BN	4,6-BN
n-pentan	0.73	0.44	0.55
n-heksan	0.74	0.61	
n-heptan	0.75	0.67	
n-oktan	0.78	0.65	
MCH kryst.	0.65	0.62	
MCH szklivo	0.80	0.80	0.70
n-butanol	1.20	0.95	

b) Zależność τ_{ph} od stężenia badanej substancji w matrycy
n-heksanowej ($T=77\text{K}$)

stężenie cząsteczka	$\tau_{\text{ph}} [\text{s}]$		
	10^{-3} M	10^{-4} M	10^{-5} M
1,5-BN	0.72	0.74	0.80
1,6-BN	0.55	0.61	0.65

TABELA XVII. Położenia linii multipletów 0-0 w widmach
absorpcji i emisji 5,12-DAT(77K)

MATRYCA	$S_1 \leftarrow S_0$	$S_1 \rightarrow S_0$	$T_1 \rightarrow S_0$
n-pentan	29390	29395	23754 23708 23625
n-butanol	29420	29338	23740
n-heksan	29454 <u>29429</u> 29399 29373	29459 <u>29427</u> 29395 29369	<u>23664</u> 23637 23616 23571
n-heptan	29500 29467 29427 <u>29379</u>	29500 29468 29425 <u>29379</u>	23674 <u>23637</u> <u>23621</u> 23609
n-oktan	29380 29340 linia niewidoczna }	29383 29337 29307	23658 <u>23644</u> <u>23629</u> 23609

TABELA XVIII. Analiza wibracyjna widma absorpcji $S_1 \leftarrow S_0$
5,12-DAT w n-heksanie 77K

Lp.	λ [Å]	$\tilde{\nu}$ [cm ⁻¹]	Natęż. ^{*)}	Możliwe przyporz.	$\Delta \tilde{\nu}_{\text{calc.}} - \Delta \tilde{\nu}_{\text{obs.}}$
1	2	3	4	5	6
1	3403,46	29373	śr.sł.	0-0 ₁	
2	3400,46	29399	sł.	0-0 ₂	
3	3397,01	29429	śr.sil.	0-0 ₃	
4	3394,24	29454	śr.rozm.	0-0 ₄	
5	3387,41	512	b.sł.	0 ₁ -130	-9
6	3382,41	550	b.sł.	0 ₃ -130	+9
7	3370,60	659	b.sł.	0 ₃ -230	0
8	3349,89	843	śr.sł.	0 ₃ -414	0
9	3342,30	911	b.sł.	0 ₃ -230 x 2?	
10	3328,68	30033	sł.	0 ₁ -660	0
11	3322,52	89	sil.	0 ₃ -660	0
12	3312,23	182	śr.sil.	0 ₃ -753	0
13	3309,42	208	śr.sł.	0 ₄ -753 1	-1
				0 ₃ -130-660	+11
14	3293,54	354	śr.sil.	0 ₃ -925 1	0
				0 ₃ -230-660	-22
15	3283,98	442	sł.	0 ₂ -1045 1	+2
				0 ₁ -1075	+6
16	3280,45	475	śr.	0 ₃ -1045 1	-1
				0 ₂ -1075	-1
17	3274,12	533	bbsł.	0 ₂ -1135 1	+1
				0 _{3,4} -1075 1	-4
				0 _{3,4} -414-660	-17

TABELA XVIII c.d.

1	2	3	4	5	6
18	3270,56	566	śr.sil.	0 ₃ -1135	-2
19	3265,62	612	śr.sil.	0 ₃ -1184	0
20	3260,25	663	śr.sil.	0 ₃ -1234	0
21	3253,87	723	sł.	0 ₂ -1323 1	-1
				0 ₁ -660 x 2	-20
22	3250,89	751	śr.sł.	0 ₃ -1323 1	+1
				0 ₃ -660 x 2	-2
23	3249,78	762	śr.	0 ₁ -1398	+9
24	3246,3	795	śr.	0 ₂ -1398 1	+2
				0 ₁ -1429	+7
25	3242,87	827	bsil.	0 ₃ -1398	0
				0 ₂ -1429	+1
26	3239,04	865	sil.	0 ₄ -1398 1	-13
				0 _{3,4} -1429 1	-5
				0 _{3,4} -660-753	-10
27	3231,56	946	śr.sil.	0 ₃ -130-1398	+11
28	3226,11	987	śr.sł.	0 ₃ -130-1429	+1
29	3223,70	31011	śr.sł	0 ₃ -660-925	+3
30	3214,48	3199	sł.	0 ₃ -230-1429	-11
31	3211,71	31126	śr.sł.	0 ₃ -660-1045	+8
32	3206,50	31177	sł.	0 ₃ -660-1075	-14
33	3201,01	31230	sł.	0 ₃ -414-1398 1	+11
				0 ₃ -660-1135	-6
34	3197,88	31261	śr.	0 ₃ -414-1429 1	+11
				0 ₃ -660-1184	+12
35	3194,87	31290	śr.	0 ₃ -925 x 2	-11

TABELA XVIII c.d.

1	2	3	4	5	6
36.	3191,53	31323	sł.	O_3 -660-1234	0
37.	3186,78	31370	śr.rozm.	O_3 -753-1184	-4
38.	3183,29	31404	sil.	O_3 -660-1323	+8
39.	3175,75	31478	sil.	O_3 -660-1398	+9
40.	3172,3	31513	sil.	O_3 -660-1429	+8
41.	3170,68	31529	sł.	O_3 -925-1184	+9
42.	3168,01	31555	śr.sil.	O_3 -753-1398	+25
43.	3159,94	31637	śr.sł.	$O_{3,4}$ -753-1429	+13
44.	3155,72	31679	śr.	O_3 -660 x 2-925	-5
45.	3149,28	31743	sł.	O_3 -925-1398	+9
46.	3145,06	31785	śr.sł.	O_3 -925-1429	-2
47.	3137,96	31859	śr.sil.	O_3 -1045-1398	+13
48.	3132,08	31913	śr.	O_3 -1075-1398 1	-15
				O_3 -1045-1429	-14
49.	3126,56	31973	sł.	O_3 -1135-1398	-11
50.	3123,04	32011	śr.sil.	O_3 -1184-1398	0
51.	3117,51	32067	śr.	O_3 -1234-1398	-6
52.	32142	53. 32194	54. 32267	55. 32287	56. 32464
57.	32538				
58.	32662	59. 32784	60. 32846	61. 32874	62. 32930
63.	33008				
64.	33115	65. 33227	66. 33283	67. 33380	68. 33516
69.	33644				
70.	33740	71. 33833	72. 33927	73. 34007	74. 34135
75.	34313				
76.	34407	77. 34516			

*) liczby falowe redukowane do próżni

**) natężenie linii oceniano wizualnie

(linie 52 - 77 odpowiadają przejściom wibronowym poza pierwszym przejściem elektronowym $S_1(\pi, \pi^*) \leftarrow S_0$.)

TABELA XIX. Zestawienie częstości drgań podstawowych
aktywnych w widmach elektronowych i w pod-
czerwieni 5,12-DAT

$S_1 \leftarrow S_0$	$S_1 \rightarrow S_0$	$T_1 \rightarrow S_0$		IR	Sym.
		n-heksan	CCl_4		
130	156	158	158	nie bad.	?
230	229	-	-	225	$(a_1 b_1)?$
-	-	272	285	275	a_1 ?
-	-	405	-	403	a_1
414	413	417	407	410	a_1
-	-	<u>433</u>	?	425	b_2
-	-	552	555	553	a_1 ?
-	-	<u>586</u>	?	580	b_2
-	615	617	617	619	a_1
<u>660</u>	<u>691</u>	<u>696</u>	706	690	a_1
-	-	748	749	739	b_2
753	788	-	-	786	$(a_1, b_1)?$
-	-	<u>798</u>	796	791	b_2
-	807	-	-	802	$(a_1, b_1)?$
925	-	-	-	-	a_1 ?
1045	1044	1045	1053	1040	a_1
1135	1158	-	-	1040	a_1, b_1
1184	1196	-	-	1095	a_1, b_1
1234	1237	-	-	1235	a_1, b_1
-	-	<u>1265</u>	?	1270	b_2
1323	<u>1330</u>	<u>1330</u>	1330	1325	a_1

TABELA c.d.

1	2	3	4	5	6
<u>1398</u>	<u>1398</u>	<u>1399</u>	1404	1395	a_1
<u>1429</u>	<u>1430</u>	1448 ^{*)?}	1450	1420	a_1 ?
-	-	<u>1580</u>	1600	1575	a_1
-	-	<u>1600</u>		1585	a_1
-	-	<u>1614</u>		?	a_1
-	-	3024 ^{**)?}	nie bad.	3020	a_1

*) Nie wykluczona kombinacja z udziałem drgań 696 i 748 cm^{-1}

**) Nie wykluczona kombinacja z udziałem drgań 1399 i 1614 cm^{-1}

TABELA XX. Analiza wibracyjna widma absorpcji $S_1 \leftarrow S_0$

5,12-DAT w n-heptanolu, 77K

Lp	λ	cm^{-1}	Natęż.	Możliwe przyporządk.	$\Delta \nu_{\text{obs}} - \Delta \nu_{\text{calc}}$
1	2	3	4	5	6
1	3440,70	29055	śr.sł.	$0-0_1$	
2	3431,81	29131	sil.	$0-0_2$	
3	3424,29	29194	b.sł.	$0-0_3$	
4	3419,22	29238	śr.sil.	$0-0_4$	
5	3398,08	29420	śr.sil.rozm.	0_2-289	0
6	3364,90	29710	śr.	0_2-579 1	0
				0_1-665	+10
7	3355,23	29796	sil.	0_2-665	0
				0_2-665	0
8	3346,94	29869	śr.sil.	0_2-738	0
				0_3-665	-10
9	3327,49	30044	sil.	0_2-913	0
10	3309,72	30205	śr.rozm.	0_1-1147	-3
11	3301,60	30284	sł.	$0_2-579 \times 2$ 1	+6
				0_2-1147	-6
12	3290,99	30377	śr.sł.	$0_2-579-665$ 1	-2
				0_4-1147 1	+8
				0_2-1243	-8
13	3289,26	30477	sł.	0_2-1346 1	0
				$0_2-665 \times 2$ 1	-16
				0_4-1243	+4

TABELA XX c.d.

1	2	3	4	5	6
14	3274,45	30531	śr.	O ₂ -1400	0
15	3265,62	30614	śr.sł.	O ₂ -579-913 1	+9
				O ₂ -738 x 2	-7
16	3247,54	30783	śr.sł.rozm.	O ₂ -738-913	-1
17	3236,22	30892	śr.sł.rozm.	O ₄ -738-913 1	-3
				O ₂ -579 x 3	-24
18	3222,07	31027	śr.rozm.	O ₂ -579-665 x 2	+13

+) liczby falowe redukowane do próżni

+ +) natężenia linii oceniano wizualnie

TABELA XXI Analiza wibracyjna widma fluorescencji 5,12-DAT
w n-heksanie.

Lp.	λ [Å]	$\tilde{\nu}$ [cm ⁻¹]	Nateż.	Możliwe przyp.	$\Delta\tilde{\nu}_{\text{obs.}}$
1	3393,62	29459	śr.	0 ₁	
2	3397,24	29427	śr.sil.	0 ₂	
3	3400,97	29395	śr.sł.	0 ₃	
4	3403,91	29369	śr.sł.	0 ₄	
5	3415,33	29271	b.sł.	0 ₂ -156	0
6	3424,72	29191	sł.	0 ₂ -229	-7
7	3427,12	29171	sł.	0 ₃ -229	+7
8	3445,56	29015	śr.	0 ₂ -413	+1
9	3449,85	28979	sł.	0 ₃ -413	-3
10	3452,24	28957	sł.	0 ₄ -413	+1
11	3469,85	28812	sil.	0 ₂ -615	0
12	3478,86	28737	sil.	0 ₂ -691	+1
13	3482,90	28703	sł.	0 ₃ -691	-1
14	3490,83	28639	śr.sil.	0 ₂ -788	0
15	3493,06	28620	śr.sil.	0 ₂ -807	0
16	3516,40	28430	sł.	0 ₁ -413-615	
17	3519,08	28408	śr.	0 ₂ -413-615	+9
				0 ₁ -1044	-7
18	3522,16	28383	sł.	0 ₂ -1044	0
				0 ₁ -1071	-5
				0 ₃ -413-615	-16
19	3524,58	28364	śr.	0 ₃ -1044	+15
				0 ₂ -1071	+7
20	3529,87	28321		0 ₂ -413-691	-2
				0 ₃ -1071	-3
				0 ₄ -1044	-4

TABELA XXI od.

Lp.	λ [$\text{\AA}$]	$\tilde{\nu}$ [cm^{-1}]	Nateż.	Możliwe przypor.	$\Delta \nu_{\text{rel}} - \Delta \nu_{\text{obs}}$
21	3536,36	28 269	śr.sł.	0_2 -1158	0
				0_2 -156-1020	+18
22	3541,23	28 231	śr.	0_2 -1196	0
				0_2 -413-788	+5
23	3546,30	28 190	śr.sil.	0_2 -615 x 2	-7
				0_2 -1237	0
				0_2 -413-807	-17
24	3555,59	28 117	sil.	0_2 -615-691	-4
25	3558,07	280 97	sil.	0_2 -1330	0
26	3564,06	280 50	śr w tle.	0_2 -691 x 2	+5
				0_1 -1398	-11
27	3566,62	28030	b.sil.	0_2 -1398	+1
				0_1 -1430	+1
				0_3 -691 x 2	+17
28	3572,82	27981	sil.	0_4 -1398	+10
				$0_{2,3}$ -1430	0
29	3594,59	27 812	sł.	0_2 -229-1398	+7
30	3620,41	27 614	śr.sł.	0_2 -413-1398	-2
31	3626,29	27 569	śr.sł.	0_3 -413-1398	-15
				0_2 -413-1430	-15
				0_2 -615 x 3	-13
32	3630,26	27 538	sł.	0_3 -413-1430	-14
33	3638,43	27 477	śr.sł.zam.	0_2 -615-1330	+5
34	3644,77	27 429	śr.sł.	0_2 -615-691 x 2 i	-1
				0_2 -807-1196	+5
35	3647,65	27407	śr.sil.	0_2 -615-1398	-7
36	3653,82	27361	śr.	0_2 -691 x 3	+7
37	3663,51	27289	śr.	0_2 -691-1430	-17

TABELA XXII. Wartości energii w [eV] wzbudzonych stanów
singletowych 5,12-DAT obliczone i wyznaczone
doświadczalnie

5.12-DAT				Trójfenylen		
Stan	E_{obl} (eV)	f	E_{obs} (eV)	E (eV)		
				[a]	[b]	[c]
$^1(\pi, \pi^*)$ A ₁	3.52	0.140	3.64	3.72	3.72	3.63
$^1(n, \pi^*)$ B ₂	3.54		nie obs.			
$^1(\pi, \pi^*)$ B ₁	3.80	0.03	~4.0	4.05	4.33	4.27
$^1(\pi, \pi^*)$ B ₁	4.03	0.444	~4.8 *)	5.16	4.71	4.81

*) Wartość wyznaczona z polaryzacyjnych widm wzbudzenia
fluorescencji (rys. 12)

[a] N. Ham, K. Ruedenberg, J. Chem. Phys., 25, 1, 13 (1956)

[b] H. Zimmermann, N. Joop, Z. Elektrochem., 65, 138 (1961)

[c] R.S. Becker, I.S. Singh, E.A. Jackson, J. Chem. Phys.,
38, 2144 (1963)

TABELA XXIII. Analiza wibracyjna widma fosforescencji

5,12-DAT w n-heksanie, 77K

Lp	λ [Å]	$\tilde{\nu}$ ^{*)} [cm ⁻¹]	Natęż. ^{**)}	Możliwe przyp.	$\Delta\tilde{\nu}_{\text{calc}} - \Delta\tilde{\nu}_{\text{obs.}}$
1	2	3	4	5	6
1	4224,73	23664	b.sil.	(0-0) ₁	
2	4229,39	23637	sł.w tle	(0-0) ₂	
3	4233,17	23616	śr.sil.	(0-0) ₃	
4	4241,33	23571	śr.sł.r.	(0-0) ₄	
5	4253,10	23506	śr.	0 ₁ -158	0
6	4274,40	23389	śr.sil.	0 ₁ -272	-3
7	4277,01	23374	sł.	0 ₂ -272	-9
8	4283,73	23338	sł.	0 ₃ -272	-6
9	4298,31	23259	śr.sil.	0 ₁ -405	0
10	4300,37	23247	śr.sil.	0 ₁ -417	0
11	4303,62	23230	b.sil.	0 ₁ -433	-1
12	4308,82	23203	śr.sł.	0 ₂ -433	-1
13	4311,79	23186	śr.sł.	0 ₃ -433	+3
14	4326,08	23109	sil.	0 ₁ -555	0
15	4331,36	23081	b.sil.	0 ₂ -555 1	-1
				0 ₁ -586	+3
16	4337,81	23047	sil.	0 ₂ -586	-4
				0 ₁ -617	0
17	4340,65	23031	bbsł.	0 ₃ -586 1	+1
				0 ₂ -617	?
18	4351,83	22972	b.sil.	0 ₁ -696	+4
19	4357,79	22941	sł.	0 ₂ -696	0
20	4362,48	22916	śr.	0 ₃ -696 1	-4
				0 ₁ -748	0

TABELA XXIII o.d.

1	2	3	4	5	6
21	4371,82	22 868	b.sil.	0 ₁ -798 1	+2
				0 ₃ -748	0
22	4378,28	22 834	śr.	0 ₂ -798	-5
23	4381,51	22 817	śr.	0 ₃ -798	-1
24	4389,18	22 777	sł.	0 ₄ -798	+4
25	4400,0	22 721	śr.sil.	0 ₁ -158-798	+13
26	4405,91	22 691	śr.sil.	0 ₁ -272-696	-5
27	4410,46	22667	sil.	0 ₂ -272-696 1	-2
	?			0 ₁ -417-586	+9
28	4415,11	22 643	śr.	0 ₃ -272-696 1	-5
				0 ₁ -433-586	-2
29	4419,54	22 619	śr.sł	0 ₂ -433-586 1	+1
				0 ₁ -1045	0
30	4424,30	22 596	śr.sł.	0 ₁ -272-798 1	+2
31	4429,93	22 567	b.sł.	0 ₂ -272-798 1	0
				0 ₃ -1045	-4
32	4434,95	22 542	śr.sil.	0 ₃ -272-798 1	-4
				0 ₁ -433-696	+7
33	4438,06	22 526	śr.sil.	0 ₁ -555-586 1	+3
				0 ₄ -1045	0
34	4441,19	22 510	śr.sil.	0 ₁ -405-748	-1
35	4450,65	22 462	śr.	0 ₁ -586-617	+1
36	4457,98	22 426	śr.sil.	0 ₂ -586-617 1	-8
				0 ₁ -433-798 1	-7
				0 ₁ -617 x 2	-4
37	4464,03	22 395	b.sil.	0 ₁ -1265	-4
38	4471,85	22 356	sil.	0 ₃ -1265 1	+5

TABELA XXIII o.d.

1	2	3	4	5	6
39	4475,38	22338	b.sil.	0 ₁ -330	+4
40	4478,54	22322	śr.sil.	0 ₁ -586-748	-8
41	4486,42	22283	śr.sł.	0 ₃ -1330	-3
42	4490,13	22265	b.sil.	0 ₁ -1399	0
43	4494,21	22244	b.sł.	0 ₂ -1399	+6
44	4500,10	22215	śr.sil.	0 ₁ -1448 lub 0 ₁ -696-748 1 0 ₃ -1399	-1 -5 -2
45	4505,37	22190	sł.	0 ₂ -1448 lub 0 ₂ -696-748	+1 -3
46	4509,54	22169	śr.	0 ₃ -1448 lub 0 ₃ -696-748 1 0 ₄ -1399	+1 -3 -3
47	4527,47	22081	b.bsil.	0 ₁ -1580	-3
48	4531,58	22061	b.bsil.	0 ₂ -1580 1 0 ₁ -1600	+4 -3
49	4533,80	22050	sil.	0 ₁ -1614	0
50	4537,25	22034	śr.	0 ₃ -1580 1 0 ₂ -1600	-2 -3
51	4541,22	22014	śr.	0 ₃ -1600	-2
52	4548,69	21978	sł.	0 ₄ -1600	+7
53	4560,03	21924	śr.sil.	0 ₁ -158-1580	-2
54	4564,25	21903	sil.	0 ₁ -158-1600	-3
55	4574,71	21853	śr.sł.	0 ₁ -417-1399	+5
56	4578,59	21835	śr.	0 ₁ -555-1265	-9
57	4582,71	21815	śr.sł.	0 ₁ -272-1580	+3

TABELA XXIII o.d.

1	2	3	4	5	6
58	4588,44	21788	b. sil.	0 ₂ -272-1580 1	+3
				0 ₁ -272-1600	-4
59	4591,88	21771	sil.	0 ₃ -272-1580 1	+7
				0 ₂ -272-1600	+6
60	4595,35	21755	sil.	0 ₁ -586-1330 1	+7
				0 ₃ -272-1600	+11
61	4605,31	21708	sil.	0 ₃ -586-1330 lub	+8
				0 ₁ -696-1265 lub	+5
				0 ₁ -555-1399	-2
62	4610,11	21685	śr.sł.	0 ₁ -405-1580 1/lub	+8
				0 ₂ -555-1399	+2
63	4613,64	21669	śr.sil.	0 ₁ -417-1580	+2
64	4617,93	21649	b.sil.rozm.	0 ₁ -417-1600 1	+2
				0 ₁ -433-1580	-2
65	4621,26	21 633	b.sil.rozm.	0 ₁ -433-1600 1	+2
				0 ₂ -433-1580	+9
66	4627,80	21 602	śr.	0 ₂ -433-1600 1	-2
				0 ₃ -433-1580 1	-1
				0 ₁ -798-1265	+1
67	4640,87	21 542	sil.	0 ₁ -798-1330	+6
68	4648,68	21 505	sil.	0 ₁ -555-1600	-4
69	4654,26	21 480	sil.	0 ₂ -555-1600 1	-2
				0 ₁ -586-1600	+2
70	4673,41	21392	sil.	0 ₁ -696-1580	+4
71	4677,90	21371	b.sil.rozm.	0 ₂ -696-1580 1	+10
				0 ₁ -696-1600	+3

TABELA XXIII c.d.

1	2	3	4	5	6
72	46.85,15	21338	śr.	0 ₃ -696-1580 1	-2
				0 ₂ -696-1600	-3
73	4690,09	21316	sł.	0 ₁ -748-1600 1	0
				0 ₃ -696-1600	-4
74	4696,22	21288	śr.sil.	0 ₁ -798-1580	+2
75	4700,82	21267	b.sil.	0 ₂ -798-1580 1	+8
76	4708,28	21233	sil.	0 ₃ -798-1580 1	-5
				0 ₂ -798-1600	-6
77	4715,63	21200	śr.sł.	0 ₃ -798-1600	-18
78	4728,32	21143	sł.	0 ₁ -158-798-1580	+15
79	4733,18	21122	śr.sil.	0 ₁ -158-798-1600 1	+14
				0 ₁ -272-696-1580	+6
80	4740,75	21088	śr.	0 ₁ -272-696-1600	-8
				0 ₂ -272-696-1580	-1
81	4746,23	21064	śr.	0 ₂ -272-696-1600 1	-5
				0 ₃ -272-696-1580	-4
82	4752,33	21036	śr.sł.	0 ₃ -272-696-1600 lub	-12
				0 ₁ -1045-1580	-3
83	4757,41	21014	śr.sł.	0 ₁ -272-798-1580 lub	0
				0 ₁ -1045-1600	-5
84	4761,29	20997	śr.sł.rozm.	0 ₁ -272-798-1600 lub	+3
				0 ₁ -1330 x 2	-7
85	4771,98	20 950	śr.sł.rozm.	0 ₁ -433-696-1580 lub	-5
				0 ₁ -1265-896-748 lub	-5
				0 -1330-1330	

TABELA XXIII c.d.

1	2	3	4	5	6
86	4784,25	20 896	śr.	0 ₁ -417-748-1600; 0 ₁ -433-748-1580 lub 0 ₁ -696-748-1330	-3 -7 15
87	4790,65	20868	śr.sł.rozm.	0 ₁ -417-798-1580 0 ₂ -433-748-1580 lub 0 ₁ -1399 x 2	-1 7 +2
88	4794,64	20 851	śr.sł.rozm.	0 ₁ -417-798-1600 0 ₂ -433-748-1580 lub 0 ₁ -433-798-1580	+2 -4 -2
89	4817,65	20 751	śr.sł.	0 ₁ -1330-1580 lub 0 ₁ -617-696-1600	-3 0
90	4821,22	20 736	śr.sł.	0 ₁ -1330-1600	+2
91	4832,41	20 688	śr.sł.	0 ₃ -1330-1600 0 ₁ -1399-1580	+2 +3
92	4838,93	20 660	śr. sł.	0 ₁ -1399-1600 0 ₂ -1399-1580	-5 +2
93	4843,59	20 640	śr. sł.	0 ₂ -1399-1600 0 ₃ -1399-1580 1 0 ₁ -3024	+2 +3 0
94	4849,67	20614	śr.sł.	0 ₃ -1399-1600 0 ₂ -3024	-3 +1
95	4869,81	20529	b.sł.rozm.	0 ₁ -748-798-1600	+11
96	4887,32	20 455	śr. rozm.	0 ₁ -1600 x 2	-9
97	4921,84	20 312	sł. rozm.	0 ₁ -158-1600 x 2	+6
98	4955,63	20 173	śr.sł. rozm.	0 ₁ -272-1600 x 2	-19
99	4988,36	20 041	śr.sł. rozm.	0 ₁ -433-1600 x 2	+10
100	5010,89	19951	śr. rozm.	0 ₁ -696-3024	+7

TABELA XXIII o.d.

1	2	3	4	5	6
101	5027,20	19 888	śr.sł.rozm.	0 ₁ -586-1600 x 2	+10
102	5041,71	19 829	śr.sł.rozm.	0 ₁ -798-3024	+13
103	5051,64	19 790	śr.sł.rozm.	0 ₁ -696-1600 x 2	+12
104	5065,11	19 737	śr.sł.rozm.	0 ₁ -748-1600 x 2	+20
105	5083,34	19 667	śr.sł.rozm.	0 ₁ -798-1600 x 2	+1
106	5090,79	19 638	śr.sł.rozm.	0 ₂ -798-1600 x 2	-1
107	5115,40	19 543	śr.sł.rozm.	0 ₁ -158-748-1600 x 2	-15
108	5148,20	19 419	śr.sł.rozm.	0 ₁ -433-617-1600 x 2	+5
109	5194,95	19 244	śr.sł.rozm.	0 ₁ -433-798-1600 x 2	+11
110	5208,60	19 194	śr.sł.rozm.	0 ₁ -586-696-1600 x 2	+12
111	5227,03	19 126	śr.sł.rozm.	0 ₁ -1330-1600 x 2	-8
112	5266,58	18 983	sł.rozm.	0 ₁ -696-798-1600 x 2	+13
113	5302,31	18 854	sł.rozm.	0 ₁ -1600 x 3	-10
114	5339,94	18 722	b.b.sł	0 ₁ -158-1600 x 3	+16
115	5371,50	18 612	b.sł.	0 ₁ -272-1600 x 3	+20

*) liczby falowe zredukowane do próżni

* *) Natężenie linii oceniano wizualnie

TABELA XXIV. Wartości τ_{ph} 5,12-DAT w różnych środowiskach
(77K, $c=10^{-4}M$)

Matryca	τ_{ph} [s]
n-pentan	4.43 $\pm$ 0.05
n-heksan	4.59 $\pm$ 0.05
n-heptan	4.64 $\pm$ 0.04
n-oktan	4.65 $\pm$ 0.05
izooktan	4.70 $\pm$ 0.04
metrylocykloheksan (kryst.)	4.60 $\pm$ 0.04
metrylocykloheksan (szkl.)	4.95 $\pm$ 0.05
etanol	6.30 $\pm$ 0.04
n-butanol	6.37 $\pm$ 0.03
n-pentanol	5.90 $\pm$ 0.05
n-heksanol	5.56 $\pm$ 0.04
n-heptanol *)	5.20 $\pm$ 0.08
n-oktanol *)	5.03 $\pm$ 0.03

*) matryca mikrokrystaliczna

TABELA XXV. Położenie linii multipletów 0-0 w widmach elektronowych 4,10-DACH (ν_{00} w cm^{-1})

Matryca 77K	Przejście elektronowe		
	$S_1 \leftarrow S_0$	$S_1 \rightarrow S_0$	$T_1 \rightarrow S_0$
n-heksan	27764	27762	20456
	27734	27736	20407
	27718	27717	20356
	27674	27672	20335
	nie obs.	27645	20256
	27592	27593	20218
n-heptan	27705	27707	20317
	27682	27681	20282
	27652	27653	
n-oktan	27659	27657	20316
	27623	27620	20291
	27599	27595	20263
			20222

TABELA XXVI. Analiza wibracyjna widma absorpcji $S_1 \leftarrow S_0$

4,10-dwuazachryzenu w n-heptanie, w 77K

Lp.	λ [Å]	$\tilde{\nu}^{*)}$ [cm ⁻¹]	Nat. ^{**)}	Możliwe przyporządk.	$\Delta\tilde{\nu}$ obl. $-\Delta\tilde{\nu}$ obs.	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
1	3615,3	27653	sil.	0-0 ₁		
2	3611,3	27683	b.sil.	0-0 ₂		
3	3608,2	27707	śr.sil.	0-0 ₃		
4	3578,3	27938	śr.sł.	0 ₁ -285	-1	
5	3574,8	27966	sil.	0 ₂ -285	+2	
6	3571,4	27992	sil.	0 ₃ -285	0	
7	3554,6	28124	sł.	0 ₁ -472	+1	
8	3551,1	28152	śr.	0 ₂ -472	+3	
9	3547,1	28184	bsł.	0 ₃ -472	-5	
10	3542,1	28224	śr.sł.	0 ₁ -285 x 2	-1	
11	3539,0	28249	śr.	0 ₂ -285 x 2	+4	
12	3532,9	28297	śr.sil.	0 ₁ -645	+1	
13	3529,2	28327	b.sil.	0 ₂ -645	-1	
14	3526,0	28353	śr.sł.	0 ₃ -645	0	
15	3517,1	28424	śr.sł.	0 ₁ -771	0	
16	3513,4	28454	śr.	0 ₂ -771	0	
17	3497,6	28584	sł.	0 ₁ -285-645	-1	
18	3494,2	28611	śr.sil.	0 ₂ -285-645	+2	
19	3491,5	28633	sł.	0 ₂ -285-645	+4	
20	3483,9	28695	śr.	0 ₁ -1038	-4	
21	3480,8	28721	śr.sil.	0 ₂ -1038	0	
22	3478,1	28743	śr.sł.	0 ₃ -1038	+2	
23	3460,4	28890	śr.sł.	0 ₁ -472-771	+6	rozmyta
24	3456,5	28923	śr.sł.	0 ₂ -472-771	+3	rozmyta
25	3441,7	29048	śr.	0 ₁ -1392	-3	

TABELA XXVI c.d.

1	2	3	4	5	6	7
26	3438,7	29072	b.bsil.	0 ₁ -1418 i	-1	
				0 ₂ -1392	+3	
27	3435,5	29099	b.bsil.	0 ₂ -1418 i	+2	
				0 ₃ -1392	0	
28	3432,4	29126	sł.	0 ₃ -1418	-1	silno
29	3424,6	29192	sł.	0 ₁ -771 x 2	+3	tylo
30	3421,4	29219	sł.	0 ₂ -771 x 2 i	+6	
				0 ₁ -1568	+2	
31	3417,5	29253	śr.	0 ₂ -1568	-2	
32	3405,4	29357	b.sil.	0 ₁ -285-1418 i	-1	
				0 ₂ -285-1392	+3	
33	3402,2	29384	b.sil.	0 ₂ -285-1418 i	+2	
				0 ₃ -285-1392	0	
34	3484,5	29538	śr.sł.	0 ₁ -472-1418 i	+5	
				0 ₂ -472-1392	+9	
35	3380,7	29571	śr.	0 ₂ -472-1418 i	+2	
				0 ₃ -472-1392	0	
36	3367,3	29689	śr.sil.	0 ₁ -645-1392	+1	
37	3363,7	29721	sil.	0 ₂ -645-1392 i	-1	
				0 ₁ -645-1418	-5	
38	3361,1	29744	sil.	0 ₃ -645-1392 i	0	
				0 ₂ -645-1418	+2	
39	3345,9	29878	śr.	0 ₂ -771-1418	-6	
40	3330,4	30017	śr.sil.	0 ₂ -285-645-1418	+14	
41	3319,2	20119	śr.sil.	0 ₂ -1038-1392	-6	
42	3297,8	30210	śr.	0 _{1,2} -472-771-1418	-19	rozmyta
43	3278,7	30492	sil.	0 ₁ -1418 x 2 i/lub	-3	
				0 ₂ -1392-1418	+1	
44	3275,9	30517	sil.	0 ₂ -1418 x 2 i/lub	+2	

TABELA XXVI c.d.

1	2	3	4	5	6	7
				O ₃ -1392-1418	0	
45	3247,9	30781	śr.	O ₂ -285-1392-1418	+7	

*) liczby falowe redukowane do rpóźni

**) natężenia linii oceniano wizualnie;
sil.-silna, śr.-średnia, sł.-słaba

TABELA XXVII. Analiza wibracyjna widma fluorescencji

4,10-dwuazachryzenu w n-heptanie, w 77K

Lp	$\lambda [\text{\AA}]$	$\tilde{\nu} [\text{cm}^{-1}]$	Natęż. ^{*)}	Możliwe przyp.	$\Delta\tilde{\nu}_{\text{obl.}}$ $\Delta\tilde{\nu}_{\text{obs}}$	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
1	4920,6	20317	b.sil.	0-0 ₁		
2	4929,1	20282	sil.	0-0 ₂		rozm.
3	4992,3	20025	b.sil.	0 ₁ -292	0	
4	5000,8	19991	sil.	0 ₂ -292	+1	rozm.
5	5015,9	19931	śr.sil.	0 ₁ -389	+3	tło
6	5026,5	19889	sł.	0 ₂ -389	-6	
7	5040,4	19834	śr.	0 ₁ -481	-2	
8	5048,3	19803	śr.r.	0 ₂ -481	+3	rozm.
9	5066,6	19732	sil.	0 ₁ -292 x 2	-1	
10	5075,7	19696	śr.r.	0 ₂ -292 x 2	-2	rozm.
11	5091,2	19636	śr.sł.	0 ₁ -679 1/lub 0 ₁ -292-389	-2 0	
12	5099,0	19606	b.sł.	0 ₂ -679 1/lub 0 ₂ -292-380	+3 +5	
13	5115,4	19543	śr.	0 ₁ -773 1/lub 0 ₁ -292-481	-1 +1	
14	5124,0	19511	śr.sł.r.	0 ₂ -773 1/lub 0 ₂ -292-481	+2 +2	rozm.
15	5141,6	19444	śr.sł.	0 ₁ -292 x 3	+3	
16	5151,7	19406	sł.	0 ₂ -292 x 3	0	
17	5167,2	19348	b.sł.	0 ₁ -292-679 1/lub 0 ₁ -292 x 2-389	+3 +4	
18	5177,5	19309	b.sł.	0 ₂ -292-679 1/lub 0 ₂ -292 x 2-389	-1 0	

TABELA XXVII c.d.

1	2	3	4	5	6	7
19	5192,0	19255	śr.	0 ₁ -292-773 1/lub 0 ₁ -292 x 2-481	+3 +3	
20	5200,4	19224	śl.	0 ₂ -292-773 1/lub 0 ₂ -292 x 2-481	+7 +7	
21	5210,9	19185	śl.	0 ₁ -1132	0	
22	5220,9	19149	śl.	0 ₂ -1132 1 0 ₁ -292 x 4	-1 0	
23	5257,3	19017	śr.śl.	0 ₁ -1300	0	
24	5284,7	18917	sil.	0 ₁ -1398	-2	
25	5293,4	18886	sil.	0 ₂ -1398 1 0 ₁ -1434	+2 +3	
26	5304,6	18846	śr.śl.	0 ₂ -1434 1 0 ₁ -292 x 5	-2 -11	silne tło
27	5333,8	18743	śr.	0 ₁ -1572	-2	
28	5342,8	18712	śr.sil.	0 ₂ -1572 1 0 ₁ -1599	+2 -6	
29	5349,3	18689	śr.sil.	0 ₂ -1599	+6	
30	5368,2	18623	sil.	0 ₁ -292-1398	-4	
31	5378,2	18588	sil.	0 ₂ -292-1398	-4	
32	5417,2	18455	śr.śl.	0 ₁ -292-1572	+2	
33	5426,3	18424	śr.śl.	0 ₂ -292-1572 1/lub 0 ₁ -292-1599	+6 -2	
34	5433,2	18400	śr.sil.	0 ₁ -481-1434 1 0 ₂ -292-1599	-2 +9	
35	5442,8	18368	śl.	0 ₂ -481-1434	+1	
36	5452,3	18336	śl.	0 ₁ -292 x 2-1398	+1	

TABELA XXVII o.d.

1	2	3	4	5	6	7
37	5463,5	18298	śr.r.	$O_2-292 \times 2-1398$	-2	pozm.
38	5520,1	18111	sł.	$O_1-773-1434$	+1	
39	5672,1	17625	sł.	$O_1-1132-1572$	+12	
40	5684,2	17587	sł.	$O_2-1132-1572$	+4	
41	5705,0	17524	sł.	$O_1-1398 \times 2$	+3	silna
42	5715,6	17491	sł.	$O_2-1398 \times 2 \text{ i}$	+5	śl.
				$O_1-1398-1434$	+6	
43	5729,5	17449	sł.	$O_1-1434 \times 2 \text{ i}$	0	
				$O_2-1398-1434$	-1	
44	5767,1	17335	śr.sł.	$O_1-1398-1599$	+15	
45	5782,1	17290	śr.sł.	$O_2-1398-1599 \text{ i}$	+5	
				$O_1-1434-1599 \text{ i}$	+6	
				O_1-3024	-3	
46	5791,4	17262	sł.	$O_2-1434-1599 \text{ i/lub}$	+13	
				O_2-3024	+4	
47	5870,7	17029	sł.	$O_1-292-1398-1599$	+1	
48	5883,8	16991	sł.	$O_2-292-1398-1599$	-2	pozm.
				lub		
				$O_1-292-1434-1599$	-1	
49	5894,9	16959	sł.	$O_2-292-1434-1599$	+2	pozm.
50	5948,8	16806	śr.sł.	$O_1-481-1434-1599$	+3	
51	5983,1	16709	śr.sł.	$O_1-773-1398-1434$	-3	

*) liczby falowe redukowane do próżni

**) natężenia linii oceniano wizualnie

sil.-silna, śr.-średnia, sł.-słaba

TABELA XXVIII. Zestawienie częstości drgań podstawowych
aktywnych w stanach S_0 i S_1 cząsteczki
4,10-DACH (ν w cm^{-1})

$S_1 \leftarrow S_0$	$S_1 \rightarrow S_0$	$T_1 \rightarrow S_0$	R	Symetria
285	293	292	292	ag
-	383	389	390	ag
472	483	481	480	ag
645	675	679	678	ag
771	777	773	780	ag
-	893	-	887	ag
1038	1037	-	1035	ag
-	-	1132	1125	ag
-	1298	1300	1299	ag
1392	1402	1398	1398	ag
1418	1433	1434	1437	ag
1568	-	1572	1570	?
-	-	1599	1600	?

TABELA XXIX, Niższe wzbudzone stany singletowe typu π, π^*
i n, π^* cząsteczki 4,10-DACH

Stan	4,10-DACH			CHRYZEN
	$E_{obl.}$ [eV]	f	$E_{obs.}$ [eV]	$E_{obs.}$ [eV]
$^1(\pi, \pi^*)$ Bu	3.33	0.297	3.43	3.45
$^1(\pi, \pi^*)$ Bu	3.75	0.165	3.86	3.88
$^1(n, \pi^*)$ Au	3.79			
$^1(\pi, \pi^*)$ Ag	4.22	0.000		
$^1(\pi, \pi^*)$ Ag	4.28	0.000		
$^1(\pi, \pi^*)$ Bu	4.60	2.072	4.7 [64]	4.65

TABELA XXX. Analiza wibracyjna widma fosforescencji

4,10-dwuazachryzenu w n-heptanie, 77K

Lp	λ [Å]	$\tilde{\nu}$ [cm ⁻¹] ^{a)}	Natęż. ^{**)}	Możliwe przyp.	$\Delta\tilde{\nu}$ obl. - $\Delta\tilde{\nu}$ obs.	Wzrost
1	2	3	4	5	6	7
1	3608,3	27706	śr.	0-0 ₁		
2	3611,6	27681	sil.	0-0 ₂		
3	3615,3	27652	śr.sil.	0-0 ₃		
4	3647,0	27412	śr.sł.	0 ₁ -293	-1	
5	3650,3	27387	b.sil.	0 ₂ -293	-1	
6	3653,9	27360	sil.	0 ₃ -293	+1	
7	3658,4	27326	sł.	0 ₁ -383	+3	
8	3662,3	27297	śr.sł.	0 ₂ -383	-1	
9	3666,5	27266	śr.sł.	0 ₃ -383	-3	
10	3675,9	27197	śr.	0 ₂ -483	-1	rozm.
11	3679,5	27170	śr.	0 ₃ -483	+1	
12	3688,6	27103	śr.sil.	0 ₂ -293 x 2	+8	
13	3694,0	27063	śr.sł.	0 ₃ -293 x 2	-3	
14	3698,9	27035	sł.	0 ₁ -675 i 0 ₁ -293-383	+4 +5	
15	3702,3	27003	b.sil.	0 ₂ -675 i 0 ₂ -293-383	+3 -2	
16	3706,1	26975	śr.	0 ₃ -675 i 0 ₃ -293-383	+2 -1	
17	3711,5	26936	b.sł.	0 ₁ -777 i 0 ₁ -293-483?	+7 +6	rozm.
18	3716,7	26898	śr.sil.	0 ₂ -777 i 0 ₂ -293-483	-6 -7	

TABELA XXX o.d.

1	2	3	4	5	6	7
19	3720,2	26872	sł.	0 ₃ -777 1	-3	
				0 ₃ -293-483	-4	
20	3728,1	26815	śr.	0 ₁ -893 1	+2	
				0 ₁ -293 x 3	-12	
21	3732,1	26787	śr.sil.	0 ₂ -893 1	-1	
				0 ₂ -293 x 3	-15	
22	3736,1	26759	śr.	0 ₃ -893 1	0	
				0 ₃ -293 x 3	-4	
23	3742,7	26711	śr.	0 ₂ -293-675 lub	-2	
				0 ₂ -293 x 2-383	-1	
24	3748,3	26671	śr.sł.rozm.	0 ₁ -1037	+2	rozm.
25	3752,3	26643	śr.rozm.	0 ₂ -1037	-1	rozm.
26	3756,5	26613	sł.rozm.	0 ₃ -1037	-2	rozm.
27	3769,1	26524	b.sł.	0 ₁ -293-893 1/lub	+4	
				0 ₁ -293 x 4	-10	
28	3773,7	26492	śr.sł.	0 ₂ -293-893 1/lub	-3	
				0 ₂ -293 x 4	-14	
29	3786,1	26405	śr.	0 ₁ -1298	-3	
30	3789,3	26383	b.sil.	0 ₂ -1298 1	0	
				0 ₁ -293-1037	+7	
31	3793,1	26357	śr.sil.	0 ₃ -1298 1	+3	
				0 ₂ -293-1037	+6	
32	3800,2	26307	śr.sł.	0 ₁ -1402	+3	
33	3804,1	26280	b.b.sil.	0 ₂ -1402 1	+1	
				0 ₁ -1433	+7	

TABELA XXX c.d.

1	2	3	4	5	6	7
34	3809,0	26246	b.sil.	0 ₃ -1402 1	-4	
				0 ₂ -1433 1	-2	
				0 ₁ -293 x 5	+5	
35	3813,6	26214	sr.sil.	0 ₁ -293 x 3-893 1/lub	-13	
				0 ₃ -1433 1	-5	
				0 ₂ -293 x 5	-2	
36	3819,6	26173	sr.	0 ₂ -483-1037 1	+12	
				0 ₃ -293 x 5	-14	
37	3846,8	25988	sil.	0 ₂ -293-1402 1	+2	
				0 ₁ -293-1433	+8	
38	3852,1	25952	sil.	0 ₃ -293-1402 1	-5	
				0 ₂ -293-1433 1	-3	
				0 ₁ -293 x 6	+4	
39	3856,5	25923	sr.	0 ₁ -383-1402 1	+2	
				0 ₃ -293-1433 1	-3	
				0 ₂ -293 x 6	0	
40	3859,6	25902	sl.	0 ₂ -383-1402 1	+6	
				0 ₃ -293 x 6	+8	
41	3862,7	25881	sl.	0 ₃ -383-1402	+14	
42	3866,3	25857	sl.	0 ₂ -383-1433	-8	
43	3877,8	25780	bsl.	0 ₂ -483-1433	+15	202m.
44	3888,3	25711	sr.	0 ₂ -675-1298	+3	
45	3890,5	25697	sr.	0 ₂ -293 x 2-1402	+4	
46	3894,0	25673	sr.	0 ₃ -293 x 2-1402	+9	

TABELA XXX c.d.

1	2	3	4	5	6	7
47	3904,5	25604	śr.	0 ₁ -675-1433 i	+6	
				0 ₂ -675-1402	0	
48	3908,1	25581	śr.	0 ₂ -675-1433 i	+8	
				0 ₃ -675-1402	+6	
49	3910,6	25564	b.sł.	0 ₃ -675-1433 lub	+20	
				0 ₂ -293-383-1433	-9	
50	3937,6	25389	b.sł.	0 ₁ -893-1433 lub	+9	
				0 ₂ -893-1402	+3	
51	3942,3	25359	b.sł.	0 ₂ -893-1433 lub	+4	
				0 ₃ -893-1402	+2	
52	3947,9	25323	śr.sł.	0 ₃ -893-1433 lub	-3	
				0 ₂ -293-675-1402	+11	
53	4017,4	24885	śr.sł.	0 ₁ -1402-1433 i/lub	+14	
				0 ₂ -1402 x 2	+8	
54	4022,8	24851	b.sil.	0 ₂ -1402-1433 i/lub	+5	
				0 ₃ -1402 x 2	+3	
55	4028,7	24815	śr.sil.	0 ₃ -1402-1433 i/lub	-2	
				0 ₂ -1433 x 2	0	
56	4078,4	24513	śr.sil.	0 ₂ -293-1433 x 2	-9	

*) liczby falowe zredukowano do próżni

**) natężenia linii oceniano wizualnie;

sil.-silna, śr.-średnia, sł.-słaba

TABELA XXXI. Wartości τ_{ph} 4,10-dwuazachryzenu w różnych środowiskach, w 77K ($c=10^{-5}M$)

MATRYCA	$\tau_{ph} [s]$
n-pentan	1.01 ± 0.03
n-heksan	1.03 ± 0.02
n-heptan	1.04 ± 0.03
n-oktan	1.09 ± 0.02
izooktan	1.04 ± 0.02
metrylocykloheksan(k) *)	1.03 ± 0.05
metrylocykloheksan (sz) **)	1.09 ± 0.03
etanol	1.19 ± 0.02
n-butanol	1.20 ± 0.03
n-pentanol	1.18 ± 0.03
n-heksanol	1.15 ± 0.02
n-heptanol	1.13 ± 0.02
n-oktanol	1.12 ± 0.03

*) (k) matryca krystaliczna

**) (sz) szkliwo

		1	2	3	4	5	6	7	8	9
	* N *	D N P T T A N Ø 4 Ø 2								
	Rozpocz. pr.	Zakończ. pr.	Opubl. pr.		Instytut		Nr tematu.			
	1 2 7 2	Ø 6 78			I Ø 4 Ø 3 3 1 6		Ø 9			
Nr zlecenia.		Nr archiwalny								
6 / 7 8		I Ø 4 / K- 3 0 9 / 7 8 *								
Symbol UKD.		Analiza widmowa								78: Inst.Chem. Org.PWr., MNSzWT
544.62										pol.
Opis bibliograficzny. Lewanowicz Aleksandra Widma elektronowe i własności luminescencyjne zamrożonych roztworów wybranych trój- i czteropierścieniowych dwuazyn. Komunikaty Inst.Chem.Org.PWr.1978 nr 309 85 s. 30 rys. 31 tabl bibliogr.103 poz. /maszyn.powiel./ Zlec.Nr 6/78 Inst.Podst.Elektrot. PWr z 01.01.1978 Rozprawa doktorska Politechnika Wrocławska. Instytut Chemii Organicznej i Fizycznej, Wrocław. Promotor: prof.dr hab.Zdzisław Ruziewicz										
Charakter pracy: podstawowa Rozpowszechnianie: - Materiały odpłatne: A										

Analiza dokumentacyjna

<D

Otrzymano i zinterpretowano wysokorozdzielone widma elektronowe 1,5- , 1,6- i 4,6-benzo/h/naftyrydyn, 5,12-dwuazatrójfenylenu oraz 4,10-dwuazachryzenu w 77 K. Określono typy niższych wzbudzonych stanów singletowych i trypletowych w tych połączeniach. Porównano własności luminescencyjne badanych związków z własnościami izomerycznych dwuazyn o innym rozmieszczeniu atomów azotu w pierścieniach.

Imię i Nazwisko autora analizy

Aleksandra Lewanowicz

Słowa kluczowe

<S dwuazyny, absorpcja, fluorescencja, fosforescencja, czasy życia fosforescencji, widma kwaziliniowe, stany elektronowe, sprzężenie spinowo-orbitalne.

**0480*00* _____

<A. _____ *B. _____ *C. _____ *D. _____

*E. _____ *F. _____ *G. _____ *H. _____

Tylko PRL	CINTE	APW	Podpis red.	Podpis asyst. d/s badań	Potwierdzenie przyjęcia poprawki	Potwierdzenie przyjęcia karty w Oddziale Dokumentacji
Wpisać TAK lub NIE						